

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Regionální disparity a možnosti jejich řešení

Bc. Jana Kahánková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jana Kahánková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Regionální disparity a možnosti jejich řešení

Název anglicky

Regional disparities and their possible solutions

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza regionálních disparit v České republice na úrovni NUTS III. Mezi podpůrné cíle bylo zařazeno zmapování disparit a následné srovnání jednotlivých krajů České republiky. Indikátory budou vybrány v oblasti ekonomické, sociální a vědecké. V ekonomické oblasti budou zahrnuty ukazatele hrubého domácího produktu, hrubého fixního kapitálu, hrubé přidané hodnoty, dále byly sledovány ekonomicky aktivní subjekty v regionech a příjmy a výdaje jednotlivých krajů. V sociální oblasti bude zaměřeno na příjmy domácností, spotřebitelské ceny, vzdělanost a věkovou strukturu obyvatelstva, průměrné mzdy, nezaměstnanost a stav zdravotnictví. Vědecká oblast bude obsahovat ukazatele vědy a výzkumu a informační a komunikační technologie. Následně budou zjištěny informace o tom, jaké nástroje jsou využívány k řešení regionálních disparit.

Metodika

K vyhotovení diplomové práce bude nejprve sestavena osnova celého dokumentu. Jednotlivé body osnovy budou promyšleny tak, aby práce na sebe v zájmu snazšího pochopení celé problematiky logicky navazovala.

Diplomová práce bude zahrnovat dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část, neboli literární rešerše bude obsahovat teoretické pojmy, které budou sloužit ke zpracování praktické části. Rešerše bude vycházet především z odborné literatury a důvěryhodných zdrojů, které se zabývají problematikou regionálních disparit. Tyto zdroje budou uvedeny v seznamu literatury.

Praktická část bude vycházet zejména z analýzy vertikální a horizontální. Další metodou bude deskripce a komparace. Komparace bude aplikována především na meziregionální úrovni. V praktické části bude využíváno především z Českého statistického úřadu.

Doporučený rozsah práce

60-90 stran

Klíčová slova

region, disparity, nástroje, Evropská unie, NUTS, regiony soudržnosti, obyvatelé, kraje, indikátor, nerovnosti

---

Doporučené zdroje informací

ČADIL, J. *Regionální ekonomie : teorie a aplikace*. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-191-8.

FASSMANN, M. *Sociální a ekonomické souvislosti integrace České republiky do Evropské unie :*

(ekonomická konvergence, konkurenceschopnost a sociální soudržnost). [Praha]: Rada vlády ČR pro sociální a ekonomickou strategii, 2002. ISBN 80-238-8699-1.

HUDEČKOVÁ, H. – LOŠŤÁK, M. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD,

– ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006. ISBN 978-80-213-1413-9.

JÁČ, I. *Jedinečnost obce v regionu*. [Praha]: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-038-6.

KALA, T. *Management pro řešení disparit : základy managementu obcí a regionů*. ISBN 978-80-7435-163-1.

PITROVÁ, M. – FIALA, P. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 80-7325-015-2.

WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Ivana Boháčková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2015

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Regionální disparity a možnosti jejich řešení" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2016

Bc. Jana Kahánková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Ivaně Boháčkové, CSc., vedoucí mé diplomové práce, za její cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Regionální disparity a možnosti jejich řešení

Regional disparities and their possible solutions

Souhrn

Hlavním námětem diplomové práce je zmapování regionálních disparit v České republice. Konkrétně je zaměřeno na kraje, které jsou na úrovni NUTS 3. NUTS 3 je jednotkou, která odpovídá úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy (úroveň okresu a případně krajů). Práce je rozdělena na dvě části. Teoretickou, literární rešerši a praktickou. Literární rešerše zahrnuje teoretická východiska vyplývající z odborné literatury a důvěryhodných zdrojů. Praktická část je zaměřena na regionální diference v ekonomické a sociální dimenzi. Klíčovou částí je průzkum regionálních disparit dle vybraných indikátorů. Cílem diplomové práce je kvantifikování regionálních diferencí a následné zhodnocení opatření, která jsou vůči regionům uplatňována.

Summary

The main topic of the dissertation is mapping of regional disparities in Czech Republic. It is focused at regions of NUTS 3 level. NUTS 3 corresponds the level of lowest territorial administrative region of state administration (district and region level). The dissertation is divided in two parts, theoretical and practical. Theoretical part includes solutions from scholar literature and reliable sources. Practical part is oriented on regional differences in economic and social dimension. The research of regional disparities by selected indicators is the key part of this dissertation. The dissertation aim is quantification of regional differences and follow-up evaluation of applied measures towards regions.

Klíčová slova: region, disparity, nástroje, NUTS, obyvatelé, indikátor, sociální, ekonomická, dimenze

Keywords: region, disparities, tools, NUTS, inhabitants, indicator, social, economic, dimension

OBSAH

1. Úvod.....	5
2. Cíl a metodika práce	6
3. Teoretická východiska	7
3.1. Region – teoretické vymezení.....	7
3.2. Administrativní vymezení – praktické vymezení	8
3.3. Kategorizace regionů	11
3.3.1. Makroregion, mezoregion, mikroregion	13
3.3.2. Euroregiony	14
3.3.3. Politické regiony	14
3.3.4. Regiony podle územního prostoru	15
3.3.5. Regiony podle stupně ekonomického rozvoje	16
3.4. Politika hospodářské a sociální soudržnosti v oblasti řešení regionálních disparit ..	16
4. Vymezení disparit	19
4.1. Kategorizace disparit	21
4.2. Vznik regionálních disparit.....	23
4.2.1. Hledisko zkoumání a atributy regionálních disparit	25
4.3. Měření regionálních disparit.....	27
4.3.1. Integrované indikátory v sociální sféře.....	27
4.3.2. Integrované indikátory v ekonomické sféře.....	29
4.3.3. Integrované indikátory v územní sféře	30
5. Nástroje regionální politiky k řešení disparit.....	33
Analytická část.....	35
6. Regionální disparity v České republice na úrovni NUTS 3.....	35
6.1. Regionální disparity – ekonomická dimenze.....	36
6.1.1. Příjmy krajů	56
6.1.2. Struktura výdajů.....	58
6.1.3. Saldo příjmů a výdajů	59
6.2. Regionální disparity – sociální dimenze.....	60
6.2.1. Příjmová úroveň v regionech	61
6.2.2. Spotřebitelské ceny na regionální úrovni.....	63
6.2.3. Regionální nezaměstnanost.....	66
6.2.4. Hrubé měsíční mzdy v regionech	69
6.2.5. Kvalita lidského potenciálu v regionech.....	71
6.2.5.1. Věková struktura obyvatel v regionech	71
6.2.5.2. Vzdělanostní struktura obyvatel regionů	78
6.2.5.3. Zdravotní péče v regionech.....	87
7. Souhrn ekonomické a sociální dimenze.....	91
8. Závěr	95
9. Seznam použitých zdrojů.....	101

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka1:</i> Členění ekonomických, sociálních a územních disparit	22
<i>Tabulka2:</i> Přehled integrovaných indikátorů v sociální sféře	27
<i>Tabulka3:</i> Přehled integrovaných indikátorů v ekonomické sféře	29
<i>Tabulka4:</i> Přehled integrovaných indikátorů v územní sféře	30
<i>Tabulka5:</i> Hrubý domácí produkt na obyvatele/Kč podle krajů v letech 2008 – 2013	36
<i>Tabulka6:</i> Hrubý domácí produkt – podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2013	38

<i>Tabulka7:</i> Tvorba hrubého fixního kapitálu/mld. Kč podle krajů v letech 2008 – 2012	41
<i>Tabulka8:</i> Tvorba hrubého fixního kapitálu - podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2012	43
<i>Tabulka9:</i> Hrubá přidaná hodnota/ podíl odvětví (%), podle krajů v letech 2008 – 2013 ..	45
<i>Tabulka10:</i> Registrované podnikatelské subjekty podle krajů v letech 2008 – 2013	51
<i>Tabulka11:</i> Velikostní kategorie podle počtu zaměstnanců, kraje v letech 2008 a 2013.....	53
<i>Tabulka12:</i> Příjmy krajů v mil./Kč, v letech 2008 - 2013	56
<i>Tabulka13:</i> Výdaje krajů v mil./Kč, v letech 2008 - 2013	58
<i>Tabulka14:</i> Saldo příjmů a výdajů krajů v tis./Kč, v letech 2008 - 2013.....	59
<i>Tabulka15:</i> Peněžní příjmy čisté Kč/os./rok, kraje ČR 2008 - 2013	61
<i>Tabulka16:</i> Spotřebitelské ceny v Kč, vybrané zboží a služby, rok 2013, kraje České republiky	63
<i>Tabulka17:</i> Obecná míra nezaměstnanosti (%), sledované období 2008 - 2013, kraje a celá Česká republika.....	67
<i>Tabulka18:</i> Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč/os.), sledované období 2008 - 2013, kraje České republiky	69
<i>Tabulka19:</i> Věkové složení obyvatel 0 – 14 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013.....	71
<i>Tabulka20:</i> Věkové složení obyvatel 15 – 64 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013.....	73
<i>Tabulka21:</i> Věkové složení obyvatel 65 + let, kraje ČR v období od 2008 - 2013	75
<i>Tabulka22:</i> Vzdělání populace v krajích v tis. osob v letech 2008 - 2013	78
<i>Tabulka23:</i> Lékaři na 1000 obyvatel, kraje České republiky v letech 2008 - 2013	88

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf1:</i> Hrubý domácí produkt na obyvatele/Kč podle krajů, vybrané roky 2008 a 2013 ...	37
<i>Graf2:</i> Hrubý domácí produkt – podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2013.....	39
<i>Graf3:</i> Tvorba hrubého fixního kapitálu/mld. Kč podle krajů v letech 2008 – 2012.....	42
<i>Graf4:</i> Tvorba hrubého fixního kapitálu - podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2012	44
<i>Graf5:</i> Registrované podnikatelské subjekty podle krajů v letech 2008 – 2013	52
<i>Graf6:</i> Peněžní příjmy čisté Kč/os./rok, kraje ČR 2008 - 2013	62
<i>Graf7:</i> Peněžní příjmy čisté Kč/os./rok, kraje ČR 2013	66
<i>Graf8:</i> Vývoj obecné míry nezaměstnanosti (%), sledované období 2008 - 2013, kraje a celá Česká republika	68
<i>Graf9:</i> Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč/os.), sledované období 2008 - 2013, kraje a celá Česká republika.....	70
<i>Graf10:</i> Věkové složení obyvatel 0 – 14 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013	72
<i>Graf11:</i> Věkové složení obyvatel 15 – 64 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013	74
<i>Graf12:</i> Věkové složení obyvatel 65 + let, kraje ČR v období od 2008 - 2013	76
<i>Graf13:</i> Průměrný věk v krajích České republiky v roce 2013	77
<i>Graf14:</i> Vývoj věkové skupiny 0 – 14 let a skupiny nad 65 let v roce 2013, kraje České republiky	78
<i>Graf15:</i> Obyvatelé se základním vzděláním a bez vzdělání/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013	84
<i>Graf16:</i> Obyvatelé se středním vzděláním bez maturity/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013	85
<i>Graf17:</i> Obyvatelé se středním vzděláním s maturitou/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013	86

<i>Graf18</i> : Obyvatelé s vysokoškolským vzděláním/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013	87
<i>Graf19</i> : Lékaři na 1000 obyvatel, kraje České republiky v letech 2008 - 2013.....	89
<i>Graf20</i> : Počet zdravotnických zařízení v krajích České republiky, sledované období 2013	90

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek1</i> : Mapa krajů v České republice.....	35
---	----

1. Úvod

Regiony a jejich problémy jsou poslední desetiletí často probíraným tématem. Každý region je zajímavý svou jedinečností, ať už v negativním či pozitivním smyslu. Zvláště negativní nerovnosti trápí obyvatele problematických regionů. Převážně bývají promítnuté do ekonomických a sociálních podmínek jejich života. Tyto nerovnosti je možno definovat jako regionální disparity.

V České republice převažuje velmi diferencovaný venkovský prostor, jedná se zpravidla o méně rozvinutou oblast s řadou problémů. Především mladá generace opouští tyto „postížené“ regiony, poněvadž jsou pro ně neatraktivní. Tyto regiony zůstávají neobydlené a naopak metropolitní oblasti začínají být „přehlcené“ lidmi. Je tedy nutné včas zasáhnout určitými opatřeními k vyváženému rozvoji regionů, aby i mladí lidé brali bydlení na venkově jako určitou prestiž.

Je potřeba vytvořit pro dnešní a zejména budoucí generaci atraktivní podmínky pro kvalitní život v nevyvážených regionech. Kvalitu života nelze chápat jako jen uspokojování materiálních potřeb, ale je možno indikovat ji celou řadou faktorů, jako např. čistota ovzduší, pracovní podmínky, způsob trávení volného času, podmínky pro vzdělání, kulturní vyžití, sociálními jistotami aj.

Současná regionální politika Evropské unie a České republiky se snaží o snižování regionálních disparit, trvale udržitelný regionální rozvoj a zvyšování regionální konkurenceschopnosti. Problémové kraje se tak stanou přitažlivými pro investory i obyvatele.

Hlavní cíl v podpoře politiky soudržnosti spočívá v zajištění, aby v rámci Evropského společenství docházelo ke konvergenci mezi bohatými, chudými státy a regiony.

2. Cíl a metodika práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza regionálních disparit v České republice na úrovni NUTS 3.

Mezi podpůrné cíle bylo zařazeno zmapování disparit a následné srovnání jednotlivých krajů České republiky. Diference budou kvantifikovány. Indikátory budou vybrány v dimenzi ekonomické a sociální. V ekonomické oblasti budou zahrnuty ukazatele hrubého domácího produktu, hrubého fixního kapitálu, hrubé přidané hodnoty, ekonomicky aktivní subjekty v regionech a příjmy a výdaje jednotlivých krajů. V sociální oblasti bude zaměřeno na příjmy domácností, spotřebitelské ceny, vzdělanost a věkovou strukturu obyvatelstva, průměrné mzdy, nezaměstnanost a stav zdravotnictví.

Následně budou zhodnoceny informace o tom, jaká opatření jsou využívána k řešení regionálních disparit.

K vyhotovení diplomové práce bude nejprve sestavena osnova celého dokumentu. Jednotlivé body osnovy budou promyšleny tak, aby práce na sebe v zájmu snazšího pochopení celé problematiky logicky navazovala.

Diplomová práce bude zahrnovat dvě části - teoretickou a praktickou. Teoretická část, nebo-liiterární rešerše bude obsahovat teoretické pojmy, které budou sloužit ke zpracování praktické části. Rešerše bude vycházet především z odborné literatury a důvěryhodných zdrojů, které se zabývají problematikou regionálních disparit. Tyto zdroje budou uvedeny v seznamu literatury.

Praktická část bude vycházet zejména z analýzy vertikální a horizontální. Další metodou bude deskripce a komparace. Komparace bude aplikována především na meziregionální úrovni. V praktické části bude využíváno dat především z Českého statistického úřadu.

3. Teoretická východiska

3.1. Region – teoretické vymezení

„Region je komplex vznikající regionální diferenciací krajiny“ (Mates, Vokoun, 2001, s. 21), tak zní jedna z mnoha definic regionu.

Obecně lze region vymežit problematicky, neboť tato definice je používána v nejrůznějších souvislostech a v nejrůznějších vědních disciplínách – například v geografických, sociologických, ekonomických či politických. V podstatě žádná formulace, která je uváděna v literatuře není považována za univerzální a obecně platnou.

Za společný znak všech definic pro regiony lze však považovat geografické vymezení regionů, na tomto faktu se shoduje většina autorů.

Žižka a kol. (2013, s. 44) dodává, že „k hlavním geografickým principům patří zásada maximální integrity, tj. relativní uzavřenost vztahů, územní kontinuita, minimální velikost regionu, určování podřízenosti podle převládajícího spádu a skladebnost regionu“.

Podobně chápe region Matoušková (2010, s. 9), která region v nejširším pojetí definuje jako „jakýkoliv územní celek vyčlenitelný z širšího území na základě jednoho či více znaků. Pomocí těchto kritérií se regiony vymezují pro konkrétní účel (ekonomické zájmy, administrace, vytváření informačních systémů)“.

Regiony nejsou objektivně dané, vyjadřují abstrakci vytvořenou dle vybraných typických znaků. Lze je rozlišit geografickými, demografickými, ekonomickými, správními a sociálně kulturními faktory. Jsou vždy ohraničeny prostorem, označeny nějakou hranicí. Hranice jsou zpravidla určovány na základě přírodních, správních nebo historických hranic.

Regiony lze taktéž vymežit na základě faktorů *exogenních* a *endogenních*. Hudečková, Lošák, Ševčíková (2010, s. 17) uvádí pro představu, „co je míněno pod faktory působícími exogenně (to je „shora“ vně lidské společnosti, z přírody) a endogenně (to je „zdola“, jako výsledek kultury, společenských činností lidí)“.

Žižka a kol. (2013, s. 31) doplňuje *exogenní* faktory o „demografické (věková struktura obyvatelstva)“ a u faktorů *endogenních* považuje za důležité faktory „ekonomické (výše HDP, příjmy obyvatel, míra nezaměstnanosti) a správní (velikost správního obvodu, počet obcí, bytová výstavba)“.

Metaforicky region vymezuje Blotevogel a označuje ho za „vícemedimenzionální sémantická pole“. Pro Weichharta je region, který je závislý na daném kontextu „chimérou, artefaktem nebo strukturálním principem společenských systémů“ (Wokoun a kol., 2008, s. 138).

Z hlediska regionální politiky definuje Lacina (2006, s. 54) region jako „specifické území (územně-samosprávný, politicko-administrativní), který má pro vyšší efektivnost řízení svého chodu a provádění regionální politiky přiděleny potřebné pravomoci, jež zajišťuje regionální samospráva v zájmu lepšího fungování“.

Z výše uvedených a rozvedených definic regionů lze tedy usoudit, že na organizaci společnosti se čím dál více uplatňují faktory, které nemají přírodní povahu, ale kulturní povahu, která je vytvořena lidmi.

Výše uvedenou skutečnost potvrzuje ve své publikaci Wokoun a kol. (2008, s. 139) kde uvádí, „že tradičně byl region vnímán jako ohraničená část zemského povrchu. Později přibýlo vymezování regionů na základě funkčních a vývojových vztahů“.

3.2. Administrativní vymezení – praktické vymezení

Administrativní vymezení má význam především pro státní správu a územní samosprávu. Jedná se tedy o politický prostor. Mezi základní charakteristické znaky těchto regionů patří: pokrytí celého území státu, časová stabilita regionů, jejich orgány jsou vždy volené či jmenované, jsou děleny na různé úrovně. Hranice samosprávných regionů se nemusí krýt s administrativním vymezením.

V zemích sdružených do Evropské unie se používá tzv. nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques).

Zavedl je Statistický úřad Evropské unie pro statistické účely a zpracování analýz ekonomické a sociální situace v jednotlivých regionech a pro potřeby regionální politiky na úrovni Evropské unie.

Klasifikace NUTS byla vytvořena v Eurostatu a v unijní legislativě je užívána od roku 1988. Teprve v květnu 2003 přijal Evropský parlament a Rada Nařízení (Regulation) o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek NUTS č. 1059/2003.

Současná klasifikace NUTS člení ekonomický prostor Evropské unie do 97 regionů na úrovni NUTS 1, 270 regionů na úrovni NUTS 2 a 1294 regionů na úrovni NUTS 3. Pod úrovní NUTS 3 jsou v členských státech definovány další dvě úrovně, kterou Eurostat značí jako místní administrativní jednotky – Local Administrative Units, LAU 1 a LAU 2 (dříve NUTS 4 a NUTS 5). LAU 1 a LAU 2 jsou definovány pouze pro 19 zemí (Bulharsko, ČR, Dánsko, Německo, Estonsko, Irsko, Řecko, Francie, Kypr, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko a Velká Británie (Český statistický úřad, 2013, s. 12).

NUTS mohou zahrnovat jednu nebo více územně správních jednotek v rámci státu. Kala a kol. (2011, s. 26) uvádí pro příklad Velkou Británii, kde „NUTS 2 tvoří skupiny hrabství a v Rakousku několik územních jednotek“.

Kala a kol. (2011, s. 26) upozorňuje, že při vymezení NUTS se „vychází i z jejich komplementarity a je třeba sledovat i velikost jednotek ve vztahu k praxi, platné v Evropské unii“.

I když je velká snaha zajistit srovnatelnou velikost regionů NUTS, které se nacházejí na stejné úrovni, obsahuje každá úroveň regiony, jež se velmi výrazně odlišují s ohledem na svou rozlohu, populaci, ekonomickou váhu nebo administrativní pravomoci.

Vláda usnesením č. 707/1998 doporučila vymezit statistické územní jednotky na území České republiky ve shodě s vymezeními NUTS v rámci Evropské unie (Dostupný na WWW:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vymezeni_uzemnich_jednotek_nuts_v_cr_pro_potreby).

Na úrovni NUTS 1 se nachází Česká republika. Zajímavostí je, že se evropskému měřítku vymyká, poněvadž je jednou z největších zemí EU, která se nedělí na více jednotek NUTS.

Úrovni NUTS 2 neodpovídá v České republice žádná správní jednotka, ale protože se čerpá z prostředků fondů EU, bylo nutné na této územní úrovni seskupit české kraje do tzv. **regionů soudržnosti**. V České republice je jich osm (Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko). Regiony soudržnosti jsou pouhou statistickou jednotkou pro administrování finančních prostředků strukturálních fondů EU pomocí regionálních operačních programů. Průměrná populační velikost regionu NUTS 2 jsou pro ČR nižší (1,286 miliónu) než byl průměr EU (1,827 miliónu), ale odpovídá vymezeným hodnotám.

NUTS 3 je jednotkou, která odpovídá úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy (úroveň okresu a případně krajů). Průměrná populační velikost v ČR na úrovni NUTS 3 byla v rámci EU třetí nejvyšší, za Kypr a Španělskem (Žižka a kol., 2013, s. 23).

LAU 1 představuje úroveň okresů, případně mikroregionů. Žižka a kol. (2013, s. 23) doplňuje, že ČR na této úrovni patřila k „zemím s největší průměrnou populační velikostí, je druhá za Velkou Británií“.

Na úrovni LAU 2 se nacházejí obce. Kala a kol. (2011, s. 26) dodává, že „tato definice v České republice odpovídá standartům Evropské unie, přestože má v naší zemi cca 30% obcí méně než 200 trvale bydlících obyvatel“.

Na základě statistik je zřejmé, že i v rámci statistických jednotek NUTS existují v EU velké rozdíly a to například v rozloze, počtu obyvatel či v charakteru regionu.

3.3. Kategorizace regionů

V odborné literatuře existuje celá řada typologií, které se snaží kategorizovat regiony podle nejrůznějších kritérií.

Německý geograf Blotevogel zpracoval jednu z nejnovějších a nejvíce citovaných klasifikací. Regiony rozlišuje podle následujících typů:

- **Reálné regiony** – lze je konstruovat na základě účelu, anebo na základě teorie. Rozlišují se dva typy reálných regionů: **jednoznačně lokalizovatelné** (např. povodí řeky) a **funkční regiony** (např. trh práce, hospodářský prostor). Někteří autoři funkční regiony definují též jako účelové.
- **Regiony vymezené lidskými aktivitami a činnostmi** – tyto regiony vznikají každodenním jednáním individuálních nebo kolektivních akterů (např. územní působnost regionálních médií, území dobrovolných svazků obcí a měst).
- **Identifikační regiony** – vznikají prostřednictvím společné komunikace (médiá, politika).

Reálné regiony a regiony vymezené lidskými aktivitami rozlišuje na **deskriptivní** a **normativní regiony**.

Deskriptivní regiony

Deskriptivní regiony dělí na dva typy: homogenní a heterogenní (nehomogenní). S Blotevogelem se shodují i autoři Žižka a kol., Kala a kol., Vokoun a kol. a Hudečková, Lošák, Ševčíková, kteří taktéž vymezily regiony podle stejnorodosti na **homogenní a nehomogenní**.

Podle Hudečkové, Lošťáka, Ševčíkové (2010, s. 18) „vymezování regionů na základě principu homogenity vyhledává stejnost, podobnost“.

Takto lze vymezit regiony dle shody podle jednoho kritéria (např. průměrných srážek v roce, převahy pěstování určité plodiny aj.), anebo dle shody ve více kritériích.

Žižka a kol. (2013, s. 31) dále dodává, že „homogenní regiony se častěji nachází ve fyzické geografii (klimatické, biogeografické regiony) než v geografii socioekonomické (např. zemědělské, průmyslové regiony, turistické destinace)“.

Naopak nehomogenní regiony označuje Hudečková, Lošťák, Ševčíková (2010, s. 19) také jako „heterogenní, nodální, spádové, uzlové a funkční“.

Nodální a uzlové jsou tvořeny centrem a zázemím. Tento prostor je funkčně propojen vazbami. Takto funkčně propojený celek je charakterizován přemísťováním obyvatel a zboží (např. po drahách či v tocích).

Z ekonomického hlediska lze homogenní region vytyčit podle podobného HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, příjmy obyvatel nebo koncentrace průmyslu. Sledovaný znak je v tomto případě stejnorodý.

Nehomogenní tzv. funkční vymezení je založeno na sledování zejména ekonomických vazeb mezi jednotlivými subjekty (agenty) v regionu. Takto lze vytyčit region, kde jsou vazby mezi agenty intenzivní v rámci regionu a výrazně méně intenzivní mimo tento region (Čadil, 2010, s. 49).

Normativní regiony

Normativní regiony vznikají na základě požadavků legislativy nebo exekutivy. Kromě již zmiňovaných administrativních regionů patří do této skupiny různé plánovací regiony nebo regiony se soustředěnou podporou státu (Wokoun a kol., 2008, 165).

Komise Evropské unie identifikovala oblasti, které vyžadují nejnaléhavější finanční podporu. Byly vyčleněny tyto problematické regiony: zaostalé regiony, regiony poznamenané průmyslovým úpadkem, periferní regiony, pohraniční regiony, regiony poznamenané urbanistickými problémy, venkovské regiony (Fiala, Pitrová, 2003, s. 268).

V České republice jsou typy regionů se soustředěnou podporou státu vymezeny v zákoně č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Dělí se na: strukturálně postižené regiony,

hospodářsky slabé regiony a ostatní regiony (Dostupný na WWW: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>).

3.3.1. Makroregion, mezoregion, mikroregion

Rozdílnost ve velikosti a komplexitě je možné určit na základě hierarchie regionů. Žižka a kol. (2013, s. 31) a Hudečková, Lošťák, Ševčíková (2010, s. 19) je člení na **makroregion**, **mezoregion** a **mikroregion**. Uvnitř těchto úrovní členění regionů se obvykle ještě rozlišují na vyšší a nižší stupně.

Za **makroregion** vyššího stupně je považována Česká republika, která se tvoří dvěma základními makroregiony nižšího stupně (Čechy a Morava).

Žižka a kol. (2013, s. 32) dodává, že se „jedná o vnitřně integrovaný region z hlediska ekonomického, národnostního a politického“.

Mezoregiony jsou v České republice rozsáhlé územní jednotky, jejichž vnitřní integrita je celkově nižší. Jejich centra jsou však významnými koncentračními prostory socioekonomických aktivit. Mezi významné mezoregionální procesy patří migrace obyvatelstva, nebo denní dojíždka za prací. Do těchto mezoregionů lze zařadit město Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc, Liberec, Hradec Králové, Ústí nad Labem, České Budějovice, Pardubice, Zlín a Karlovy Vary.

Mikroregiony jsou nejmenšími jednotkami regionální struktury, v jejichž poli jsou v podstatě uzavřeny regionální procesy, především dojíždka za prací a základní druhy služeb (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, s. 20).

Velikost těchto mikroregionů je různá, převážně polovinu tvoří regiony do deseti tisíc obyvatel a do deseti členských obcí. Nejvíce mikroregionů v České republice vzniklo v souvislosti s novelou zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

Žižka a kol. (2013, s. 32) ještě toto členění doplňuje o „**regionální metropoli**“, která podle něj zaujímá „zvláštní postavení v regionální struktuře“. Tyto regiony se starají zejména o podporu inovací, dopravní projekty, vzdělávání, řeší problémy se změnou klimatu atd.

3.3.2. Euroregiony

Euroregiony jsou považovány za nejvyspělejší příhraniční oblasti. Mají vlastní administrativu, disponují technickými a finančními zdroji a jsou schopni vlastního vnitřního rozhodování.

Mimo geografické vymezení lze euroregion charakterizovat jako institucionální organizaci, která byla zřízena na základě přeshraniční spolupráce. Euroregiony slouží spíše jako koordinační orgány, které zprostředkovávají kontakty.

Na území České republiky je v současné době 13 euroregionů (Nisa, Labe, Krušnohoří, Egrensis, Šumava, Glacensis, Praděd, Těšínské Slezsko, Silesia, Pomoraví, Beskydy, Bílé Karpaty a Silva Nortica).

Podpora euroregionů spočívá v již zmiňované přeshraniční spolupráce zejména v oblasti cestovního ruchu. Mezi další neméně důležité oblasti patří například životní prostředí, doprava, kultura, hospodářství, sport, školství.

Členskou základnu tvoří města a obce. Někdy jsou obce sdruženy v podobě svazků obcí nebo mikroregionů. Členská základna je stabilní a velkou výhodou jednotlivých obcí může být, že mohou být zainteresovány i ve více euroregionech (Žižka a kol., 2013, s. 34).

3.3.3. Politické regiony

Wokoun a kol. (2013, s. 156) specifikuje tři hlavní kategorie mezinárodních politických regionů. Jsou jimi *panregiony*, *transnacionální* a *transhraniční regiony*.

Panregiony zahrnují největší geografický prostor a vznikají na základě odlišujících se politicko-kulturně-civilizačních prvků. Vymezení makroregionů se většinou uskutečňuje na základě tří poloh: fyzicko-geografické polohy (vzdálenost k moři, tok řek), politicko-geografické polohy (obecná geografická poloha vůči okolním regionům) a ekonomicko-geografické polohy (vztah geografického prostoru k ekonomice). Jedná se o tzv. přechodnou oblast, v které probíhá konflikt rozdílných sociálních a politických sil.

10 nejčastěji uváděných makroregionů: Angloamerika, Latinská Amerika, subsaharská Afrika, střední východ, jihovýchod Asie, Austrálie a Oceánie, Dálný východ, euroasijský a Evropa.

Transhraniční region spojuje hraniční oblasti dvou států v jeden politický region. Nerespektuje státní hranice a příkladem může být přeshraniční spolupráce ČR s Německem.

Mezihraniční region je vymezen integrací pohraničních oblastí do jednoho politického regionu, kdy zde mohou působit rozličné faktory, např. etnické, náboženské, jazykové. Příkladem může být Baskicko, jehož politický cíl spočíval v autonomii až po plnou samostatnost. Mezi další příklad lze vést Tyrolsko, kdy je tato země od roku 1918 rozdělena na severní a východní ležící v Rakousku a na jižní Tyrolsko, ležící v Itálii.

3.3.4. Regiony podle územního prostoru

Do této kategorie Žižka a kol. (2013, s. 35) zařazuje regiony **subnacionální**, **supranacionální** a **transnacionální**.

Subnacionální regiony představují územní části státu – mikroregiony a účelové regiony. Tyto regiony se od sebe liší například rozlohou, počtem obyvatel atd. Jako příklad lze uvést východní Německo.

Supranacionální regiony představují geografické seskupení sousedících států. Tato území mají například různou legislativu, různý daňový systém, ale může zde existovat i jazyková bariéra. K těmto typům regionu patří například střední Evropa, Benelux nebo pobaltský region.

Transnacionální regiony procházejí různými státy, ale jen částí. Transnacionální regiony se integrují na základě politicko a kulturně-historických faktorů nejméně dvou zemí. Většinou se jedná o několik malých států, kteří vidí v existenci transnacionálního regionu lepší zviditelnění na mezinárodním poli. Pro tento typ regionů lze uvést jako příklad Skandinávii (Švédsko, Norsko, Dánsko) (Žižka a kol., 2013, s. 35).

3.3.5. Regiony podle stupně ekonomického rozvoje

V regionech existují rozdíly přírodně-geografické, které přispívají k nerovnoměrně rozmístěným ekonomickým aktivitám. Z tohoto důvodu dochází v regionech k velkým ekonomickým rozdílům.

Žižka a kol. (2013, s. 36) vymezuje následující regiony:

- **rozvinuté či rozvíjející se regiony** – kontinuálně se přizpůsobují novým podmínkám na trhu statků a služeb, mají vysoký růstový potenciál. V těchto regionech se buduje velké množství průmyslových zón, které nabízí místním obyvatelům nová pracovní místa.
- **regiony s průměrnou nebo nižší dynamikou rozvoje** – tyto regiony mohou mít na jedné straně dobré výsledky některých ukazatelů (zejména aglomerace krajských měst) a naopak v mnoha dalších ukazatelích nedosahují průměru dané země. Pro některé kraje je velkou bariérou špatná dopravní dostupnost (například lze uvést špatné dopravní napojení mezi Prahou a severovýchodní Moravou a Slezskem) či existence periferních venkovských území.
- **zaostávající či jinak problémové regiony** – jedná se o regiony, které jsou dlouhodobě vystaveny negativním ekonomickým vlivům. Mají určité typické znaky, jako je vysoká míra nezaměstnanosti, rozdíly mezi příjmy obyvatelstva, narušené životní prostředí (severozápadní Čechy, severní Morava) (Žižka a kol., 2013, s. 36).

3.4. Politika hospodářské a sociální soudržnosti v oblasti řešení regionálních disparit

Působením faktorů hospodářské a sociální politiky dochází k výraznému ovlivnění regionálního rozvoje. Tyto politiky by měly být nejen soudržné, ale i navzájem se podporující. Hospodářská politika se považuje za jádro všech politik, která determinuje možnosti a překážky ostatních politik. Vztahy politik lze považovat za interaktivní, neboť

fungující hospodářská politika pomáhá vytvářet důležité zdroje k realizaci sociální politiky a naopak.

Zvyšující se blahobyt obyvatel žijících v zemích Evropské unie a související vnitřní otevřenost pro tyto obyvatele a podnikatele úzce souvisí s evropským integračním procesem, zejména jeho cíli, institucemi či politikami. Jedním z hlavních cílů integračního procesu je snaha snižovat hospodářské rozdíly na úrovni regionů a členských států (Wokoun a kol., 2013, s. 58).

Fassmann a kol. (2002, s. 73) ve své publikaci podotýká, že „rozdíly v ekonomické úrovni jednotlivých regionů jsou podstatně vyšší než rozdíly v ekonomické úrovni jednotlivých států“.

Zmiňovaný cíl byl sice uvedený již v zakládajících smlouvách Evropského hospodářského společenství v roce 1957, ale regionálním problémům nebyla věnována zvláštní pozornost, neboť zakládající státy měly v podstatě srovnatelnou hospodářskou úroveň. S rozšiřováním Evropského společenství se však regionální diference ukázaly jako velice výrazné.

Tyto diference však nebylo možné na základě solidarity zcela pominout, ale bylo nutné zasáhnout odpovídajícími nástroji a finančními zdroji. Neustále se zvyšující prostředky jsou určeny k vyrovnání ekonomické úrovně zemí a k rozvoji regionů v Evropské unii a významně tak přispívají k hospodářské a sociální soudržnosti.

Fassmann a kol. upozorňuje, že finanční prostředky, které jsou soustředěné v Evropském regionálním rozvojovém fondu jsou určeny zejména pro regiony, jejichž průměrná hodnota HDP na obyvatele za poslední tři roky nedosáhla 75 % unijního průměru (Fassmann a kol., 2002, s. 74).

K výše uvedenému tak významně přispívá regionální a strukturální politika, jejímž cílem je zejména snaha o snížení příliš vysokých rozdílů v životní úrovni mezi regiony, aktivně se podílet v boji s vysokou nezaměstnaností, a to především podporou hospodářských i

sociálních struktur v zaostávajících regionech nebo v regionech s nevyhovující strukturou průmyslu (Wokoun a kol., 2013, s. 58).

Mezi hlavní nástroje strukturální a regionální politiky se řadí strukturální fondy a Fond soudržnosti (Kohezní fond). Zodpovědnost při čerpání prostředků ze strukturálních fondů nese Evropská komise a členské státy (Fassmann a kol., 2002, s. 74).

Současný předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker tak potvrzuje základní cíl Evropské unie , kdy za prioritu číslo jedna považuje obnovu hospodářského růstu v Evropě a zajištění pracovních míst obyvatelům. (Dostupný na WWW http://ec.europa.eu/priorities/internal-market/index_cs.htm).

4. Vymezení disparit

„Pojem *disparita* je velmi frekventovaným pojmem posledního desetiletí“ (Kutscherauer a kol., 2010, s. 23).

Definicí pojmu disparita, jakožto i pojmu region, existuje v odborné literatuře celá řada. Obecně lze tedy disparitu charakterizovat například takto:

Slovník cizích slov ABZ uvádí, že *disparita* = nerovnost, různost, rozdílnost (Dostupný na WWW: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=Disparita).

Encyklopedie YURIDICTUM definuje *disparitu* jako nesoulad (Dostupný na WWW: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Disparita>).

V odborné literatuře označuje Hudečková, Lošťák a Ševčíková (2010, s. 15) *disparitu*, jako „nerovnost týkající se ekonomických a v souvislosti s tím také sociálních záležitostí a okolností lidského života včetně skupinového“.

Kutscherauer a kol. (2010, s. 11) definuje *disparitu* jako „rozdílnost, resp. nerovnost znaků, jevů či procesů, jejichž identifikace a srovnání má nějaký racionální smysl (poznávací, psychologický, sociální, ekonomický, politický apod.)“.

Jáč a kol. (2010, s. 38) považuje *disparitu* za věc „přirozenou, kdy může mít pozitivní, neutrální či nežádoucí vliv na rozvoj regionů“.

Na nepoměr mezi regiony poukazují *regionální disparity*.

Obecně lze *regionální disparity* chápat jako geograficky a historicky vzniklé rozdíly v charakteristikách regionů a to zejména v sociálně ekonomické oblasti (Rydvalová, Zbránková, Žižka, 2009, s. 15).

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (Dostupný na WWW: <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>) upřesňuje, že **regionální disparity**, jsou „neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů“.

V odborné literatuře vysvětluje **regionální disparitu** Kutscherauer a kol. (2010, s. 26) jako „rozdílnost nebo nerovnost znaků, jevů či procesů majících jednoznačné územní umístění (lze je alokovat ve vymezené územní struktuře) a vyskytujících se alespoň ve dvou entitách této územní struktury“.

V praxi se **regionální disparity** projevují například v sídelní struktuře, poloze regionu, počtu obyvatel, hustotou zalidnění aj. (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, s. 13).

V ekonomické oblasti lze **regionální disparity** spatřovat například v míře nezaměstnanosti v sekundárním a terciárním sektoru, podílem ekonomicky aktivních obyvatel, počtem podniků a soukromých podnikatelů, investiční činností aj.

Mezi další oblasti výskytu **regionálních disparit** patří technická vybavenost a obsluha území (hustota železniční sítě, hustota dálnic a silnic pro motorová vozidla aj.), lidský potenciál (vztah mezi počtem předproduktivního a produktivního věku, míra nezaměstnanosti, počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, průměrná mzda aj.) a životní prostředí (emise oxidu dusíku, podíl orné půdy aj.) (Fassmann a kol., 2002, s. 31).

K řešení zjištěné nepříznivé regionální disparity pak svou činností přispívají regionalisté, kteří analyticky zkoumají jedinečnost regionů a poté vyhledávají potenciál vlastního vývoje regionů, k jejich hospodářskému, sociálnímu a kulturnímu rozvoji. Po této analýze posuzují zda vnější podmínky je možné naplnit tak, aby se potenciál regionu proměnil v reálný cíl (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010, s. 16).

4.1. Kategorizace disparit

Autoři odborné literatury uvádí nejrůznější přístupy kategorizace disparit.

Jeden z nich využívá Kutscherauer a kol. (2010, s. 56) k systémové klasifikaci regionálních disparit:

- **vertikální perspektiva** – vychází z poznatku, že regionální disparity se mění v souladu s geografickým měřítkem. Disparity je možné posoudit v kontextu různých geografických rámců (svět, Amerika), nebo různých územních měřítek (region, obec). Disparity se mohou zvyšovat se snížením územního měřítka. V České republice se vertikální perspektiva člení na kraje, kraje jsou členěné na správní území obce s rozšířenou působností (dále jen ORP). Správní územní ORP je členěné na obce.
- **horizontální perspektiva** – zahrnuje materiální i nemateriální disparity a souvisí s věcnou sférou jejich výskytu. Regionální disparity se vyskytují v sociální, ekonomické a územní sféře.

Materiální regionální disparity z hlediska věcného se vyskytují v **ekonomické, sociální a územní sféře**.

Ekonomické disparity se týkají ekonomiky, rozvojového a lidského potenciálu.

Sociální disparity se týkají obyvatelstva a kvality života, sociální vybavenosti a sociální patologie.

Územní disparity jsou spojeny s geografickými, přírodními, dopravními a technickými podmínkami (Kutscherauer a kol., 2010, s. 57).

Tabulka 1: Členění ekonomických, sociálních a územních disparit

Sféra výskytu	Skupina	Podskupina
Sociální disparity	Obyvatelstvo	Životní úroveň, vybavenost domácností, úroveň vzdělání, zdravotní stav, migrace, segregace
	Sociální vybavenost	Zdravotnictví, školství, sociální služby, kultura, bydlení
	Sociální patologie	Sociální exkluze, kriminalita, bezpečnost, nehodovost
Ekonomické disparity	Ekonomický potenciál	Výkonnost ekonomiky, produktivita, vnější vztahy
	Ekonomická struktura	Odvětvová struktura, struktura podle subjektů
	Rozvojový potenciál	Výzkum a vývoj, zahraniční kapitál a investice
	Lidský potenciál	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo, zaměstnanost, nezaměstnanost, mobilita
Územní disparity	Fyzicko-geografický potenciál	Nerostné bohatství, klima, struktura, intenzita osídlení, polohové poměry, lokalizace regionu
	Životní a přírodní prostředí	Ovzduší, odpady, voda, příroda, biodiverzita, lesy, krajina, půda
	Dopravní infrastruktura	Silniční, železniční, letecká, vodní doprava, dopravní obslužnost
	Technická infrastruktura	Zásobování vodou, kanalizace a čištění odpadních vod, zásobování energiemi, informační a telekomunikační technologie, infrastruktura cestovního ruchu

Zdroj: Regionální disparity, Kutscherauer a kol., 2010, vlastní zpracování

Tabulka č. 1 zobrazuje základní členění regionálních disparit z již uvedeného vymezení – sociálního, ekonomického a územního.

Nemateriální disparity se podle Kutscherauera a kol. (Kutscherauer a kol., 2010, s. 58) vyskytují spíše v „myslích obyvatelstva a tudíž nemohou být měřitelnými indikátory“.

4.2. Vznik regionálních disparit

Vznik regionálních disparit a posléze jejich důsledek – regionální nerovnováhu, ovlivňuje celá řada faktorů.

Jáč a kolektiv (2010, s. 32) upřesňuje, že “výsledkem regionálních disparit bývají geografické polohy, vyplývající z různého vybavení regionů přírodními zdroji, ale i v důsledku lidské činnosti či politických vlivů”.

Kutscherauer a kol. (2010, s. 59) člení faktory na *primární* a *sekundární*.

Mezi velmi důležité *primární* faktory lze zařadit:

1. Mobilitu pracovní síly – zaměstnaní lidé nereagují ihned na poptávku po práci a na rozdíl ve mzdách. Jejich reakce je pomalá a tím se opoždují za poptávkou. Za důsledek lze považovat regionální deformaci v příjmech. Tento faktor je považován za velmi významný, neboť v České republice jsou podmínky pro mobilitu pracovní síly velmi ztížené (Kutscherauer a kol., 2010, s. 62).

Za výjimku Langer a Veteška (2009, s. 87) považují migraci v příhraničí, “kdy dochází k prolínání mezi obyvateli sousedních států, přičemž hlavním důvodem je zpravidla místní dostupnost vhodných pracovních příležitostí”.

2. Mobilitu kapitálu – praxe ukazuje, že existuje silná rigidita v reakcích kapitálu na rozdíly ve výrobních nákladech (Kutscherauer a kol., 2010, s. 62).

K dalším, neméně důležitým faktorům lze vymezit tyto:

3. Geografické faktory – tyto faktory nejobecněji vysvětlují regionální disparity. Region, který je umístěn na periferii je ekonomicky znevýhodněn (např. nadprůměrné náklady na dopravu, které zvyšují ceny a tím způsobují nízké zisky). Mezi další geografické faktory

lze zařadit zhoršené podmínky přírodního vybavení (např. regiony se špatnou půdou, horské oblasti). Existují i regiony, které naopak mohou svého přírodního bohatství využít (např. voda, kaolin, uhlí).

4. Ekonomická struktura regionů – každý region je specifický ekonomickou strukturou. Regiony, které se orientují na útlumová odvětví čelí vážným problémům se zaměstnaností. Naopak jiným regionům, které se zaměřují na odvětví, která se rozvíjí (např. elektronika, spotřební průmysl), roste poptávka po pracovní síle.

Kromě primárních faktorů, které lze považovat za hlavní, přispívají k nevyváženému regionálnímu rozvoji rozmanité **sekundární** faktory, které vyplývají z faktorů primárních. Mezi ně patří:

1. Vnější ekonomika – parametry jako je spojový a dopravní systém, technická a finanční infrastruktura, kontakt s centrálními úřady, které mají velký vliv na nové firmy přicházející do regionu.

2. Demografická situace – například rozdíl vzdělanosti obyvatel žijících na venkově a obyvatel žijících ve městech, rozdíl v pozitivních bilancích mezi natalitou a mortalitou apod.

3. Rigidita nákladů a cen – v regionech se vyskytují jevy, které znemožní přirozené přizpůsobení trhů změnám v nabídce a poptávce. Tyto jevy se nazývají tzv. setrvační síly (např. pokles poptávky po uhlí nevede k automatickému snížení ceny uhlí, protože relativní mzdy jsou rigidní). Mzdy v takto postižených regionech jsou závislé na domluvě v rámci tripartitního jednání. Důsledek spočívá v zamezení migrace pracovní síly ze zaostávajících regionů a zároveň brání nalákat nový kapitál do těchto regionů.

4. Faktory prostředí - zničené regiony (např. severočeský) je potřeba rekultivovat, aby se staly přitažlivými pro potenciální kapitál. Tento faktor lze považovat za velmi důležitý (Kutscherauer a kol., 2010, s. 63).

4.2.1. Hledisko zkoumání a atributy regionálních disparit

Regionální disparity jsou úzce spjaty s hledisky zkoumání a především s jejich vývojem. Hledisek existuje celá řada a proto je možno disparity chápat jako multidimenzionální problém. Odborná literatura se příliš komplexně hledisky nezaobírá, ale pro identifikaci a hodnocení regionálních disparit mají hlediska zkoumání velký význam.

Lze je rozdělit do dvou skupin:

- hlediska, jejichž významem jsou **atributy polaritního charakteru**, tedy takové atributy, které jsou charakterizovány pouze dvěma kvalitativně odlišnými dimenzemi.
- hlediska, jejichž projevem jsou **atributy s charakterem výčtu možností**, tedy atributy s více úrovněmi dimenzí (Kutscherauer a kol., 2010, s. 88).

Atributy regionálních disparit polaritního charakteru

Níže je uveden přehled atributů polaritního charakteru:

- **podstata regionálních disparit** nabývá **hmotnou** a **nehmotnou** polaritní dimenzi:

a) hmotná podstata regionálních disparit je reálná a zpravidla měřitelná indikátory objektivními (např. údaje o příjmu, nemocnosti apod.) a subjektivními (již předem dané),

b) nehmotná podstata regionálních disparit je pouze v „hlavách“ lidí a bývá spojována s měkkými lokalizačními faktory (např. kvalita životního prostředí, pověst regionu apod.),

- **míra konkrétnosti regionálních disparit** – má především metodologický význam. Rozlišují se dvě oblasti disparit a to **specifičnost** a **obecnost** regionálních disparit,

- **míra komplexnosti regionálních disparit** – rozlišována na dvě oblasti – **parcipálnost** a **integrálnost** regionálních disparit,

- **tendence změny regionálních disparit** – mohou nabývat těchto polaritních dimenzí – *konvergenční* orientace ve směru zmírňování regionálních disparit a *divergenční* orientace, představující vývoj regionálních disparit ve směru prohlubování,

- **ovlivnitelnost regionálních disparit** – je předmětem obsahu regionální politiky, kdy lze vyjádřit ovlivnitelnost jako možnost určitými nástroji dosáhnout změny disparity. Na diference lze pohlížet jako na *neovlivnitelné* (např. hodnocení přírodních zdrojů, rozlohy území) a *ovlivnitelné*, které lze ovlivnit právě nástroji regionální politiky,

- **způsob vzniku regionálních disparit** - na základě poznání lze regionální disparity rozeznávat na *samovolně vznikající* a disparity *vznikající činností člověka*. Samovolně vznikající disparity jsou zejména vyvolané geografickými nebo zdrojově asymetrickými šoky (např. povodně, vichřice apod.). Disparity vznikající činností člověka jsou vyvolána zejména ekonomickou činností, vnější ekonomikou (např. ropná krize), politickými vlivy atd. (Kutscherauer a kol., 2010, s. 89).

Atributy regionálních disparit s charakterem výčtu možností

Tyto atributy mají více úrovní dimenzí. Mezi ně se řadí:

- **teritorialita regionálních disparit** – disparity je možno nalézt na různých geografických úrovních od států až po obce. Regionální disparity lze tedy vyhodnotit a identifikovat podle určité velikosti územní jednotky,

- **měřitelnost regionálních disparit** - metoda hodnocení a srovnávání regionálních disparit na základě měření objektivních a subjektivních indikátorů,

- **časová dimenze regionálních disparit** – z časového hlediska lze zkoumání, sledování a následné hodnocení regionálních disparit rozlišit na tyto úrovně: *časový horizont* (působící krátkodobě, střednědobě a dlouhodobě) a *dynamiku*, která zaznamenává okamžitý stav disparit a změny disparit v čase (Kutscherauer a kol., 2010, s. 89).

4.3. Měření regionálních disparit

Ke sledování a hodnocení regionálních rozdílů Kutscherauer a kol. (2009, s. 32) vytvořil základní soubor deskriptorů a indikátorů, které se vyskytují v sociální, ekonomické a územní sféře.

Soustava obsahuje celkem:

- 13 problémových celků
- 48 deskriptorů
- 164 indikátorů

4.3.1. Integrované indikátory v sociální sféře

Regionální disparity v sociální sféře jsou charakterizovány pěti integrovanými indikátory, které jsou složeny ze sedmnácti indikátorů.

Tabulka2: Přehled integrovaných indikátorů v sociální sféře

Integrovaný indikátor	Indikátor	Váha
INI 1 Životní úroveň	S10 Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele	0,7
	S11 Vybavenost bytových domácností automobilem	0,2
	S12 Vybavenost bytových domácností počítačem	0,1
INI 2 Zdravotní stav	S3 Naděje dožití při narození (muži)	0,3
	S4 Naděje dožití při narození (ženy)	0,3
	S5 Průměrné procento pracovní neschopnosti	0,1
	S7 Incidence novotvarů celkem na 100 tis. obyv.	0,3
INI 3 Sociální vybavenost	S15 Počet lékařů na 10 tis. obyvatel	0,3
	S19 Počet lůžek v nemocnicích na 10 tis. obyvatel	0,3
	S27 Počet míst v zařízeních soc. péče na 10 tis. obyvatel	0,3
	S29 Počet středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel	0,1
INI 4 Bydlení	S31 Počet cenzových domácností na 1 trvale obydlený byt	0,1
	S32 Počet osob v trvale obydlených bytech na 1 obytnou místnost	0,6
	S33 Obytná plocha na 1 osobu v m ²	0,3
INI 5 Sociální patologie	S34 Podíl domácností s čistými měsíčními příjmy pod hranicí životního minima	0,6

	S36 Počet zjištěných trestných činů na 1000 obyvatel	0,3
	S38 Počet dopravních nehod na 1 km silnic	0,1

Zdroj: Regionální disparity, Kutscherauer a kol., 2009, vlastní zpracování

Tabulka č. 2 udává přehled integrovaných indikátorů v sociální sféře. Jako integrované indikátory byly vybrány:

Integrovaný indikátor Životní úroveň (INI 1) – pro sledování disparit v této kategorii byl vybrán jako rozhodující indikátor čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele (vypovídá o potencionální kupní síle obyvatel a má proto nejvyšší váhu) a jako další indikátory byly zvoleny vybavenost domácností automobilem a počítačem.

Integrovaný indikátor Zdravotní stav (INI 2) – jako základní indikátory byly navrženy incidence novotvarů (vypovídá o úrovni prostředí v regionu) a naděje dožití při narození (vypovídá o předpokládaných dopadech řady faktorů na život/úmrť obyvatel v kraji). Vedlejším indikátorem byla zvolena pracovní neschopnost.

Integrovaný indikátor Sociální vybavenost (INI 3) – nejvíce byla preferována zdravotní a sociální péče, neboť česká populace stárne, zastupována indikátory počet lékařů, počet lůžek v nemocnicích a počet míst v zařízeních soc. péče na 10 tis. obyvatel. Jako doplněk byl vybrán indikátor počet středisek pro volný čas dětí a mládeže na 10 tis. obyvatel.

Integrovaný indikátor Bydlení (INI 4) – nejvyšší váha byla přiřazena k indikátoru počet osob trvale obydlených v bytech na 1 obytnou místnost a obytná plocha, neboť vypovídá o kvalitě bydlení. Jako doplňujícím indikátorem byl zvolen počet cenových domácností na 1 trvale obydlený byt.

Integrovaný indikátor Sociální patologie (INI 5) – nejvyšší váhu má v této kategorii podíl domácností s čistými měsíčními příjmy pod hranicí životního minima, neboť jeho hodnota vypovídá o případné chudobě obyvatel v regionu. Doplňujícími indikátory byly zvoleny počet zjištěných trestných činů na 1000 obyvatel a počet dopravních nehod na 1 km silnic (Kutscherauer a kol., 2009, s. 32).

4.3.2. Integrované indikátory v ekonomické sféře

V ekonomické sféře byly navrženy čtyři integrované indikátory, složené z patnácti indikátorů.

Tabulka3: Přehled integrovaných indikátorů v ekonomické sféře

Integrovaný indikátor	Indikátor	Váha
INI 6 Ekonomický potenciál	EI4 HDP na 1 obyvatele	0,5
	EI10 Produktivita práce na 1 zaměstnanou osobu	0,3
	EI17 Objem exportu na 1 obyvatele regionu	0,2
INI 7 Ekonomická struktura	EI61 Počet zaměstnaných v terciárním sektoru na 1000 obyvatel	0,3
	EI27 Počet soukromých podnikatelů na 1000 obyvatel	0,2
	EI25 Počet podniků s 25 a více zaměstnanci na 1000 obyvatel	0,3
	EI59 Počet podniků pod zahraniční kontrolou s 250 a více zaměstnanci na 1000 obyvatel	0,2
INI 8 Zaměstnanost	EI65 Míra nezaměstnanosti	0,4
	EI66 Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	0,3
	EI69 Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	0,2
	EI53 Podíl zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu na celkové zaměstnanosti	0,1
INI 9 Rozvojový potenciál	EI39 Výdaje na VaV na 1 zaměstnanou osobu	0,2
	EI32 Výdaje na VaV na 1 obyvatele	0,2
	EI40 Objem přímých zahraničních investic na 1 obyvatele (není zdroj)	0,3
	EI46 Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele	0,3

Zdroj: Regionální disparity, Kutscherauer a kol., 2009, vlastní zpracování

Tabulka č. 3 nabízí pohled na integrované indikátory v ekonomické sféře. Vybrány byly následující:

Integrovaný indikátor Ekonomický potenciál (INI 6) – největší váha byla přiřazena indikátoru HDP na 1 obyvatele, neboť charakterizuje celkovou výkonost hrubého

domácího produktu v regionu. Vedlejšími indikátory byly zvoleny produktivita práce na 1 zaměstnanou osobu a objem exportu na 1 obyvatele regionu.

Integrovaný indikátor Ekonomická struktura (INI 7) – v této kategorii indikátorů se váhy jen mírně diferencují, jelikož indikátory jsou konstruovány tak, aby v rámci regionu postihly ekonomiku z hlediska jeho předpokladů pro další rozvoj.

Integrovaný indikátor Zaměstnanost (INI 8) – indikátor míry nezaměstnanosti je jedním z hlavních indikátorů ekonomických podmínek určitého regionu, a proto mu byla přisouzena nejvyšší váha. Doplňujícími indikátory byly zvoleny míra dlouhodobé nezaměstnanosti, počet uchazečů na 1 volné pracovní místo a podíl zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu na celkové zaměstnanosti.

Integrovaný indikátor Rozvojový potenciál (INI 9) – větší váha byla přiřazena indikátorům - objem přímých zahraničních investic na 1 obyvatele a tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele a to z toho důvodu, že vhodné podmínky pro rozvoj regionů jsou dány především zahraničními investicemi a tvorbou fixního kapitálu. Mezi další, neméně významné indikátory, byly zařazeny výdaje na vědu a výzkum (Kutscherauer a kol., 2009, s. 37).

4.3.3. Integrované indikátory v územní sféře

Územní sféra je charakterizována čtyřmi integrovanými indikátory, složené ze čtrnácti indikátorů

Tabulka4: Přehled integrovaných indikátorů v územní sféře

Integrovaný indikátor	Indikátor	Váha
INI 10 Osídlení	U1 Podíl městského obyvatelstva	0,2
	U3 Celková hustota obyvatel na 1 km ²	0,2
	U6 Podíl zastavěných ploch % z území kraje	0,4
	U7 Hustota obyvatel na 1 ha zastavěné plochy	0,2
INI 11 Životní prostředí	U34 Emise oxidu siřičitého na 1 km ²	0,25
	U38 Měrné emise tuhých znečišťujících látek na 1	

	km ² U41 Měrná produkce komunálních odpadů na obyvatele U48 Délky toků zařazené do tříd čistoty 4 a 5 (km)	0,25 0,25 0,25
INI 12 Dopravní infrastruktura	U13 Hustota dálnic a silnic (km/100 km ²) U25 Počet obyvatel cestujících veřejnou dopravou na 1 km ² U17 Hustota železničních tratí (km/km ²) U20 Počet veřejných letišť z celkového počtu letišť pro mezinárodní přepravu	0,25 0,25 0,25
INI 13 Technická infrastruktura	U26 Podíl obyvatel připojených na veřejné vodovody U27 Podíl obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV	0,5 0,5

Zdroj: Regionální disparity, Kutscherauer a kol., 2009, vlastní zpracování

Tabulka č. 4 udává přehled o integrovaných indikátorech v územní sféře. Vybrány byly tyto integrované indikátory:

Integrovaný indikátor Osídlení (INI 10) – největší váha byla přisouzena indikátoru podíl zastavěných ploch, neboť z hlediska charakteristiky osídlení má největší stupeň využití území pro sídla. Ostatní indikátory ve stejném poměru váhy 0,2 identifikují stav urbanizace.

Integrovaný indikátor Životní prostředí (INI 11) – uvedené indikátory ovlivňují životní prostředí ve stejném poměru, proto jim jsou přiřazeny rovnoměrné váhy.

Integrovaný indikátor Dopravní infrastruktura (INI 12) – tato kategorie opět nabízí stejnoměrné ohodnocení dílčích indikátorů, jelikož odpovídá rovnocennému významu těchto indikátorů pro celkovou vybavenost kraje.

Integrovaný indikátor Technická infrastruktura (INI13) – uvedené indikátory vyjadřují stupeň vybavení zařízení pro zásobování vodou a odvod odpadních vod. Z hlediska významu pro podmínky života v regionu jsou ohodnoceny rovnoměrnými vahami (Kutscherauer a kol., 2009, s. 40).

5. Nástroje regionální politiky k řešení disparit

Nástroje regionální politiky jsou obecně myšleny prostředky, které pomáhají uskutečňovat stanovení konkrétních cílů a zásad regionální politiky.

Existuje velké množství dílčích pohledů na nástroje rozvoje regionů. Kala a kol. (2011, s. 28) je člení do dvou základních skupin:

a) makroekonomické nástroje – mezi ně patří takové instrumenty a postupy, které přilákají kapitál do postiženého regionu (výhodné poskytování stavebních pozemků, domů či bytů zainteresovaným podnikatelům). Tyto nástroje jsou však značně omezené, poněvadž cíle regionální politiky se zde dostávají do střetu s jinými národo-hospodářskými cíli (fiskální politika, regionalizace, regionalizovaná daňová politika, monetární politika, protekcionismus).

b) mikroekonomické nástroje – tyto nástroje představují převážně investice jistých finančních částek, které jsou uvolňovány ze státních a z regionálních rozpočtů, které jsou následně účelně poskytovány a uvolňovány. Zpravidla ovlivňují rozhodování subjektů o prostorové lokalizaci. Nejčastěji jsou rozčleněny na nástroje ovlivňující prostorový pohyb pracovních sil a nástroje působící na prostorový pohyb kapitálu.

Podle druhu a síly navrhl Kutscherauer a kol. (2010, s. 134) následující strukturu nástrojů regionální politiky:

a) informační opatření a poradenství – jedná se spíše o „měkké“ směřování aktivit určitého subjektu, poněvadž na každého jedince působí prostřednictvím ovlivnění jeho postojů. Sestavují se např. katalogy upřednostňující jednotlivé lokality či regiony,

b) finanční motivace – poskytuje se formou dotací nebo ve formě daňového zvýhodnění či levnější úvěry. Jedná se o jeden z nejdůležitějších nástrojů regionální politiky,

c) opatření ve výstavbě infrastruktury – působí podobně jako finanční motivace. Některé lokality se mohou stát nákladně výhodnějšími a atraktivnějšími. Je nutno dbát zvýšené pozornosti ve vybavení strukturou a prostorové rozdílnosti,

d) administrativní a regulační opatření – způsobují, že některé způsoby chování se mohou povolit a jiné naopak ne, např. v enviromentálně citlivé nebo nadměrně exponované oblasti je možno brzdit nežádoucí vývoj, zejména kontrolou investic (Kutscherauer a kol., 2010).

Detailní srovnání uplatňování nástrojů regionální politiky zpracoval Wokoun a kol. (2006, s. 25) v následující podobě:

a) nefinanční nástroje - administrativní nástroje (zejména legislativa)

- institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování)
- věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace)

b) finanční nástroje - neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry)

- kapitálové podílnictví
- daňová zvýhodnění (daňové prázdniny, slevy na daních)
- rozpočtová zvýhodnění (dotace).

Analytická část

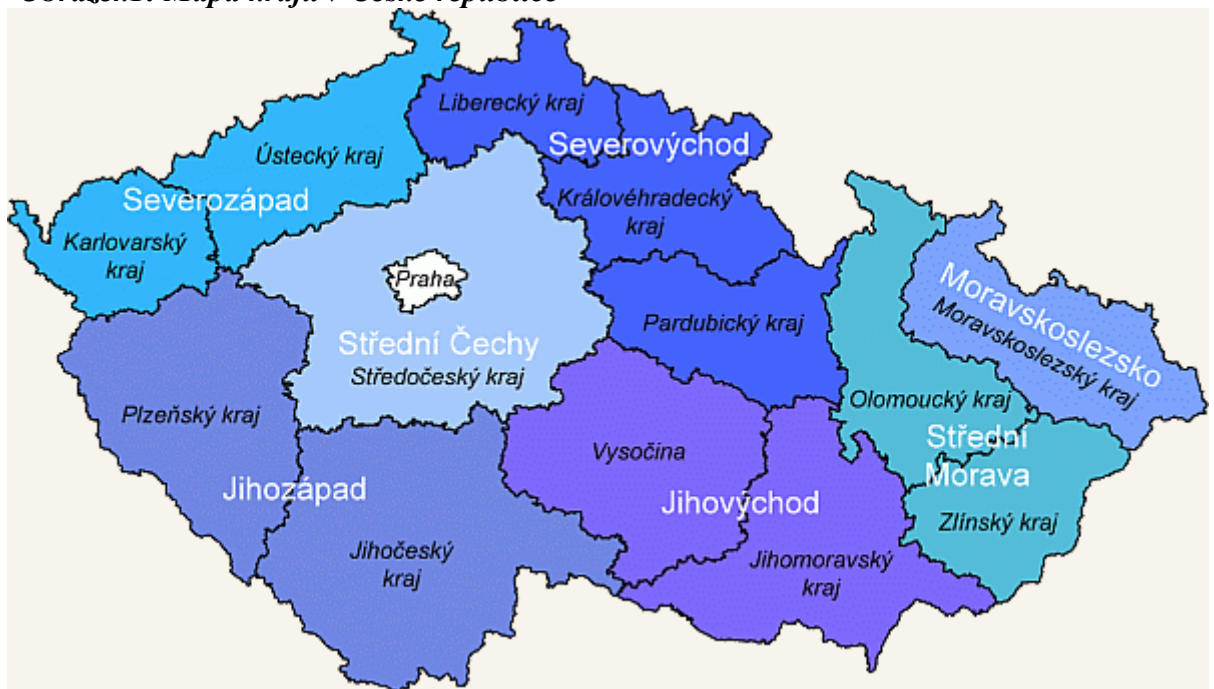
6. Regionální disparity v České republice na úrovni NUTS 3

Níže uvedené podkapitoly se snaží poukázat na regionální disparity v České republice na úrovni NUTS 3. Jelikož se Praha výrazně odlišuje od všech krajů v České republice, nebude zahrnuta do deskripce této diplomové práce.

Zaměřeno bude především na ekonomickou a sociální oblast. Mezi indikátory v ekonomickém rozměru byl vybrán hrubý domácí produkt na obyvatele, tvorba hrubého fixního kapitálu, hrubá přidaná hodnota podle, registrované podnikatelské subjekty a příjmy a výdaje krajů.

V sociální dimenzi budou kvantifikovány ukazatele nezaměstnanosti, zdravotnictví, věkové a vzdělanostní struktury obyvatel, průměrné mzdy, příjmy domácností, spotřebitelské ceny a stav zdravotnictví.

Obrázek1: Mapa krajů v České republice

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj

Mapa na obrázku č. 1 ilustruje skladbu 14 krajů (NUTS 3), ve kterých byla provedena deskripce.

Podkapitoly jsou zpracovány především na základě údajů Českého statistického úřadu, za sledované období byly vybrány roky 2008-2013.

6.1. Regionální disparity – ekonomická dimenze

Ke klíčovým ukazatelům vývoje národního hospodářství patří *hrubý domácí produkt* (dále jen HDP).

Český statistický úřad (Dostupný na WWW: https://www.czso.cz/csu/xk/metodika_hdp_regionalni_ucty) definuje HDP jako „peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. Používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky“.

Ukazatel regionálního HDP na obyvatele představuje celkovou hodnotu zboží a služeb vyrobených a poskytnutých osobami zaměstnanými v daném regionu. Omezením může být skutečnost, že celková výše HDP se vztahuje k obyvatelstvu podle rezidenčního přístupu (tzn. lidmi, kteří vyjíždějí za prací do jednoho regionu, ale bydlí v jiném regionu a taktéž zaměstnaní cizinci, kteří nemají statut rezidentů) (Dostupný na WWW: https://www.czso.cz/csu/xk/metodika_hdp_regionalni_ucty).

Tabulka5: Hrubý domácí produkt na obyvatele/Kč podle krajů v letech 2008 – 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	361 055	338 680	333 680	346 542	346 878	345 226
Karlovarský	264 007	263 710	259 560	273 074	271 879	277 280
Ústecký	306 244	306 617	298 627	304 478	302 079	298 003
Plzeňský	334 076	338 474	346 460	350 488	345 810	359 561
Jihočeský	320 403	319 487	317 054	318 721	328 013	330 759
Liberecký	292 838	280 984	287 144	292 460	301 667	303 186
Královehradecký	326 177	323 375	327 441	328 723	332 553	338 457
Pardubický	315 159	303 432	308 768	322 084	308 980	312 931
Vysočina	305 189	302 228	300 530	316 597	323 335	327 171
Jihomoravský	360 502	350 464	353 185	358 185	369 079	380 998
Zlínský	323 242	316 007	313 138	320 938	323 936	329 403
Olomoucký	285 593	279 203	285 621	296 889	300 616	299 355

Moravskoslezský	322 178	303 351	311 598	328 593	332 678	325 963
------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

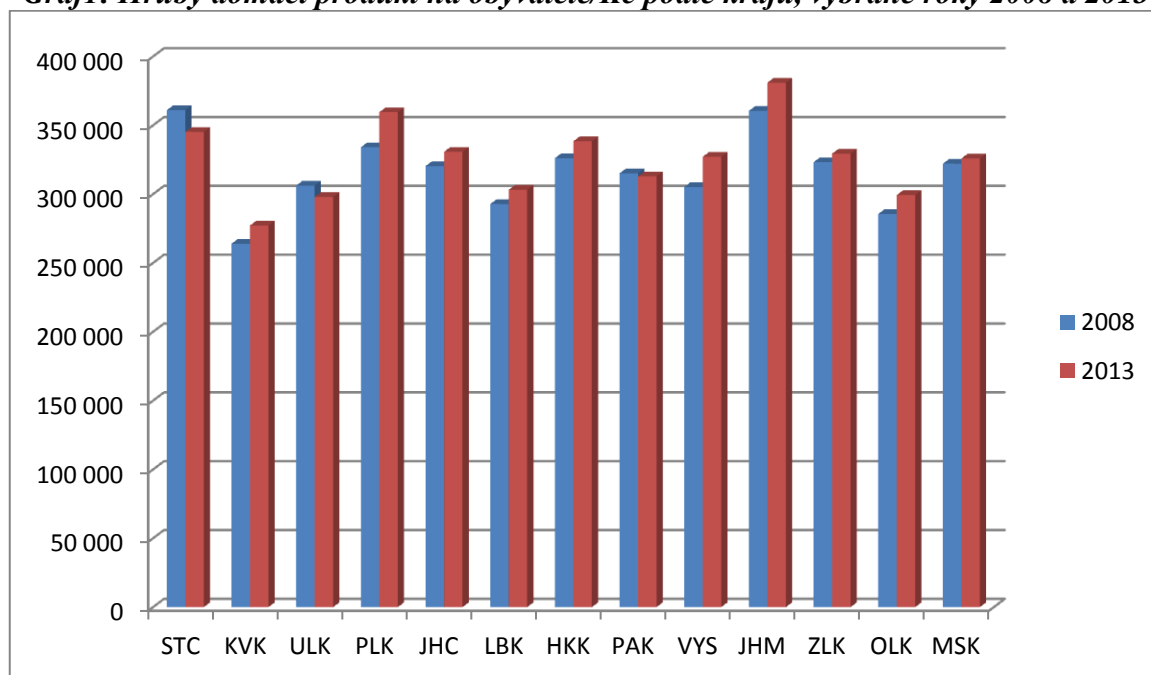
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 5 uvádí data hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v regionech České republiky.

Nejvyšších hodnot HDP na 1 obyvatele, které činí nad 300 000 tisíc Kč, ve sledovaném období dosahoval Jihomoravský kraj, Středočeský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Královehradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj.

Naopak nejnižší hodnoty HDP na 1 obyvatele, tzn. pod 300 000 tisíc Kč, byly zaznamenány v Karlovarském kraji, Ústeckém kraji, Libereckém kraji a Olomouckém kraji.

Graf1: Hrubý domácí produkt na obyvatele/Kč podle krajů, vybrané roky 2008 a 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 1 znázorňuje vývoj hrubého domácího produktu na obyvatele podle krajů ve vybraném období 2008 a 2013. Karlovarský kraj sice vykazoval ve sledovaném období nejnižší hodnoty HDP, ale v porovnání s rokem 2008 a 2013 je vidět pozitivní vývoj HDP,

kteřé, jak je vidět, narůstá. Tento pozitivní vývoj lze spatřovat i u Plzeňského kraje, Jihočeského kraje, Libereckého kraje, Královehradeckého kraje, Vysočiny, Jihomoravského kraje, Zlínského kraje, Olomouckého kraje a Moravskoslezského kraje.

Středočeský kraj vykazoval v dlouhodobém období nejvyšší hodnoty HDP na obyvatele, ale ve vybraných letech byl zaznamenán propad a to i přesto, že ekonomika České republiky se dostala z hospodářské krize a začalo se jí dařit. Nižší vývoj HDP byl v porovnání s rokem 2008 a 2013 zaznamenán už jen v Ústeckém kraji a Pardubickém kraji.

Zajímavé je také srovnání jednotlivých krajů, kolika procenty se podílí na celkovém HDP v rámci České republiky.

Tabulka6: Hrubý domácí produkt – podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	10,8	10,6	10,7	11	11	11
Karlovarský	2,1	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0
Ústecký	6,4	6,7	6,6	6,3	6,2	6,0
Plzeňský	4,6	4,7	4,6	5,0	4,9	5,0
Jihočeský	5,1	5,2	5,2	5,0	5,2	5,2
Liberecký	3,1	3,1	3,1	3,2	3,3	3,3
Královehradecký	4,5	4,6	4,5	4,5	4,5	4,6
Pardubický	4,0	4,0	3,9	4,1	3,9	3,9
Vysočina	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1
Jihomoravský	10,3	10,4	10,3	10,4	10,6	10,9
Zlínský	4,8	4,8	4,7	4,7	4,7	4,7
Olomoucký	4,6	4,6	4,6	4,7	4,7	4,7
Moravskoslezský	10,2	9,8	9,8	10,1	10,1	9,8

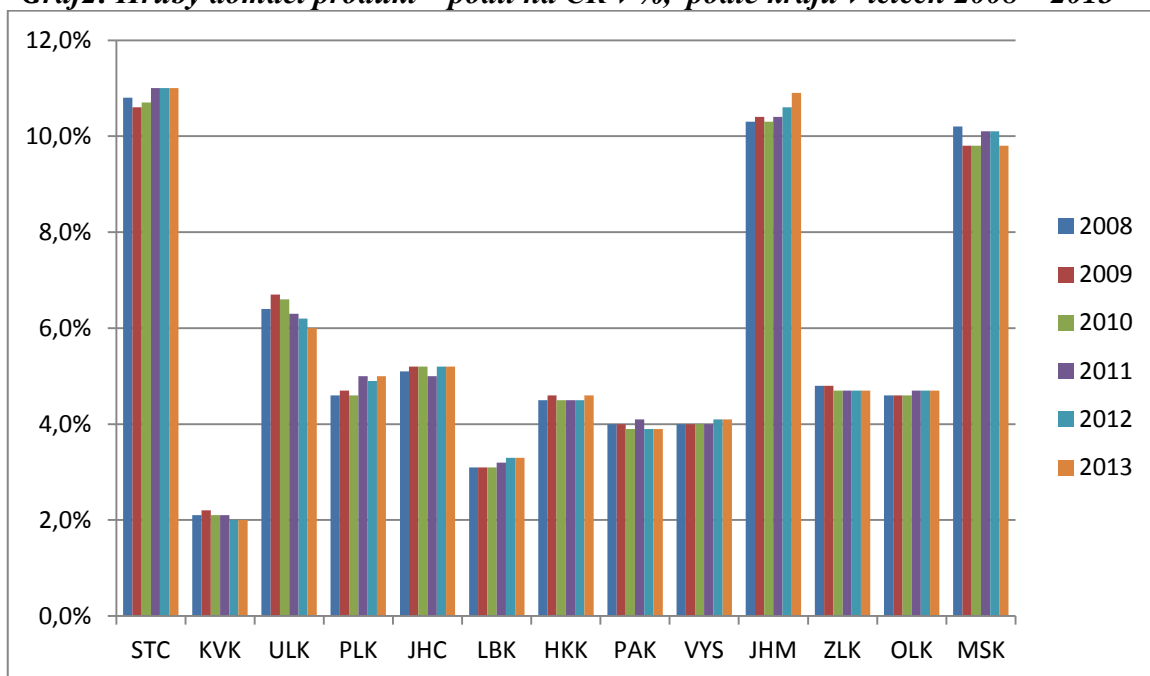
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 6 uvádí procentuelní hodnoty HDP jednotlivých krajů v celkovém republikovém HDP. Nejvíce se ve sledovaném období na celkovém DPH podílel Středočeský kraj. Z počátku byl podíl kraje pod jedenácti procenty, tuto hodnotu však kraj v roce 2011, 2012 a 2013 překonal. Kraj se na republikovém HDP podílel s 11%, což je

nejvyšší podíl mezi kraji. Hranici deseti procent ve sledovaném období překročil také Jihomoravský a Moravskoslezský kraj.

Nejnižších hodnot na celkovém HDP dosáhnul Karlovarský kraj, podíl kraje na tvorbě HDP v rámci České republiky činil okolo 2,0%, což je nejnižší podíl ze všech regionů. Nižších hodnot na tvorbě HDP, které činily od 3% - 6%, dosáhl také Liberecký kraj, Pardubický kraj, Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Královehradecký kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj a Olomoucký kraj.

Graf2: Hrubý domácí produkt – podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 2 uvádí podíl HDP jednotlivých regionů v celorepublikovém srovnání. Zde je pozornost zaměřena především na růst HDP. Vývoj HDP dosahuje nízkých hodnot (mezi 3% - 6%), ale ve sledovaném období se pozitivně vyvíjel v Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Královehradeckém kraji, Libereckém kraji, kraji Vysočina a Olomouckém kraji. Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Pardubický kraj a Zlínský kraj, kteří dosahují nízkých hodnot HDP v celorepublikovém srovnání zaznamenali propad HDP ve sledovaném období.

Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, které vykazují hodnoty nad 10% zaznamenaly také pozitivní vývoj, tedy nárůst HDP. Moravskoslezský kraj s nadprůměrným HDP zaznamenal spíše stagnující růst HDP.

Výše uvedené by se dalo stručně shrnout následovně:

Hodnoty HDP na obyvatele:

Regiony s nadprůměrným HDP, které vykazují rostoucí hodnoty HDP: Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Královehradecký kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Zlínský kraj, Moravskoslezský kraj

Regiony s nadprůměrným HDP se stagnujícím nebo klesajícím HDP: Středočeský kraj, Pardubický kraj

Regiony s podprůměrným HDP, které vykazují rostoucí hodnoty HDP: Karlovarský kraj, Olomoucký kraj, Liberecký kraj

Regiony s podprůměrným HDP se stagnujícím nebo klesajícím HDP: Ústecký kraj

Hodnoty HDP - % podíl krajů v České republice:

Regiony s nadprůměrným HDP, které vykazují rostoucí hodnoty HDP: Středočeský kraj, Jihomoravský kraj

Regiony s nadprůměrným HDP se stagnujícím nebo klesajícím HDP: Moravskoslezský kraj

Regiony s podprůměrným HDP, které vykazují rostoucí hodnoty HDP: Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Královehradecký kraj, Liberecký kraj, Kraj Vysočina, Olomoucký kraj

Regiony s podprůměrným HDP se stagnujícím nebo klesajícím HDP: Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Pardubický kraj, Zlínský kraj

Makroekonomický ukazatel *tvorba hrubého fixního kapitálu* (dále jen THFK) představuje hodnotu pořízení hmotných i nehmotných investic, tedy majetku, který nebude spotřebováván, ale využit pro další produktivní činnost (Dostupný na WWW: <http://www.portal-inovace.cz/cz/technologicky-profil-lk/makroekonomika/tvorba-hrubeho-fixniho-kapitalu/>).

Tabulka 7: Tvorba hrubého fixního kapitálu/mld. Kč podle krajů v letech 2008 – 2012

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Středočeský	130 270	118 117	116 613	131 065	132 978
Karlovarský	22 581	20 280	24 345	23 969	24 724
Ústecký	70 269	67 585	82 405	78 741	74 102
Plzeňský	51 637	57 204	50 035	49 324	46 534
Jihočeský	57 680	51 695	56 770	51 039	52 284
Liberecký	35 051	29 882	29 276	31 402	34 628
Královehradecký	40 166	38 604	36 659	33 988	32 839
Pardubický	44 703	36 053	42 769	39 465	39 996
Vysočina	38 290	37 273	36 292	37 147	39 153
Jihomoravský	133 664	115 663	115 833	117 268	117 680
Zlínský	44 811	40 403	43 795	44 678	43 381
Olomoucký	52 125	57 823	50 038	48 793	46 678
Moravskoslezský	126 167	98 643	99 363	104 681	101 284

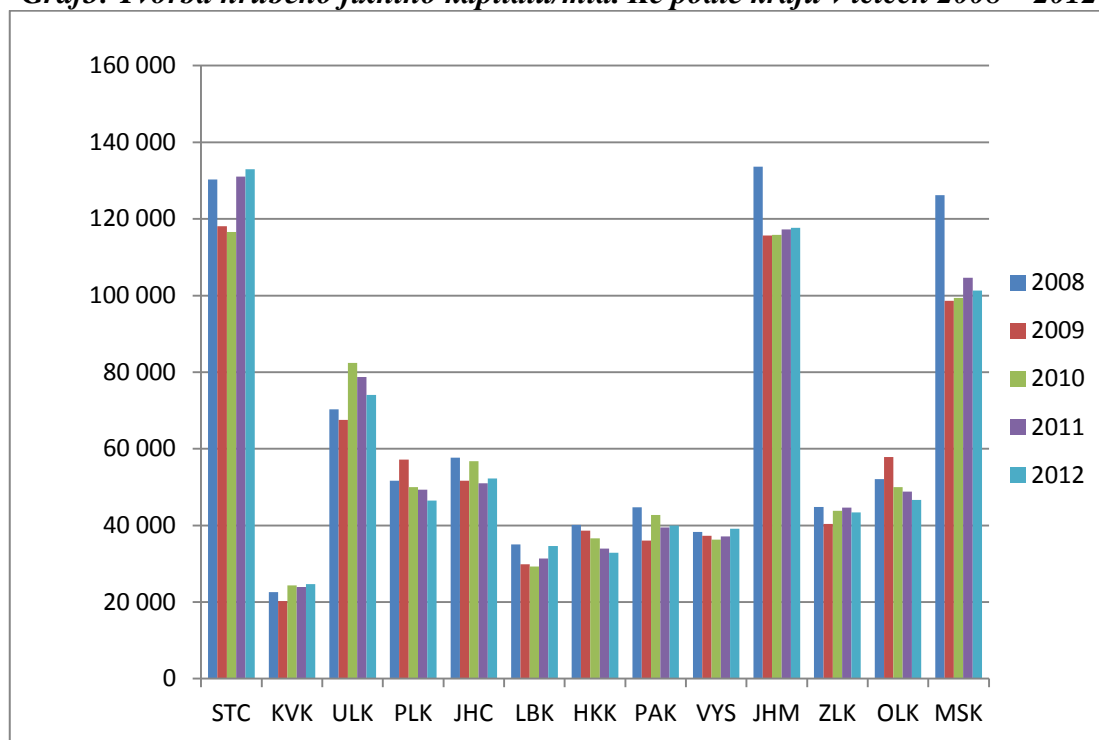
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 7 znázorňuje údaje o hrubém fixním kapitálu jednotlivých krajů ve sledovaném období. Ukazatel THFK charakterizuje investiční aktivity v regionech. Rok 2013 Český statistický úřad neuvádí.

Vyšších hodnot THFK, nad 100 mld./Kč, vykazoval Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj.

Mezi hodnotami 20 mld./Kč - 80 mld./Kč, tedy nižšími hodnotami, se ve sledovaném období pohyboval kraj Karlovarský, Ústecký, Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královehradecký, Pardubický, Vysočina, Zlínský a Olomoucký.

Graf3: Tvorba hrubého fixního kapitálu/mld. Kč podle krajů v letech 2008 – 2012

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 3 jsou zřejmé značné rozdíly mezi jednotlivými kraji. Mezi lety 2008 – 2012 dochází ve většině krajích k poklesu THFK. Mezi ně se řadí i kraje s nejvyššími hodnotami THFK. Jsou jimi Jihomoravský a Moravskoslezský kraj. Pokles byl zaznamenán také v Ústeckém kraji, Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Králověhradeckém kraji, Pardubickém kraji, Zlínském kraji a Olomouckém kraji.

Překvapivě pozitivní vývoj růstu THFK však zaznamenal v Karlovarský kraj, Liberecký kraj a Kraj Vysočina, kteří dosahují nejnižších hodnot tohoto makroekonomického ukazatele.

Pozitivum lze spatřovat také ve vývoji Středočeského kraje, který po propadu v roce 2009 a 2010 zaznamenal v roce 2011 a 2012 opět růst.

Tabulka 8: Tvorba hrubého fixního kapitálu - podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2012

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Středočeský	8,8%	9,2%	9,0%	12,3%	12,6%
Karlovarský	2,0%	2,1%	2,4%	2,2%	2,3%
Ústecký	6,6%	7,3%	9,4%	7,4%	7,0%
Plzeňský	4,2%	5,2%	4,8%	4,6%	4,4%
Jihočeský	4,2%	4,6%	5,4%	4,8%	5,0%
Liberecký	3,2%	2,5%	2,6%	2,9%	3,3%
Královehradecký	2,9%	3,4%	3,3%	3,2%	3,1%
Pardubický	3,5%	3,0%	3,6%	3,7%	3,8%
Vysočina	2,9%	3,2%	3,3%	3,5%	4,0%
Jihomoravský	10,6%	10,2%	9,8%	11,0%	11,2%
Zlínský	3,4%	3,2%	3,5%	4,2%	4,1%
Olomoucký	3,9%	5,2%	5,0%	4,6%	4,4%
Moravskoslezský	10,4%	8,8%	9,4%	9,8%	10,0%

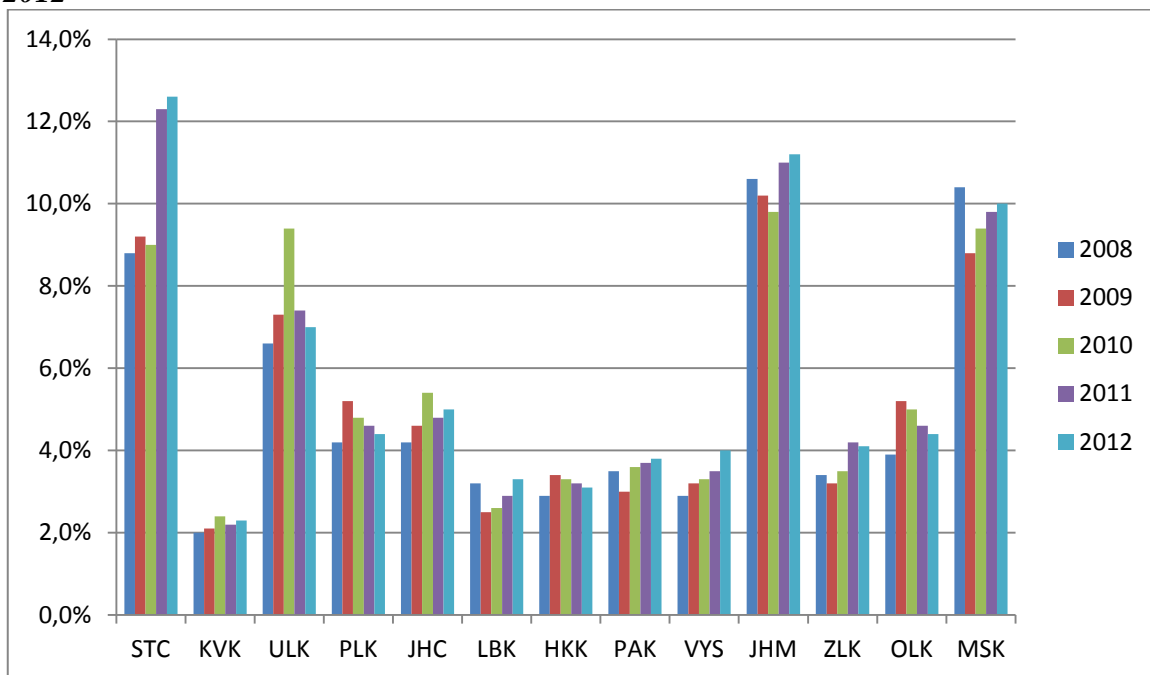
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V tabulce č. 8 je možné spatřit podíl všech krajů na tvorbě hrubého fixního kapitálu v celorepublikovém srovnání. Největší podíl THFK ve sledovaném období vykázal Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj. Tyto regiony se pohybovaly v rozmezí od 8,8% - 12,6%. Ústecký kraj vykázal také příznivé hodnoty v celorepublikovém podílu THFK od 6,6% - 9,4%.

Nejnižším podílem THFK dominoval opět Karlovarský kraj, jehož podíl dosáhl pouze 2,0% - 2,4%. Další nízké hodnoty podílu od 2,9% - 5,4% byly zaznamenány v Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Libereckém kraji, Královehradeckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina, Zlínském a Olomouckém kraji.

Graf4: Tvorba hrubého fixního kapitálu - podíl na ČR v %, podle krajů v letech 2008 – 2012

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 4 ilustruje vývoj procentuelního podílu THFK krajů v České republice.

Příznivý vzestupný vývoj THFK byl zaznamenán ve Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji. To jsou kraje, které ve sledovaném období dosahovali nejvyšší hodnoty podílu THFK v České republice. Pozitivní růst THFK lze spatřit také v Karlovarském kraji, Jihočeském kraji, Libereckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina a Zlínském kraji. Tyto kraje se ale řadí mezi regiony, které se podílejí nejnižším podílem THFK v celorepublikovém srovnání.

Pokles podílu THFK, čili negativní vývoj, zaznamenal Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Královehradecký kraj a Olomoucký kraj. Také tyto kraje, kromě Ústeckého kraje, vykazují nižší hodnoty THFK.

Tvorba hrubého fixního kapitálu je stručně shrnuta v následujícím přehledu:

Regiony s nadprůměrným THFK, které vykazují rostoucí hodnoty THFK: Středočeský kraj, Jihomoravský kraj

Regiony s nadprůměrným THFK se stagnujícím nebo klesajícím THFK:

Moravskoslezský kraj

Regiony s podprůměrným THFK, které vykazují rostoucí hodnoty THFK: Karlovarský

kraj, Liberecký kraj, Kraj Vysočina

Regiony s podprůměrným THFK se stagnujícím nebo klesajícím THFK: Ústecký kraj,

Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Královehradecký kraj, Zlínský kraj, Olomoucký kraj, Pardubický kraj

THFK - % podíl krajů v České republice:

Regiony s nadprůměrným THFK, které vykazují rostoucí hodnoty THFK: Středočeský

kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj

Regiony s nadprůměrným THFK se stagnujícím nebo klesajícím THFK: -

Regiony s podprůměrným THFK, které vykazují rostoucí hodnoty THFK: Karlovarský

kraj, Jihočeský kraj, Liberecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj

Regiony s podprůměrným THFK se stagnujícím nebo klesajícím THFK: Ústecký kraj,

Plzeňský kraj, Královehradecký kraj, Olomoucký kraj

Mezi další makroekonomický ukazatel byla vybrána hrubá přidaná hodnota podle odvětví.

Český statistický úřad (Dostupný na WWW:

https://www.czso.cz/csu/xk/metodika_hdp_regionalni_ucty) ji definuje takto:

„**Hrubá přidaná hodnota (dále jen HPH)** představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých odvětví, tzn. HDP bez čistých daní na produkty, jež nelze rozdělit mezi jednotlivá odvětví“.

Tabulka9: Hrubá přidaná hodnota/ podíl odvětví (%), podle krajů v letech 2008 – 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Průměr
Středočeský							
A. Zemědělství, lesnictví, rybníkářství	3 , 0	2 , 4	2 , 0	3 , 1	3 , 5	3 , 4	2,9
B. Průmysl	3 9 , 3	3 7 , 8	3 7 , 4	3 9 , 4	4 0 , 0	4 0 , 2	39
C. Stavebnictví	5 , 9	6 , 4	6 , 6	5 , 8	5 , 2	4 , 9	5,8
D. Služby	5 1 , 9	5 3 , 4	5 4 , 0	5 1 , 6	5 1 , 3	5 1 , 4	52,2

Karlovarský							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	1 , 9	2 , 0	2 , 2	3,8	4 , 1	4 , 1	3,0
<i>B. Průmysl</i>	33 , 3	32 , 1	32 , 5	31 , 0	30 , 2	30 , 7	31,6
<i>C. Stavebnictví</i>	6 , 1	7 , 4	7 , 8	5 , 5	5 , 3	5 , 0	6,2
<i>D. Služby</i>	58 , 9	58 , 5	57 , 5	59 , 7	60 , 4	60 , 1	59,2
Ústecký							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	1 , 4	1 , 3	1 , 2	1 , 9	2 , 0	2 , 2	1,7
<i>B. Průmysl</i>	40 , 3	39 , 9	40 , 0	39 , 2	40 , 4	41 , 6	40,2
<i>C. Stavebnictví</i>	8 , 1	8 , 6	8 , 9	7 , 4	7 , 1	6 , 3	7,7
<i>D. Služby</i>	49 , 2	50 , 1	49 , 9	51 , 5	50 , 5	49 , 8	50,2
Plzeňský							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	1 , 4	1 , 3	1 , 2	1 , 9	2 , 0	2 , 2	1,7
<i>B. Průmysl</i>	41 , 3	39 , 9	40 , 0	39 , 2	40 , 4	41 , 6	40,4
<i>C. Stavebnictví</i>	8 , 1	8 , 6	8 , 9	7 , 4	7 , 1	6 , 3	7,7
<i>D. Služby</i>	49 , 2	50 , 1	49 , 9	51 , 5	50 , 5	49 , 8	50,2
Jihočeský							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	4 , 3	4 , 2	3 , 8	5 , 0	5 , 3	5 , 1	4,6
<i>B. Průmysl</i>	33 , 2	33 , 7	33 , 1	32 , 9	34 , 4	34 , 6	33,7
<i>C. Stavebnictví</i>	7 , 8	7 , 6	9 , 0	7 , 4	7 , 3	7 , 1	7,7
<i>D. Služby</i>	54 , 8	54 , 4	54 , 1	54 , 7	53 , 0	53 , 2	54
Liberecký							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	1 , 4	1 , 4	1 , 4	1 , 9	2 , 2	2 , 1	1,7
<i>B. Průmysl</i>	40 , 2	38 , 8	39 , 4	38 , 4	40 , 3	40 , 4	39,6
<i>C. Stavebnictví</i>	7 , 5	7 , 3	7 , 5	6 , 1	5 , 8	5 , 8	6,7
<i>D. Služby</i>	50 , 9	52 , 5	51 , 8	53 , 6	51 , 8	51 , 6	52
Královehradecký							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	3 , 4	3 , 1	2 , 8	3 , 9	4 , 8	4 , 4	3,7
<i>B. Průmysl</i>	37 , 4	34 , 7	36 , 4	37 , 7	38 , 3	39 , 5	37,3
<i>C. Stavebnictví</i>	6 , 6	7 , 6	7 , 0	5 , 4	5 , 4	5 , 1	6,2
<i>D. Služby</i>	52 , 6	54 , 6	53 , 8	52 , 9	51 , 6	51 , 0	52,8
Pardubický							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybářství</i>	3 , 8	3 , 5	3 , 0	3 , 8	4 , 3	4 , 1	3,8
<i>B. Průmysl</i>	36 , 1	35 , 3	36 , 9	39 , 9	36 , 8	38 , 0	37,2
<i>C. Stavebnictví</i>	7 , 6	8 , 1	8 , 2	6 , 5	5 , 8	5 , 6	7,0
<i>D. Služby</i>	52 , 6	53 , 1	52 , 0	49 , 8	53 , 0	52 , 3	52

D. Služby							
Vysočina							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybníkářství</i>	5 , 9	4 , 7	4 , 0	5 , 6	6 , 2	6 , 4	5,5
<i>B. Průmysl</i>	45 , 5	42 , 4	44 , 0	40 , 0	41 , 5	41 , 7	42,5
<i>C. Stavebnictví</i>	7 , 0	7 , 7	7 , 9	7 , 4	6 , 9	6 , 8	7,3
<i>D. Služby</i>	41 , 6	45 , 2	44 , 1	46 , 9	45 , 5	45 , 1	44,7
Jihomoravský							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybníkářství</i>	2 , 9	2 , 1	1 , 8	2 , 7	2 , 6	2 , 9	2,5
<i>B. Průmysl</i>	29 , 8	27 , 8	28 , 4	29 , 1	30 , 3	29 , 3	29,1
<i>C. Stavebnictví</i>	8 , 2	8 , 8	9 , 4	7 , 5	7 , 1	7 , 1	8,0
<i>D. služby</i>	59 , 2	61 , 4	60 , 3	60 , 7	60 , 0	60 , 8	60,4
Zlínský							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybníkářství</i>	3 , 3	1 , 9	1 , 6	2 , 4	2 , 3	2 , 5	2,3
<i>B. Průmysl</i>	42 , 5	44 , 0	44 , 8	43 , 6	43 , 2	44 , 0	43,7
<i>C. Stavebnictví</i>	7 , 6	8 , 0	7 , 6	6 , 9	7 , 2	6 , 4	7,3
<i>D. Služby</i>	46 , 5	46 , 1	45 , 9	47 , 2	47 , 2	47 , 1	46,7
Olomoucký							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybníkářství</i>	4 , 6	3 , 1	2 , 5	3 , 5	3 , 7	4 , 0	3,6
<i>B. Průmysl</i>	32 , 5	31 , 7	31 , 7	33 , 4	34 , 9	33 , 8	33
<i>C. Stavebnictví</i>	8 , 3	9 , 2	8 , 1	7 , 2	5 , 9	5 , 7	7,4
<i>D. Služby</i>	54 , 5	56 , 1	57 , 7	55 , 9	55 , 5	56 , 5	56
Moravskoslezský							
<i>A. Zemědělství, lesnictví, rybníkářství</i>	1 , 7	1 , 1	1 , 0	1 , 5	1 , 6	1 , 7	1,4
<i>B. Průmysl</i>	43 , 2	38 , 8	39 , 6	42 , 6	42 , 8	41 , 8	41,5
<i>C. Stavebnictví</i>	6 , 1	6 , 7	6 , 6	5 , 8	5 , 6	5 , 4	6,0
<i>D. Služby</i>	49 , 1	53 , 3	52 , 7	50 , 1	50 , 0	51 , 2	51,1

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 9 udává data hrubé přidané hodnoty - % podíl odvětví.

A. Primární sektor - zemědělství, lesnictví a rybníkářství – největší podíl na tvorbě HPH v tomto sektoru byl dlouhodobě zaznamenán v kraji Vysočina, neboť zemědělství má v regionu dominantní postavení. Naopak nejnižší podíl na tvorbě HPH zaujímá kraj

Moravskoslezský, kdy zásadní vliv na výši HPH má spíše sekundární (průmysl a stavebnictví) a terciální sektor (služby).

B. – C. Sekundární sektor – průmysl, stavebnictví - ve všech krajích se na tvorbě HPH rozhodujícím způsobem podílí zpracovatelský průmysl. Z dlouhodobého hlediska si nejlépe vede Zlínský kraj. Ekonomika v kraji je založena zejména na zhodnocování vstupních surovin a polotovarů. Nejnižší podíl na tvorbě HPH vykazuje dlouhodobě Jihomoravský kraj. Region má dlouhodobou tradici zejména ve vinařství, ovocnářství a zelinářství. Zajímavostí je, že kraj pokrývá zhruba 90% vinic České republiky. Dlouhodobý pokles HPH byl zaznamenán ve všech krajích ve stavebnictví. Jednou z hlavních příčin tohoto poklesu bylo, že ekonomika krajů byla ovlivněna ekonomickou recesí.

D. Terciální sektor – služby – poměrně ve všech krajích byl zaznamenán pozvolný rostoucí trend HPH v terciálním sektoru. Největší podíl na tvorbě HPH v tomto sektoru byl zaznamenán ve sledovaném období v Jihomoravském kraji. Zdejší ekonomice přispívá cestovní ruch, velký význam pro kraj má zejména vinařská turistika, lidová kultura a folklórní tradice. Nejmenší podíl na tvorbě HPH byl zaznamenán v kraji Vysočina, kdy se v největší míře na tvorbě HPH podílelo již zmiňované zemědělství.

Níže je uveden přehled vlivu jednotlivých sektorů v krajích České republiky:

Pro **Středočeský kraj** je charakteristické rozvinuté zemědělství i průmyslová výroba (primární a sekundární sektor). Ke stěžejním průmyslovým odvětvím patří strojírenství, chemie a potravinářství.

Struktura hospodářství **Karlovarského kraje** je velmi rozmanitá, kraj je převážně zemědělský (primární sektor). Kraj je proslulý především svým lázeňstvím, především cestovní ruch a jeho služby patří k jedním z nejvýznamnějších odvětví (terciální sektor).

Ústecký kraj je různorodý z hlediska přírodních podmínek, hospodářské struktury a stavu životního prostředí. Z odvětví má významné postavení energetika, těžba uhlí, strojírenství,

chemické a sklářské. Za zmínku stojí i oblast Litoměřic a Loun, které jsou známé produkcí chmele, ovoce a zeleniny. Mezi největší zaměstnavatele kraje patří převážně průmyslové společnosti, které mají negativní dopad na kvalitu životního prostředí.

Jihočeský kraj je vnímán zejména jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. V České republice kraj nepatří mezi rozhodující průmyslové oblasti. Podle údajů Českého statistického úřadu je v hospodářství regionu zaměstnáno přes 300 tisíc osob z celkového počtu obyvatel kraje.

Pro **Plzeňský kraj** představují zásoby nerostných surovin základní potenciál kraje pro rozvoj zpracovatelského průmyslu, mezi významné odvětví v regionu patří strojírenství. V kraji jsou také příznivé podmínky pro zemědělství a lesní hospodářství. V kraji jsou také velmi příznivé podmínky pro cestovní ruch.

Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter a to zejména v oblasti skla a bižuterie, výrobě a zpracování plastů, strojírenství a odvětví zpracovatelského průmyslu. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch.

V **Královehradeckém kraji** převažuje zemědělství v oblasti Polabí, průmysl převážně zpracovatelský, který je soustředěn do velkých měst a velmi rozvinutý cestovní ruch koncentrující se do oblasti Krkonoš.

V **Pardubickém kraji** je stěžejní zpracovatelský průmysl a mnohé předpoklady se rýsují v oblasti cestovního ruchu. Má krásnou přírodu rovinného i horského charakteru a související množství příležitostí pro pěší turistiku, cykloturistiku a zimní sporty.

Tradiční zemědělství má v **Kraji Vysočina** významné postavení. Z průmyslové oblasti má největší zastoupení odvětví kožedělné, strojírenské, dřevozpracující, potravinářské a energetické.

Jihomoravský kraj patří k regionům s významným ekonomickým potenciálem. Z hlediska výrobních oblastí je zemědělství v regionu dominantní. Jedná se především o vinařství, ovocnářství a zelinářství. Vzhledem k průmyslové tradici města Brna a jeho okolí má stále

významné postavení také zpracovatelský průmysl. Nelze opomenout cestovní ruch, který přispívá zdejší ekonomice, velký význam pro kraj má zejména vinařská turistika, lidová kultura a folklórní tradice.

Z ekonomického hlediska je **Olomoucký kraj** průmyslovou oblastí s rozvinutými službami. Jižní a centrální část Olomouckého kraje patří mezi oblasti s nejúrodnější půdou. Kraj je velmi oblíben turisty díky přírodním zajímavostem a nelze opomenout lázeňská zařízení, která jsou rozmístěná po celém regionu.

Ekonomika ve **Zlínském kraji** je založena zejména na zhodnocování vstupních surovin a polotovarů. Průmyslový potenciál Zlínského kraje tvoří podniky zpracovatelského průmyslu a to především průmyslu kovodělného, dřevozpracujícího, elektrotechnického a textilního. Za slabou stránku lze však považovat nízkou úroveň modernizace výroby.

Od 19. století patří **Moravskoslezský kraj** mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Jeho odvětvová struktura však dnes přináší nemalé problémy související s restrukturalizací tohoto kraje, s řešením sociálních problémů zejména spojených s vyšší nezaměstnaností.

Výše uvedené by se stručně dalo zhodnotit takto:

Primární sektor: Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Královehradecký kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj

Sekundární sektor: Středočeský kraj, Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Liberecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Zlínský kraj, Moravskoslezský kraj

Terciální sektor: Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj

V analytické části byly dále sledovány registrované podnikatelské subjekty v krajích, tzn. ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou v jednotlivých regionech.

Tabulka 10: Registrované podnikatelské subjekty podle krajů v letech 2008 – 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	159 017	161 649	168 004	126 564	129 864	178 387
Karlovarský	38 274	37 689	38 508	38 700	39 250	37 389
Ústecký	84 400	83 920	85 317	87 525	89 723	86 190
Plzeňský	71 044	72 337	75 384	77 246	78 591	75 152
Jihočeský	81 980	82 088	84 357	87 415	89 380	86 354
Liberecký	55 471	55 873	56 832	58 376	59 537	56 799
Královehradecký	72 156	71 265	73 025	75 565	78 161	75 140
Pardubický	58 866	59 086	60 954	63 019	64 564	62 706
Vysočina	57 481	57 802	59 698	62 059	63 874	62 046
Jihomoravský	148 562	149 294	155 739	163 597	186 603	164 026
Zlínský	72 240	70 543	72 808	75 598	77 018	74 501
Olomoucký	69 087	69 044	70 968	73 644	75 639	73 005
Moravskoslezský	120 813	121 427	126 653	131 392	133 529	129 575

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

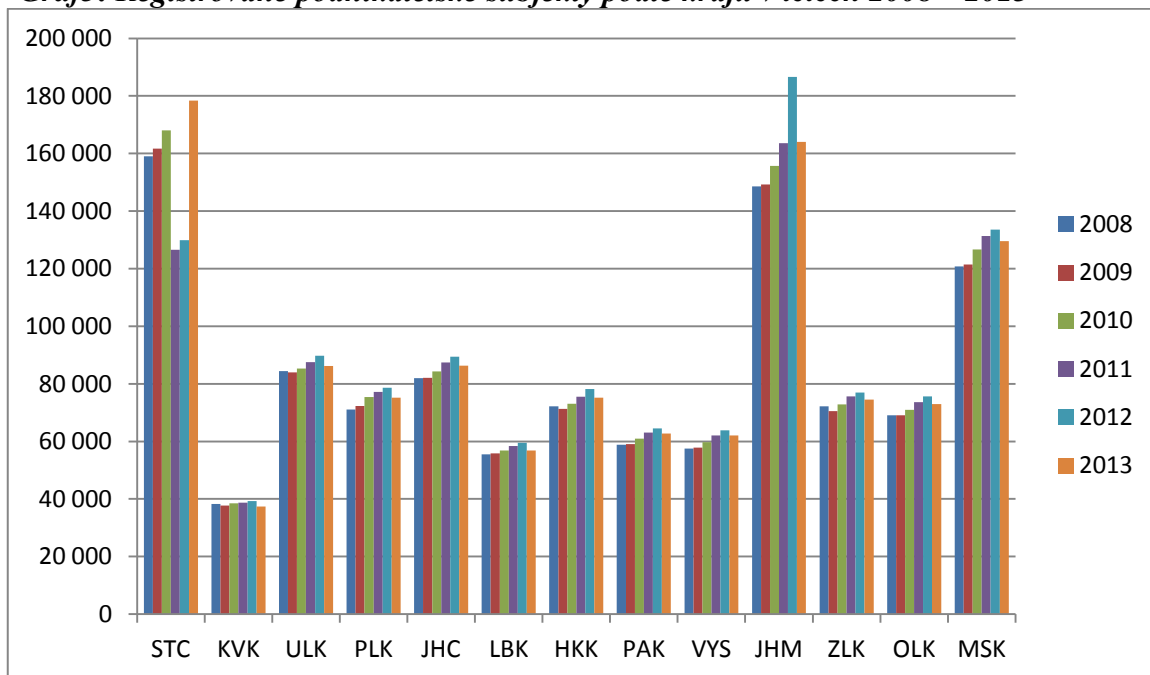
Tabulka č. 10 udává data o registrovaných podnikatelských subjektech v jednotlivých krajích České republiky. Největší počet ekonomicky aktivních subjektů, tj. v rozmezí od 120 000 – 186 000, bylo zaznamenáno ve Středočeském a Jihomoravském kraji. Ve středočeském regionu se nejvíce ekonomicky aktivních subjektů nachází zejména v lidnaté centrální části kraje. Výhodou je především blízkost hlavního města Prahy a zejména dopravní tepny, které zajišťují propojení Prahy s ostatními částmi republiky. Také v Moravskoslezském kraji bylo evidováno větší množství registrovaných ekonomických subjektů. Počet subjektů se ve sledovaném období pohyboval od 120 000 – 130 000.

Nejméně registrovaných podnikatelských subjektů, v rozmezí od 37 000 – 39 000, bylo zaznamenáno v Karlovarském kraji. Kraj, který byl poznamenán zejména ekonomickou recesí a restrukturalizací, počtem subjektů ve sledovaném období spíše stagnoval. Za zmínku stojí, že karlovarský region měl v roce 2013 nejvyšší podíl ekonomických subjektů působících v oblasti ubytování, stravování a pohostinství v rámci České republiky. Je to dáno tím, že cestovní ruch je jedním z nejvýznamnějších odvětví v kraji.

V kraji Ústeckém, Plzeňském, Jihočeském, Libereckém, Královehradeckém, Pardubickém, Vysočina, Zlínském a Olomouckém byl zaregistrován nižší podnikatelských subjektů. Počet se pohyboval v rozmezí od 55 000 – 87 000.

Graf5: Registrované podnikatelské subjekty podle krajů v letech 2008 – 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 5 vypovídá o vývoji aktivních ekonomických subjektech v krajích České republiky. Po ekonomické recesi dochází od roku 2010 ve většině krajích k pozvolnému navýšení registrovaných subjektů. Vypovídá to o tom, že došlo k „oživení“ české ekonomiky.

Pozitivní vývoj od roku 2010 – 2012 v kraji lze zaznamenat v Karlovarském kraji, Ústeckém kraji, Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Libereckém kraji, Královehradeckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina, Jihomoravském kraji, Zlínském kraji, Olomouckém kraji a Moravskoslezském kraji. Ve všech vyjmenovaných krajích bylo v roce 2013 registrováno méně podnikatelských subjektů, než v letech předešlých.

Naopak kraj Středočeský zaznamenal od roku 2008 – 2010 vzestup ekonomických subjektů, následoval hluboký propad v roce 2011 a 2012 a v roce 2013 došlo k významnému navýšení podnikatelských subjektů.

Pro HDP, THFK a také zaměstnanost je velmi významné, zda se v krajích vyskytují malé či velké podniky. Níže byla zpracována struktura podniků podle počtu zaměstnanců ve vybraných letech 2008 a 2013.

Tabulka 11: Velikostní kategorie podle počtu zaměstnanců, kraje v letech 2008 a 2013

Rok	2008	2013
Středočeský		
<i>1 - 9</i>	22 945	19 320
<i>50 - 249</i>	1 145	1 189
<i>500 - 999</i>	44	51
Karlovarský		
<i>1 - 9</i>	5 705	5 382
<i>50 - 249</i>	327	277
<i>500 - 999</i>	9	10
Ústecký		
<i>1 - 9</i>	14 357	12 756
<i>50 - 249</i>	778	659
<i>500 - 999</i>	41	41
Plzeňský		
<i>1 - 9</i>	10 403	9 870
<i>50 - 249</i>	641	564
<i>500 - 999</i>	31	34
Jihočeský		
<i>1 - 9</i>	12 498	11 776
<i>50 - 249</i>	685	608
<i>500 - 999</i>	34	31
Liberecký		
<i>1 - 9</i>	8 415	7 484

50 – 249	457	373
500 - 999	18	17
Královehradecký		
1 – 9	10 809	10 016
50 – 249	608	507
500 - 999	22	15
Pardubický		
1 – 9	9 187	8 666
50 – 249	600	522
500 – 999	25	24
Vysočina		
1 – 9	8 621	8 022
50 – 249	628	527
500 - 999	25	32
Jihomoravský		
1 – 9	25 686	25 836
50 – 249	1 329	1 161
500 - 999	74	65
Zlínský		
1 – 9	11 727	10 381
50 – 249	720	600
500 - 999	34	24
Olomoucký		
1 – 9	11 545	10 931
50 – 249	675	584
500 - 999	24	17
Moravskoslezský		
1 – 9	21 864	20 726
50 – 249	1 148	965
500 - 999	67	65

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 11 udává počty zaměstnanců ve vybraných velikostních kategoriích. Mezi kategorie byly vybrány malé podniky (1 – 9 zaměstnanců), střední podniky (50 – 249 zaměstnanců) a velké podniky (500 – 999 zaměstnanců).

Kategorie s 1 – 9 zaměstnanci – tato kategorie výrazně převažuje a to ve všech krajích České republiky. Oproti roku 2008 došlo v roce 2013 k výraznému snížení podniků v této kategorii. A opět se to týkalo všech regionů České republiky.

Nad 20 000 podniků této skupiny bylo zaregistrováno ve Středočeském kraji, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji.

Nad 10 000 společností této kategorie evidoval Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Královehradecký kraj, Zlínský kraj a Olomoucký kraj.

Pod 10 000 podniků s 1 – 9 zaměstnanci byly evidovány v Libereckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina a Karlovarském kraji.

Kategorie 50 – 249 zaměstnanců – také ve skupině středně velkých podniků došlo ve všech krajích, kromě Středočeského kraje, k úbytku společností.

Nad 1000 podniků této velikostní kategorie bylo zaznamenáno ve Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji.

Pod 1000 podniků této kategorie bylo evidováno v Ústeckém kraji, Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Královehradeckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina, Zlínském kraji a kraji Olomouckém.

Pod 500 společností této velikostní skupiny bylo zaznamenáno v Karlovarském kraji a Libereckém kraji.

Kategorie 500 – 999 zaměstnanců - tato kategorie velkých podniků zaznamenala pozitivní růst počtu společností v Karlovarském kraji, Plzeňském kraji a Kraji Vysočina. V ostatních krajích došlo ve sledované době k poklesu podniků či stagnaci (Ústecký kraj).

Velký počet podniků, tedy *nad 60*, bylo evidováno v Jihomoravském kraji.

Nad 40 subjektů této velikostní kategorie registrovali ve Středočeském kraji, Ústeckém kraji a Moravskoslezském kraji.

Nad 20 společností této velikostní skupiny zaznamenali Plzeňským kraji, Jihočeském kraji, Pardubickém kraji, kraji Vysočina a Zlínském kraji.

Pod 20 velkých podniků bylo evidováno v Libereckém kraji, Královehradeckém kraji a Olomouckém kraji a Karlovarský kraj zaznamenal dokonce méně než 10 velkých podniků.

Mezi poslední ukazatele byli vybrány příjmy a výdaje jednotlivých krajů, které jsou zaznamenány v bilanci příjmů a výdajů.

6.1.1. Příjmy krajů

Struktura vlastních příjmů se skládá z daňových a nedaňových příjmů (úroky apod.), kapitálových příjmů (zejména z prodeje majetku) a přijatých transferů (přijaté dotace ze státního rozpočtu).

Tabulka 12: Příjmy krajů v mil./Kč, v letech 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský <i>Příjmy celkem</i>	41 793	42 236	43 377	43 580	40 942	43 914
Karlovarský <i>Příjmy celkem</i>	11 609	11 368	12 701	12 253	11 011	11 806
Ústecký <i>Příjmy celkem</i>	29 971	27 832	32 322	29 734	25 925	28 994
Plzeňský <i>Příjmy celkem</i>	23 108	22 576	23 377	23 756	23 711	24 040
Jihočeský <i>Příjmy celkem</i>	24 659	24 533	26 893	25 851	23 727	24 265
Liberecký <i>Příjmy celkem</i>	15 836	15 367	17 669	16 575	15 056	15 598
Královehradecký						

Příjmy celkem	19 624	20 416	21 723	20 220	18 760	19 670
Pardubický Příjmy celkem	17 981	17 695	19 907	18 271	17 043	17 750
Vysočina Příjmy celkem	20 351	19 856	22 839	20 493	18 902	19 736
Jihomoravský Příjmy celkem	44 272	44 269	45 658	44 973	43 139	44 382
Zlínský Příjmy celkem	20 227	20 866	21 894	20 784	18 291	19 051
Olomoucký Příjmy celkem	22 537	23 389	24 254	22 299	20 816	21 877
Moravskoslezský Příjmy celkem	46 220	47 122	47 953	47 959	42 919	45 515

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 12 představuje příjmy v regionech České republiky. Jsou uváděny po konsolidaci, tzn. po úpravě, která odstraňuje položky, které nejsou přímou součástí hospodaření a duplicity.

Středočeský kraj vykazoval ve sledovaném období příjmy nad 40 mil./Kč. Těchto příjmů dosahoval také kraj Jihomoravský a Moravskoslezský.

Příjmy mezi 20 mil./Kč – 30 mil./Kč udával ve sledovaném období kraj Ústecký, Plzeňský, Jihočeský a Olomoucký.

Nejnižší příjmy, tedy příjmy mezi 10 mil./Kč – 20 mil./Kč zaznamenal kraj Karlovarský, Liberecký, Královehradecký, Pardubický, Vysočina a Zlínský.

6.1.2. Struktura výdajů

Struktura výdajů obsahuje běžné a kapitálové výdaje.

Do výdajů lze zahrnout tyto položky: činnost zastupitelstva, činnost krajského úřadu, informatika, doprava, školství, mládeže a sportu, kultura a památková péče, zdravotnictví, regionální rozvoj, mimořádné situace, Evropská integrace, životní prostředí a zemědělství, správa majetku, finanční řízení, veřejné zakázky, územní a stavební řízení, sociální věci a ekonomický odbor.

Tabulka13: Výdaje krajů v mil./Kč, v letech 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský						
<i>Výdaje celkem</i>	40 810	46 084	43 409	43 889	41 054	41 905
Karlovarský						
<i>Výdaje celkem</i>	11 221	12 374	13 081	12 688	11 429	11 018
Ústecký						
<i>Výdaje celkem</i>	29 571	31 060	31 991	31 100	26 765	26 537
Plzeňský						
<i>Výdaje celkem</i>	22 595	23 927	23 448	23 563	23 479	23 211
Jihočeský						
<i>Výdaje celkem</i>	23 954	26 035	25 539	25 086	23 403	23 155
Liberecký						
<i>Výdaje celkem</i>	16 062	16 216	18 264	16 706	15 046	15 190
Královehradecký						
<i>Výdaje celkem</i>	19 605	21 911	21 460	19 995	18 555	19 038
Pardubický						
<i>Výdaje celkem</i>	17 299	18 668	19 315	18 525	16 590	16 703
Vysočina						
<i>Výdaje celkem</i>	18 988	22 559	21 595	20 385	18 651	19 076
Jihomoravský						
<i>Výdaje celkem</i>	42 638	45 288	45 678	43 921	41 738	42 108
Zlínský						

Výdaje celkem	19 934	21 849	22 173	20 664	18 388	18 675
Olomoucký						
Výdaje celkem	22 454	25 130	24 361	22 950	21 750	21 845
Moravskoslezský						
Výdaje celkem	45 545	48 403	49 914	47 699	43 237	44 670

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V tabulce č. 13 jsou uvedeny výdaje po konsolidaci jednotlivých krajů ve sledovaném období.

Středočeský kraj udával ve sledovaném období výdaje nad 40 mil./Kč. Těchto příjmů dosahoval také kraj Jihomoravský a Moravskoslezský.

Výdaje mezi 20 mil./Kč – 30 mil./Kč vykázali ve sledovaném období kraje Ústecký, Plzeňský, Jihočeský a Olomoucký.

Nejnižší výdaje, tedy výdaje mezi 10 mil./Kč – 20 mil./Kč zaznamenal kraj Karlovarský, Liberecký, Královehradecký, Pardubický, Vysočina a Zlínský.

Nejvíce výdajů všech krajů putovalo do oblasti zdravotnictví, dopravy a silničního hospodářství a školství.

6.1.3. Saldo příjmů a výdajů

Rozdíl mezi příjmy a výdaji se nazývá saldo. Pokud jsou naplánované příjmy vyšší než výdaje, je saldo kladné, v opačném případě záporné.

Tabulka 14: Saldo příjmů a výdajů krajů v tis./Kč, v letech 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	983	-3 848	-32	-309	-112	104
Karlovarský	388	-1 006	-380	-435	-418	788
Ústecký	400	-3 228	331	-1 366	-840	2 457
Plzeňský	513	-1 351	-70	193	232	829
Jihočeský	705	-1 502	1 354	765	324	1 110
Liberecký	-226	-849	-595	-131	10	408
Královehradecký	19	-1 495	263	225	205	632

Pardubický	682	-973	592	-254	503	1 047
Vysočina	1363	-2703	1 244	108	251	660
Jihomoravský	1 634	-1 157	370	1 052	1 401	2 277
Zlínský	293	-983	-279	120	-97	376
Olomoucký	83	-1 742	-107	-651	-934	32
Moravskoslezský	674	-1 281	-1 961	260	-318	845

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 14 zobrazuje rozdíl mezi příjmy a výdaji (saldo) krajů České republiky. Nelze však jednoznačně říci, že kraje hospodaří dobře či špatně. Posoudit hospodaření krajů je složité a saldo rozpočtu slouží jen jako jeden z mnoha podkladů.

Závěrem této části je shrnuto vše podstatné z oblasti příjmů a výdajů krajů:

Příjmy krajů nad 40 mil./Kč – Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj

Příjmy krajů mezi 20 – 30 mil./Kč – Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Olomoucký kraj

Příjmy krajů mezi 10 – 20 mil./Kč – Karlovarský kraj, Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj

Výdaje krajů nad 40 mil./Kč – Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj

Výdaje krajů mezi 20 – 30 mil./Kč – Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Olomoucký kraj

Výdaje krajů mezi 10 – 20 mil./Kč – Karlovarský kraj, Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj

6.2. Regionální disparity – sociální dimenze

V sociální oblasti byly sledovány příjmy domácností a spotřebitelské ceny, nezaměstnanost, věková a vzdělanostní struktura obyvatel regionů. Zaměřeno bylo také na výši průměrných platů a jako poslední ukazatel bylo zařazeno zdravotnictví v jednotlivých krajích.

6.2.1. Příjmová úroveň v regionech

V domácnostech jednotlivých krajů byl sledován *čistý peněžní příjem osob*. Podle Českého statistického úřadu (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>) je „získán po odečtení příslušných částek na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmů. Do celkového čistého příjmu domácností jsou započteny naturální příjmy, které tvoří spotřeba produkce z vlastního hospodářství nebo podniku a naturální požitky zaměstnanců (např. příspěvky na stravování)“.

Tabulka 15: Peněžní příjmy čisté Kč/os./rok, kraje ČR 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	137 471	152 957	154 074	157 505	158 657	164 800
Karlovarský	117 285	126 829	131 697	146 104	144 596	144 652
Ústecký	121 899	127 398	128 415	124 778	127 071	127 908
Plzeňský	131 121	136 444	146 476	144 723	149 816	150 359
Jihočeský	124 381	133 757	133 389	139 206	141 536	144 833
Liberecký	121 246	130 166	134 161	131 931	143 826	142 137
Královehradecký	122 229	134 227	137 156	147 040	141 371	145 529
Pardubický	118 237	126 760	131 053	129 943	133 756	132 829
Vysočina	121 350	131 361	136 473	141 885	145 818	174 846
Jihomoravský	118 530	132 725	137 851	141 235	145 634	150 402
Zlínský	118 940	132 859	130 452	133 631	140 257	136 998
Olomoucký	116 118	122 029	127 935	127 661	133 345	138 062
Moravskoslezský	114 733	123 460	127 160	124 704	127 195	131 229

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

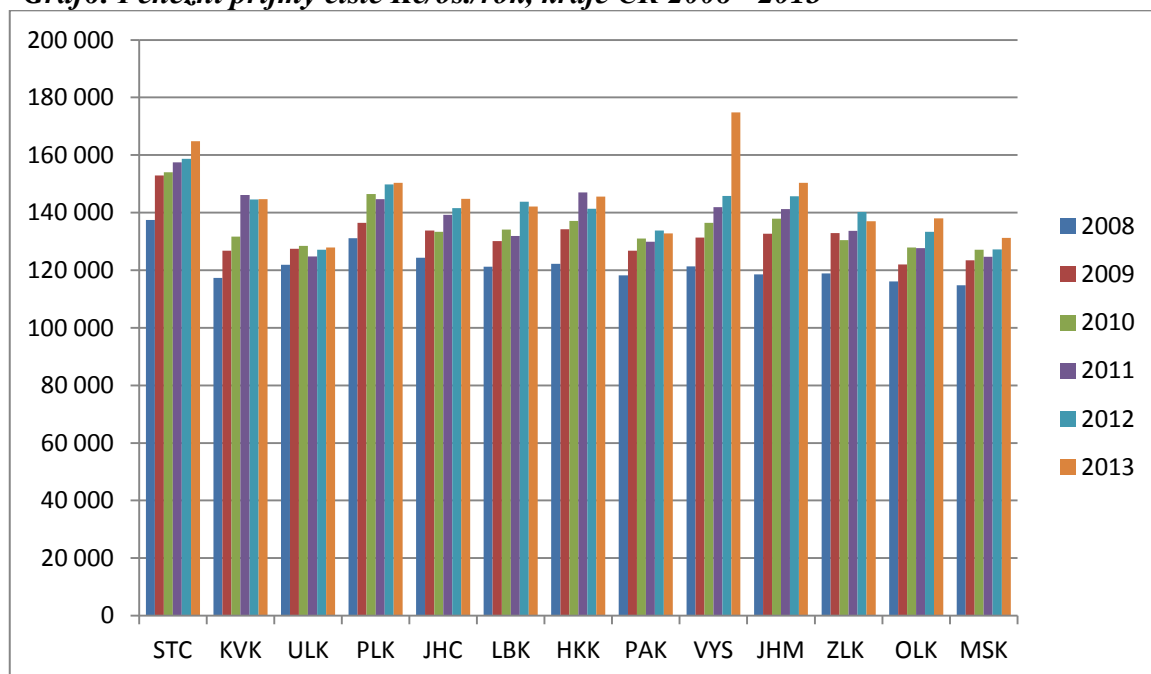
Tabulka č. 15 uvádí informace o průměrných ročních čistých peněžních příjmech osob v regionech České republiky.

Nejvyšších příjmů v rozmezí od 150 000 – 160 000 Kč/os./rok ve sledovaném období dosahovali obyvatelé ze Středočeského kraje.

Čistý příjem mezi 130 000 – 150 000 Kč/os./rok pobírali obyvatelé krajů Karlovarského, Plzeňského, Jihočeského, Libereckého, Královehradeckého, Vysočiny, Jihomoravského a Zlínského.

Nejnižší příjmy v rozsahu od 110 000 – 130 000 Kč/os./rok byly zaznamenány v kraji Ústeckém, Moravskoslezském, Olomouckém a Pardubickém.

Graf6: Peněžní příjmy čisté Kč/os./rok, kraje ČR 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z grafu č. 6 je zřejmé, že pozitivní vývoj v oblasti příjmů zaznamenaly všechny kraje České republiky. Tato skutečnost může být dána tím, že i průměrné mzdy jsou každoročně navyšovány. Jedinou výjimkou je Ústecký kraj, kde vývoj příjmů spíše stagnoval. Jednou z příčin stagnace může být skladba obyvatel ústeckého regionu. V kraji žije větší počet nepřizpůsobivých občanů, kteří využívají sociálních dávek, které jsou pro ně v dostatečné výši, která je nenutí k tomu, aby se nechali zaměstnat.

Diference v čistém peněžním příjmu osob lze tedy shrnout následovně:

Regiony s nadprůměrnými příjmy, které vykazují rostoucí hodnoty: Středočeský kraj, Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj a Zlínský kraj.

Regiony s nadprůměrnými příjmy se stagnujícími nebo klesajícími příjmy: nejsou.

Regiony s podprůměrnými příjmy, které vykazují rostoucí hodnoty: Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj a Pardubický kraj.

Regiony s podprůměrnými příjmy se stagnujícími nebo klesajícími příjmy: Ústecký kraj.

6.2.2. Spotřebitelské ceny na regionální úrovni

S příjmovou úrovní domácností úzce souvisí *spotřebitelské ceny*. Výše čistého peněžního příjmu na osobu ovlivňuje spotřebu a výdaje za potraviny, nápoje, odívání a obuv, palivo, energie, bydlení, zdraví, bytové vybavení, vzdělávání, rekreaci, kulturu a ostatní.

Zásadní vliv na spotřebu domácností má zejména vývoj spotřebitelských cen a také vývoj nominálních příjmů, tedy koupěschopná poptávka obyvatelstva. I když v posledních letech v České republice koupěschopná poptávka obyvatel roste, stále platí, že spotřebitelské ceny jsou jedním z důležitých faktorů, které značně ovlivňují poptávku po určitém zboží či službě (Dostupný na WWW: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie095.pdf).

Tabulka 16: Spotřebitelské ceny v Kč, vybrané zboží a služby, rok 2013, kraje České republiky

	<i>Chléb konzumní 1 kg</i>	<i>Hovězí maso přední 1 kg</i>	<i>Máslo 1 kg</i>	<i>Cukr krystal 1 kg</i>	<i>Pronájem kurtu na sguash 1 hodina</i>	<i>Lékařská prohlídka na žádost pacienta 1 výkon</i>
Středočeský	23,84	110,98	166,60	24,23	234,00	387,50
Karlovarský	22,41	106,00	163,60	23,90	235,00	362,50
Ústecký	22,26	101,63	159,16	22,79	208,00	433,33
Plzeňský	21,86	112,93	157,82	23,79	222,00	391,67
Jihočeský	22,32	104,97	168,09	24,90	243,33	358,33
Liberecký	23,68	92,85	173,07	23,57	229,75	350,00
Královehradecký	24,28	108,95	168,93	25,83	253,67	387,50
Pardubický	23,67	108,95	169,60	23,90	231,25	425,00
Vysočina	23,11	85,50	167,67	23,68	160,00	350,00
Jihomoravský	23,30	102,16	161,44	24,99	293,33	388,00
Zlínský	23,62	103,33	161,64	23,68	241,67	400,00
Olomoucký	23,47	105,67	165,38	23,79	240,60	260,00
Moravskoslezský	23,18	107,76	160,56	24,31	240,00	337,00

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 16 uvádí spotřebitelské ceny vybraných zboží a služeb za rok 2013 v jednotlivých krajích.

Zboží:

Chléb konzumní 1 ks - nejlevnější chléb konzumní pořídili občané v Plzeňském kraji a to za **21,86 Kč**.

Mezi částkou 22,00 Kč – 23,00 Kč koupili chléb občané v Karlovarském kraji, Ústeckém kraji a Jihočeském kraji.

Od 23,00 Kč – 24,00 Kč se chléb prodával ve Středočeském kraji, Libereckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina, Jihomoravském kraji, Zlínském kraji, Olomouckém kraji a Moravskoslezském kraji.

Nejdražší chléb **ve výši 24,28 Kč** koupili obyvatelé Královehradeckého kraje.

Hovězí maso přední s kostí 1 kg - nejlevnější hovězí maso se prodávalo v Kraji Vysočina a to za **85,50 Kč** a v Libereckém kraji za **92,85 Kč**.

V rozmezí od 100,00 Kč – 110,00 Kč koupili obyvatelé 1 kg hovězího masa v Karlovarském kraji, Ústeckém kraji, Jihočeském kraji, Královehradeckém kraji, Pardubickém kraji, Jihomoravském kraji, Zlínském kraji, Olomouckém kraji a Moravskoslezském kraji.

Nejdražší hovězí maso pořídili občané ve Středočeském kraji za **110,98 Kč** a v Plzeňském kraji za **112,93 Kč**.

Máslo 1 kg – nejlevnější máslo se v roce 2013 prodávalo v Plzeňském kraji za 157,82 Kč a Ústeckém kraji za 159,16 Kč.

V rozmezí 160,00 Kč – 170,00 Kč se máslo dalo pořídit v kraji Středočeském, Karlovarském, Jihočeském, Královehradeckém, Pardubickém, Vysočina, Jihomoravském, Zlínském, Olomouckém a Moravskoslezském.

Nejdražší kilo másla obyvatelé Libereckého kraje koupili za **173,07 Kč**.

Cukr krystal 1 kg – nejlevnější cukr nakupovali občané Ústeckého kraje za **22,79 Kč**.

Od 23,00 Kč – 25,00 Kč se cukr v roce 2013 prodával v Karlovarském kraji, Plzeňském kraji, Libereckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina, Středočeském kraji,

Jihočeském kraji, Jihomoravském kraji, Zlínském kraji, Olomouckém kraji a kraji Moravskosleském.

Nejdražší cukr nakupovali občané Královehradeckého kraje a to za **25,83 Kč**.

Služby:

Pronájem kurtu na squash 1 hodina – nejlevněji si mohli občané pronajmout kurt v Kraji Vysočina za **160,00 Kč**.

V rozmezí od 200,00 Kč – 250,00 Kč si kurt na squash pronajímali obyvatelé kraje Středočeského, Karlovarského, Ústeckého, Plzeňského, Jihočeského, Libereckého, Pardubického, Zlínského, Olomouckého a Moravskoslezského.

Nejdražší pronájem kurtu byl zaznamenán v kraji Královehradeckém kraji, výše činila **252,67 Kč** a kraji Jihomoravském, kde hodina pronájmu dosahovala výše **293,33 Kč**.

Lékařská prohlídka na žádost pacienta 1 výkon – za lékařskou prohlídku lidé *nejlevněji* zaplatili v Olomouckém kraji a to **260,00 Kč**.

V rozmezí od 300,00 Kč – 350,00 Kč se pohyboval lékařský výkon v kraji Libereckém, Vysočina a Moravskoslezském.

Částku od 350,00 – 400,00 Kč obyvatelé zaplatili v Středočeském kraji, Karlovarském kraji, Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Královehradeckém kraji, Jihomoravském kraji a Zlínském kraji.

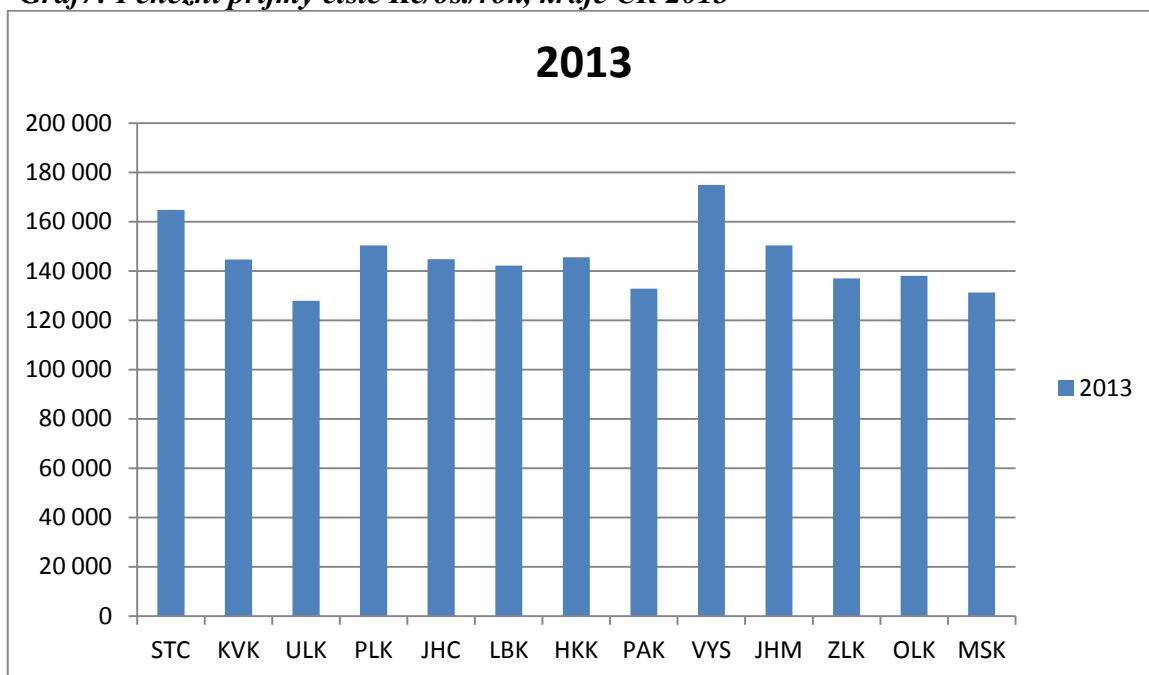
Nejdražší lékařská prohlídka ve výši **425,00 Kč** byla zaznamenána v Pardubickém kraji a kraji Ústeckém, kde obyvatelé zaplatili dokonce **433,33 Kč** za výkon.

Obecně by se dalo výše uvedené zhodnotit následovně:

Region, který se vyprofiloval jako nejdražší: Královehradecký kraj (chléb konzumní, cukr krystal a pronájem kurtu).

Regiony, které se vyprofilovaly jako nejlevnější: Plzeňský kraj (chléb konzumní, máslo), Kraj Vysočina (hovězí maso přední s kostí, pronájem kurtu) a Ústecký kraj (máslo, cukr krystal).

Graf7: Peněžní příjmy čisté Kč/os./rok, kraje ČR 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Jako nejdražší kraj se ukázal Královehradecký, příjmy jeho obyvatel patří k nadprůměrným, ilustrováno v grafu č. 7.

Nejlevněji bylo v Plzeňském kraji, Kraji Vysočina a Ústeckém kraji. První dva zmiňované se řadily k regionům s nadprůměrnými příjmy, Ústecký kraj vykazoval podprůměrné příjmy.

6.2.3. Regionální nezaměstnanost

Od roku 2008 se celá Česká republika vlivem ekonomické recese potýkala s vyšší nezaměstnaností. Během sledovaného období se situace příliš nezměnila, ale roky 2014 a 2015 vypovídají již o „uzdravení“ české ekonomiky a zároveň snižujícím se počtu nezaměstnaných v jednotlivých krajích České republiky.

Obecná míra nezaměstnanosti 15 – 64 letých je dle Českého statistického úřadu „podíl nezaměstnaných k pracovní síle, tj. součtu zaměstnaných a nezaměstnaných očištěný od sezónních vlivů“ (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>).

Tabulka 17: Obecná míra nezaměstnanosti (%), sledované období 2008 - 2013, kraje a celá Česká republika

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Průměr
Česká republika	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,58
Středočeský	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	4,52
Karlovarský	7,6	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9,75
Ústecký	7,9	10,1	11,2	9,8	10,8	9,4	9,87
Plzeňský	3,6	6,3	5,9	5,1	4,8	5,2	5,15
Jihočeský	2,6	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	4,77
Liberecký	4,6	7,8	7,0	7,2	9,3	8,3	7,37
Královehradecký	3,9	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,82
Pardubický	3,6	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,48
Vysočina	3,3	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,90
Jihomoravský	4,4	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,88
Zlínský	3,8	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,90
Olomoucký	5,9	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,85
Moravskoslezský	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	9,33

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 17 znázorňuje data obecné míry nezaměstnanosti v % v jednotlivých regionech a také srovnání s celorepublikovou obecnou mírou nezaměstnanosti.

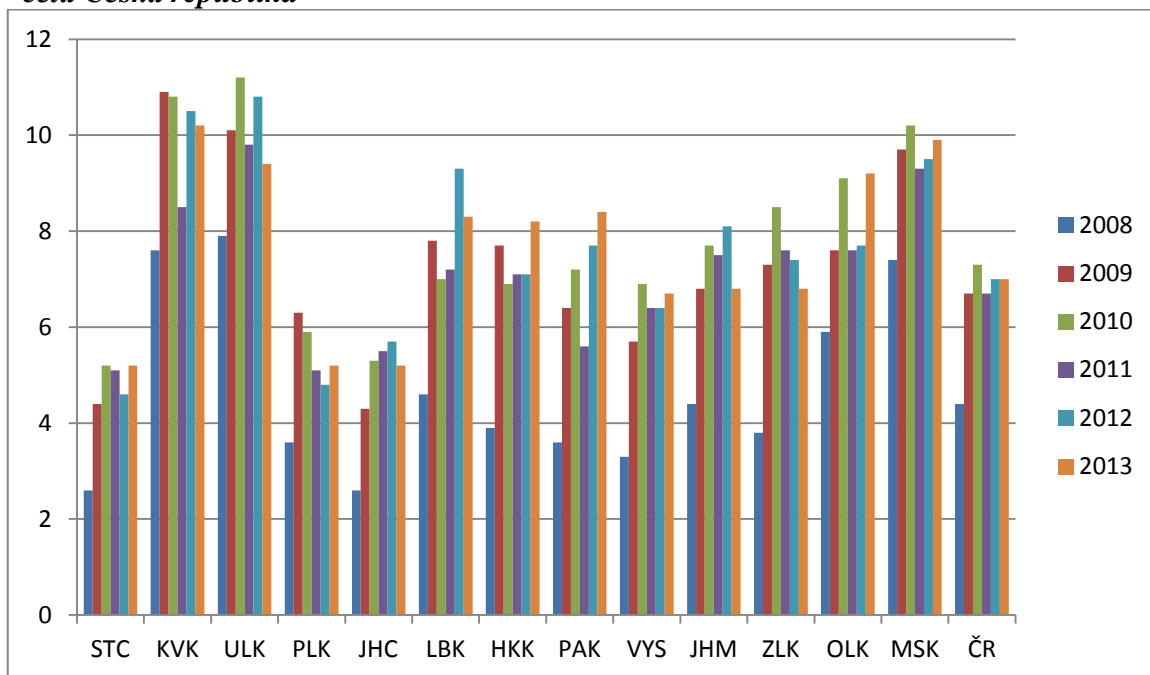
Podprůměrná hodnota obecné míry nezaměstnanosti ve srovnání s celou ČR byla zaznamenána ve Středočeském kraji, Plzeňském kraji, Jihočeském kraji a kraji Vysočina.

Průměrná hodnota byla ve sledovaném období změřena v Královehradeckém kraji, Pardubickém kraji, Jihomoravském kraji a Zlínském kraji.

Nadprůměrné hodnoty obecné míry nezaměstnanosti vykazoval kraj Karlovarský, Ústecký, Olomoucký a Moravskoslezský.

Graf8: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti (%), sledované období 2008 - 2013, kraje a celá Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 8 velmi zřetelně ilustruje vývoj obecné míry nezaměstnanosti po ekonomické krizi po roce 2008.

Graf lze jednoduše zhodnotit následovně:

Regiony s nadprůměrnou obecnou mírou nezaměstnaností, které vykazují rostoucí hodnoty: Olomoucký kraj a Moravskoslezský kraj.

Regiony s nadprůměrnou obecnou mírou nezaměstnaností se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Karlovarský kraj, Ústecký kraj a Liberecký kraj.

Regiony s průměrnou obecnou mírou nezaměstnaností, které vykazují rostoucí hodnoty: Královehradecký kraj, Pardubický kraj a kraj Vysočina.

Regiony s průměrnou obecnou mírou nezaměstnaností se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Jihomoravský kraj a Zlínský kraj.

Regiony s podprůměrnou obecnou mírou nezaměstnaností, které vykazují rostoucí hodnoty: nejsou

Regiony s podprůměrnou obecnou mírou nezaměstnaností se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Středočeský kraj, Plzeňský kraj a Jihočeský kraj.

6.2.4. Hrubé měsíční mzdy v regionech

Jako další ukazatel v sociální oblasti byla vybrána *průměrná hrubá měsíční mzda*. Tento indikátor dle Českého statistického úřadu (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>)

„představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance, tzn. před snížením o pojistné na zdravotní a sociální pojištění, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky“.

Tabulka 18: Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč/os.), sledované období 2008 - 2013, kraje České republiky

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	21 510	21 972	22 654	23 407	23 950	24 240
Karlovarský	18 621	19 450	19 700	20 095	20 567	20 671
Ústecký	19 957	20 850	21 166	21 327	21 863	22 074
Plzeňský	20 767	21 864	21 989	22 452	23 132	23 224
Jihočeský	19 637	20 319	20 583	21 041	21 714	21 978
Liberecký	19 807	20 426	20 379	21 581	22 153	22 424
Královehradecký	19 929	20 527	20 779	21 167	21 968	22 134
Pardubický	19 388	19 887	20 009	20 740	21 377	21 547
Vysočina	19 844	20 037	20 502	21 186	21 627	21 756
Jihomoravský	20 763	21 703	22 026	22 506	23 253	23 482
Zlínský	19 219	19 478	19 937	20 777	21 338	21 115
Olomoucký	19 292	19 926	20 323	20 908	21 666	21 499
Moravskoslezský	20 730	21 136	21 455	22 111	22 364	22 396

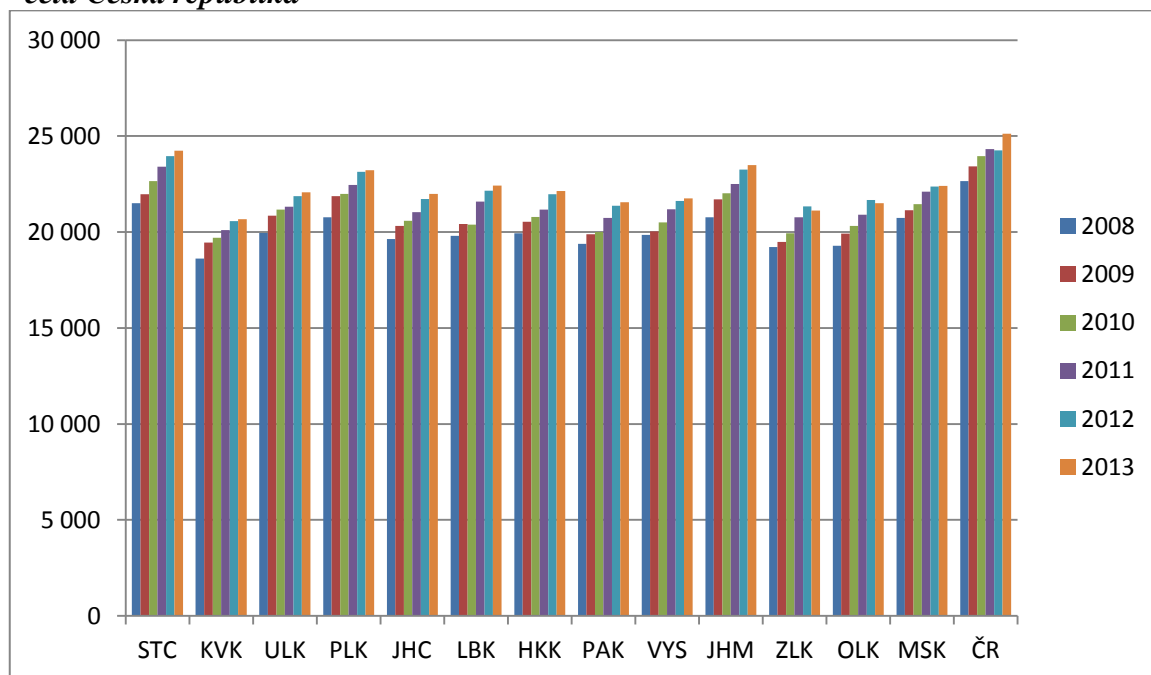
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 18 uvádí údaje o průměrné hrubé měsíční mzdě v jednotlivých krajích České republiky a celorepublikové srovnání.

Nejvyšší průměrné mzdy nad 22 000,- Kč byly zaznamenány ve Středočeském kraji, Plzeňském kraji, Jihomoravském kraji a Moravskoslezském kraji.

Nejnižší průměrné mzdy pod 22 000,- Kč vykazoval ve sledovaném období kraj Karlovarský, Ústecký, Jihočeský, Liberecký, Královehradecký, Pardubický, Kraj Vysočina, Zlínský a Olomoucký.

Graf9: Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč/os.), sledované období 2008 - 2013, kraje a celá Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 9 uvádí vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v krajích České republiky. Růst byl ve sledovaném období zaznamenán ve všech regionech, zajímavé je také vizuální porovnání s vyšší průměrné hrubé mzdy v České republice. Je nutné však podotknout, že celkový průměr měsíční hrubé mzdy zvyšuje hlavní město Praha, které není předmětem analýzy této práce. Průměru se tak logicky přibližuje pouze Středočeský kraj, který sousedí s Prahou a valná část obyvatel dojíždí do zaměstnání právě tam.

Vývoj hrubé mzdy lze zhodnotit takto:

Regiony s nadprůměrnou hrubou mzdou, která vykazuje rostoucí hodnoty: Středočeský kraj, Plzeňský kraj, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj.

Regiony s nadprůměrnou hrubou mzdou se stagnující nebo klesající mzdou: žádné

Regiony s podprůměrnou hrubou mzdou, která vykazuje rostoucí hodnoty: Karlovarský kraj, Jihočeský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina.

Regiony s podprůměrnou hrubou mzdou se stagnující nebo klesající mzdou: Zlínský kraj, Olomoucký kraj.

6.2.5. Kvalita lidského potenciálu v regionech

6.2.5.1. Věková struktura obyvatel v regionech

Následující část je věnována **věkové struktuře** obyvatelstva jednotlivých krajů. Věkovou strukturu obyvatelstva daného regionu lze rozdělit do tří základních skupin. Na základě níže uvedených typů lze například zhodnotit vývoj populace v historii. První složku tvoří děti ve věku od 0 – 14 let. Poté následuje skupina obyvatel ve věku od 15 – 64 let a od 65 let tvoří skupinu lidí v důchodovém věku.

Tabulka 19: Věkové složení obyvatel 0 – 14 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	183 490	189 643	196 707	203 390	209 357	214 652
Karlovarský	44 939	44 911	45 116	44 616	44 541	44 480
Ústecký	126 837	127 116	128 212	127 990	128 524	128 800
Plzeňský	78 805	79 631	80 836	81 913	83 171	84 101
Jihočeský	91 361	91 668	92 715	93 935	94 968	95 890
Liberecký	64 521	65 264	66 347	67 139	67 715	68 196
Královehradecký	79 228	79 811	80 441	81 441	81 789	82 276
Pardubický	74 997	75 260	76 015	77 030	77 616	77 936
Vysočina	74 907	74 566	74 698	75 331	75 954	75 488
Jihomoravský	158 728	160 012	162 565	168 031	170 460	172 886
Zlínský	82 609	82 375	82 751	83 903	84 163	84 554
Olomoucký	90 741	90 938	91 795	92 972	93 440	94 054
Moravskoslezský	178 735	177 937	178 467	178 888	178 845	178 789

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

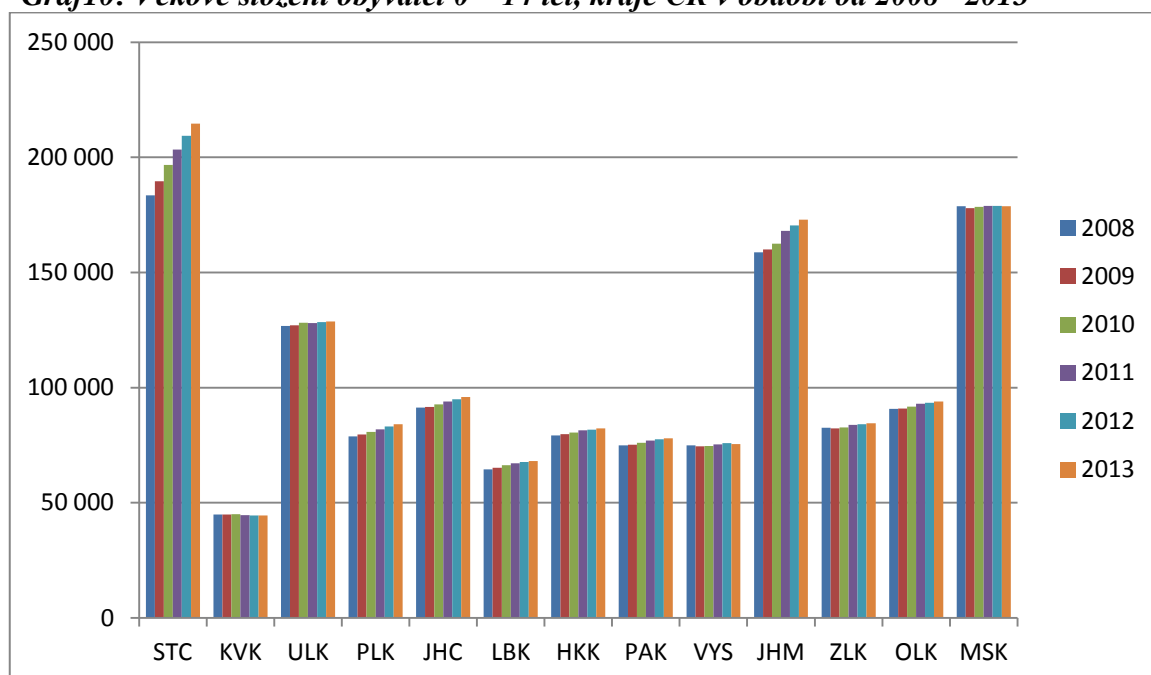
V tabulce č. 19 jsou uvedena data o počtu obyvatel ve věkové skupině od 0 – 14 let. V posledních letech byl zaznamenán tzv. „boom“ porodnosti silných ročníků 70 - 80. let 20. století a tak ve většině regionech byl zaznamenán růst počtu dětí.

Největší počet dětí nad 120 000 tisíc byl ve sledovaném období zaznamenán v kraji Středočeském, Ústeckém, Jihomoravském a Moravskoslezském.

Nad 50 000 tisíc dětí bylo evidováno v Plzeňském kraji, Jihočeském kraji, Libereckém kraji, Králověhradeckém kraji, Pardubickém kraji, Kraji Vysočina, Zlínském kraji a Olomouckém kraji.

Pod 50 000 tisíc bylo ve sledovaném období zaznamenáno pouze v Karlovarském kraji.

Graf10: Věkové složení obyvatel 0 – 14 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 10 popisuje vývoj věkové skupiny od 0 – 14 let. Vše nasvědčuje tomu, že vývoj ve sledovaném období je ve většině krajích příznivý a počet dětí narůstá.

Regiony s nadprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 0 – 14 let, které vykazují rostoucí hodnoty: kraj Středočeský, Ústecký a Jihomoravský.

Regiony s nadprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 0 – 14 let se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Moravskoslezský kraj.

Regiony s podprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 0 – 14 let, které vykazují rostoucí hodnoty: Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Liberecký kraj, Královehradecký kraj, Pardubický, Zlínský a Olomoucký kraj.

Regiony s podprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 0 – 14 let se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Karlovarský kraj a kraj Vysočina.

Tabulka20: Věkové složení obyvatel 15 – 64 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	871 832	877 036	881 823	880 832	878 467	875 654
Karlovarský	221 345	219 497	218 067	212 394	208 785	205 387
Ústecký	597 980	594 705	590 843	577 193	568 628	560 986
Plzeňský	404 068	402 844	399 505	394 320	390 337	386 964
Jihočeský	450 719	449 281	446 990	439 059	434 132	429 563
Liberecký	312 102	311 091	309 203	303 874	299 670	296 026
Královehradecký	388 434	385 465	382 757	377 554	372 586	367 934
Pardubický	362 393	361 150	359 758	354 670	351 073	347 586
Vysočina	362 238	360 299	358 013	351 776	348 042	344 450
Jihomoravský	810 220	808 981	805 399	803 165	796 449	789 416
Zlínský	417 291	415 061	411 904	406 257	401 633	397 208
Olomoucký	454 240	451 614	448 607	440 747	435 300	424 863
Moravskoslezský	890 578	883 792	875 959	857 430	846 615	835 577

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

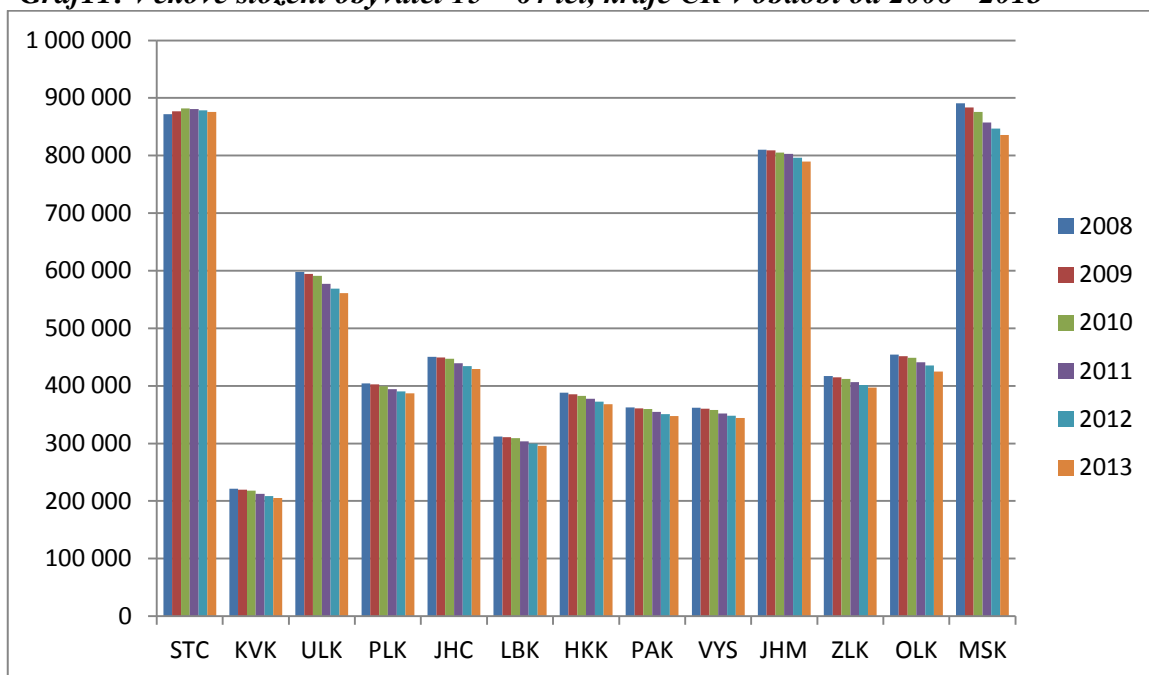
V tabulce č. 20 jsou zaznamenány údaje o věkovém složení obyvatelstva 15 – 64 let v jednotlivých regionech. V této kategorii dochází dlouhodobě k poklesu ekonomicky aktivních obyvatel. Znamená to, že obyvatelstvo v krajích České republiky stárne.

Nejvíce obyvatel v této kategorii, a to v průměru nad 800 000 tisíc obyvatel, bylo zaznamenáno v kraji Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském.

Nad 400 000 tisíc obyvatel zaznamenal kraj Ústecký, Plzeňský, Jihočeský, Zlínský a Olomoucký.

Nejméně obyvatelstva, pod 400 000 tisíc, vykazoval kraj Karlovarský, Liberecký, Královehradecký, Pardubický a Vysočina.

Graf11: Věkové složení obyvatel 15 – 64 let, kraje ČR v období od 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Jak již bylo výše zmíněno, v krajích České republiky dochází ke stárnutí obyvatelstva, o tom jednoznačně vypovídá graf č. 11.

Regiony s nadprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 15 – 64 let, které vykazují rostoucí hodnoty: žádný

Regiony s nadprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 15 – 64 let se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Středočeský, Jihomoravský a Moravskoslezský.

Regiony s podprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 15 – 64 let, které vykazují rostoucí hodnoty: žádný

Regiony s podprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině 15 – 64 let se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Karlovarský, Ústecký, Plzeňský, Jihočeský, Liberecký, Královehradecký, Pardubický, Vysočina, Zlínský a Olomoucký.

Tabulka 21: Věkové složení obyvatel 65 + let, kraje ČR v období od 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	175 369	180 854	186 448	195 120	203 992	212 630
Karlovarský	42 119	43 228	44 261	46 155	48 400	50 442
Ústecký	111 074	114 377	116 990	122 843	129 612	135 334
Plzeňský	86 754	89 388	91 704	95 476	99 179	102 404
Jihočeský	94 248	96 694	99 001	103 144	107 511	111 254
Liberecký	60 702	62 672	64 392	67 587	71 209	74 387
Královehradecký	86 858	89 126	91 422	94 861	98 571	101 699
Pardubický	77 795	79 919	81 391	84 711	87 751	90 463
Vysočina	78 266	80 127	81 858	84 830	87 711	90 271
Jihomoravský	178 198	182 715	186 690	195 117	201 741	207 776
Zlínský	91 512	93 606	95 706	98 870	101 897	104 537
Olomoucký	97 156	99 489	101 279	104 919	108 869	112 439
Moravskoslezský	180 942	185 644	188 794	194 295	201 142	207 466

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Jak již bylo zmíněno, v České republice populace dlouhodobě stárne. Podíl seniorů trvale posiluje, lidé se dožívají vyššího věku a do kategorie 65 let a více se dostávají silné poválečné ročníky obyvatel. V tabulce č. 21 je uveden přehled jednotlivých krajů v počtu obyvatel na 65 let.

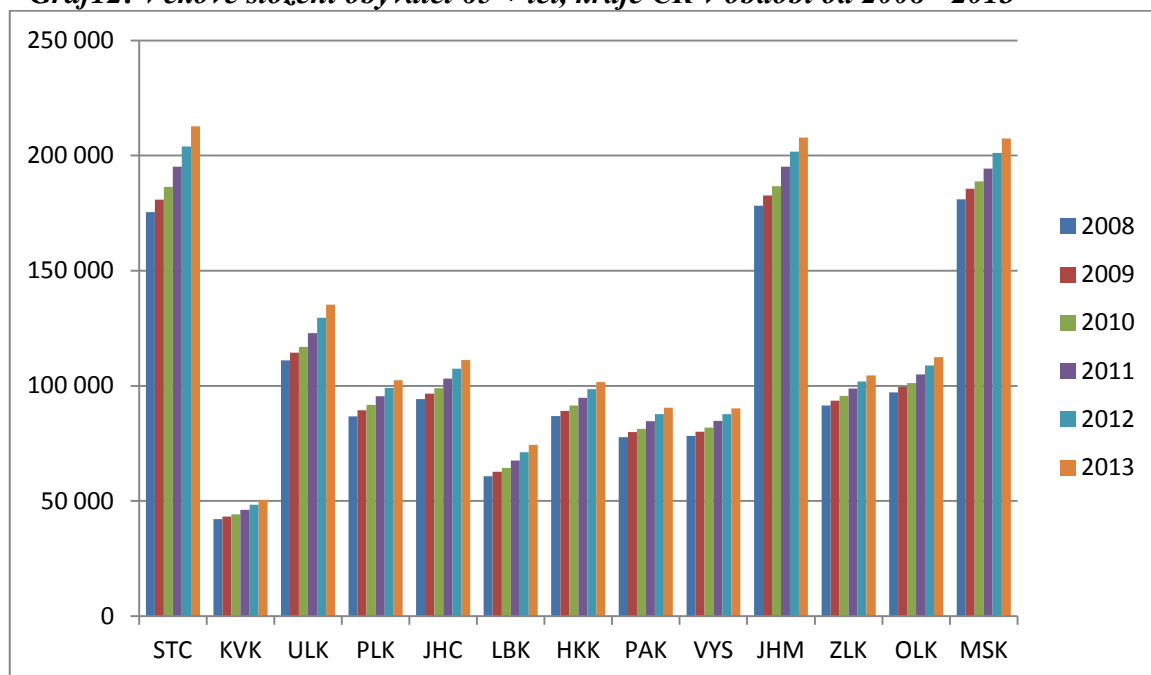
Nejvíce obyvatel v této kategorii, nad 170 000 tisíc, bylo v průměru zaznamenáno v kraji Středočeském, Jihomoravském a Moravskoslezském.

Nad 80 000 tisíc obyvatel vykazoval kraj Ústecký, Plzeňský, Jihočeský, Královehradecký, Pardubický, Vysočina, Zlínský a Olomoucký.

Nejméně obyvatel pod 80 000 evidoval kraj Karlovarský a Liberecký.

Graf12: Věkové složení obyvatel 65 + let, kraje ČR v období od 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 12 ilustruje evidentní růst obyvatel této kategorie a to ve všech regionech v České republice.

Regiony s nadprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině nad 65 let, které vykazují rostoucí hodnoty: Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj.

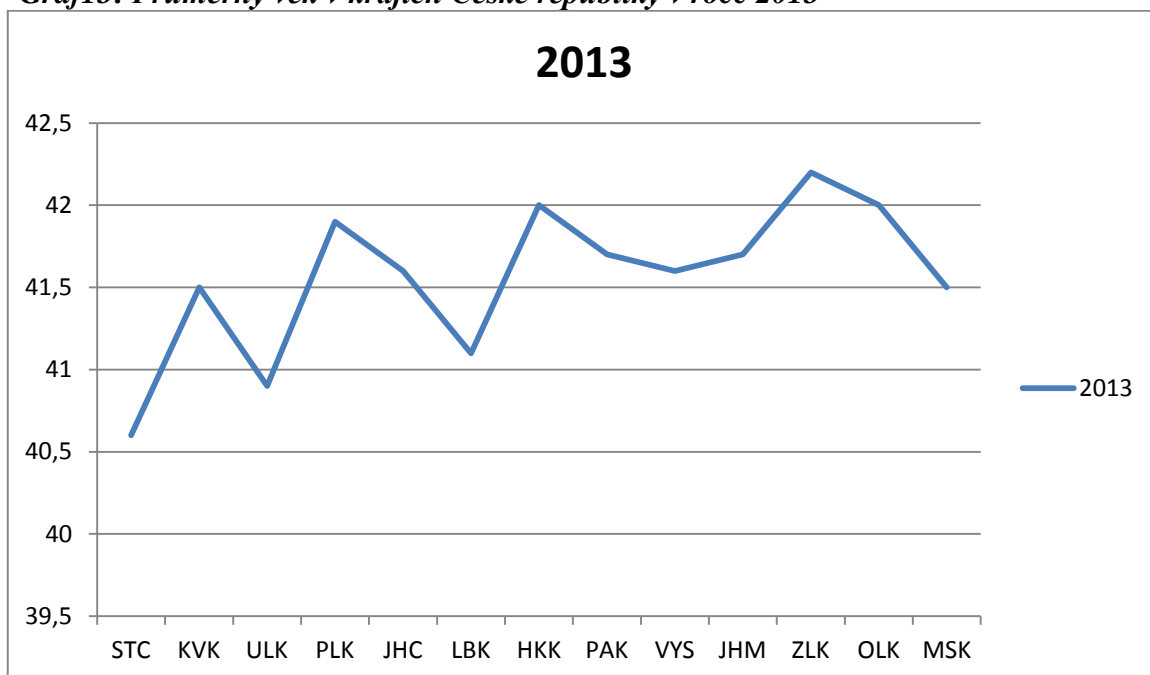
Regiony s nadprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině nad 65 let se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: žádný

Regiony s podprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině nad 65 let, které vykazují rostoucí hodnoty: Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Liberecký kraj, Královohradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj, Olomoucký kraj.

Regiony s podprůměrným počtem obyvatel ve věkové skupině nad 65 let se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: žádný

Zajímavé je také srovnání průměrného věku v jednotlivých regionech.

Graf13: Průměrný věk v krajích České republiky v roce 2013

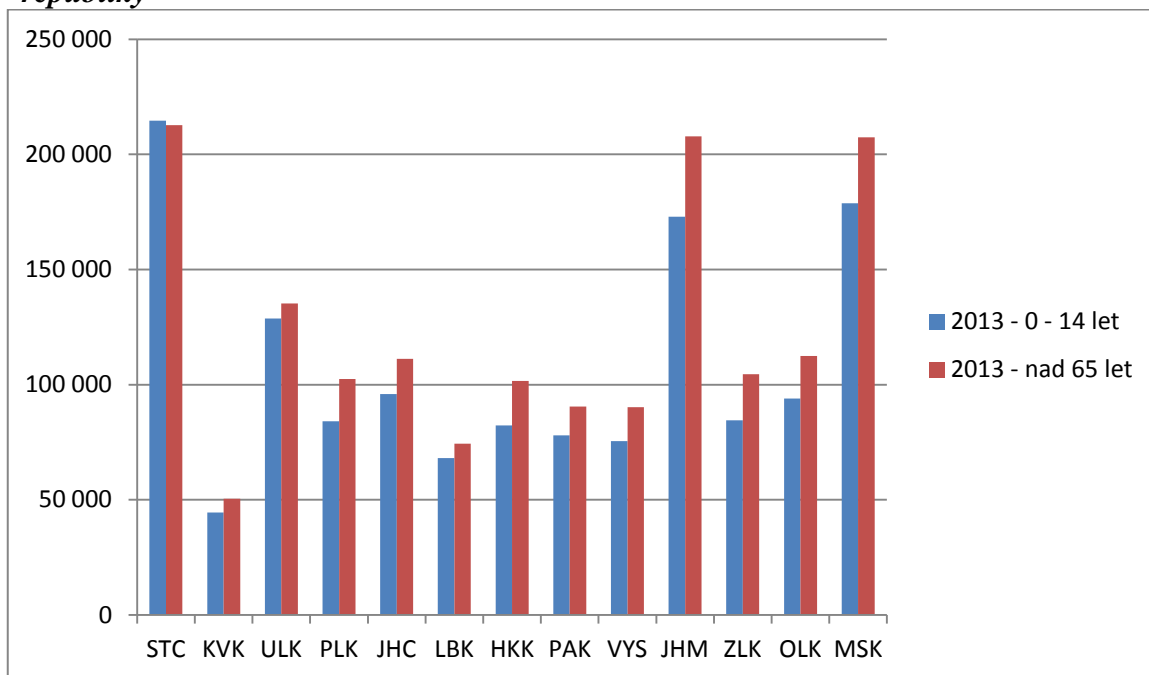
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 13 znázorňuje porovnání průměrného věku v regionech České republiky za rok 2013.

Nejnižšího průměrného věku dosahují obyvatelé Středočeského kraje, následuje Ústecký kraj, Liberecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj a Moravskoslezský kraj.

Nejvyšší průměrný věk byl zaznamenán ve Zlínském kraji, následován Olomouckým krajem, Královohradeckým krajem, poté Plzeňským krajem, Jihočeským krajem a Karlovarským krajem.

Graf14: Vývoj věkové skupiny 0 – 14 let a skupiny nad 65 let v roce 2013, kraje České republiky

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 14 je porovnán vývoj skupiny obyvatel ve věku od 0 – 14 let a skupiny obyvatelstva nad 65 let v roce 2013. Jak již bylo zmíněno, ve sledovaném období došlo k růstu nebo ke stagnaci dětské populace, u seniorů došlo bez výjimky k nárůstu počtu obyvatel této skupiny. Z grafu je možné vyčíst, že kromě Středočeského kraje (zde děti mírně převažují), dominují starší ročníky ve všech dalších regionech. Potvrdila se tedy hypotéza, že v krajích České republiky dochází ke stárnutí obyvatelstva.

6.2.5.2. Vzdělanostní struktura obyvatel regionů

Pro trh práce, konkrétně pro nabídku pracovní síly, je důležitá zejména **vzdělanostní struktura** obyvatelstva jednotlivých krajů České republiky.

Tabulka22: Vzdělání populace v krajích v tis. osob v letech 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský						
<i>1. základní a bez vzdělání</i>	189,4	174,9	168,2	157,3	153,4	148,0

<i>2.střední bez mat.</i>	388,1	401,3	398,0	389,3	377,8	383,0
<i>3.střední s mat.</i>	350,8	363,6	369,7	382,7	388,0	383,2
<i>4.vysokoškolské</i>	104,4	115,2	127,7	145,4	163,3	173,6
Karlovarský						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	62,9	65,5	59,9	56,8	56,2	52,9
<i>2.střední bez mat.</i>	101,5	99,5	97,7	100,3	94,4	97,0
<i>3.střední s mat.</i>	82,3	77,1	84,4	82,9	82,5	82,1
<i>4.vysokoškolské</i>	16,6	21,9	20,1	19,0	25,1	24,6
Ústecký						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	175,2	166,4	159,0	150,1	151,5	144,4
<i>2.střední bez mat.</i>	278,2	288,3	283,8	271,9	269,2	260,2
<i>3.střední s mat.</i>	215,3	208,9	212,0	217,4	210,5	220,4
<i>4.vysokoškolské</i>	37,9	46,7	53,8	61,4	67,8	71,9
Plzeňský						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	84,1	83,5	75,7	71,3	71,2	65,7
<i>2.střední bez mat.</i>	185,3	184,5	184,8	181,6	178,7	179,4
<i>3.střední s mat.</i>	162,8	165,8	172,4	174,5	168,2	171,8
<i>4.vysokoškolské</i>	52,4	57,4	59,2	63,9	71,7	72,5
Jihočeský						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	99,6	95,5	92,4	88,9	88,0	83,1
<i>2.střední bez mat.</i>	201,6	199,9	201,6	204,6	205,0	190,7
<i>3.střední s mat.</i>	187,9	188,1	191,0	184,7	177,0	185,8
<i>4.vysokoškolské</i>	54,8	62,5	60,9	64,2	71,9	81,4
Liberecký						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	79,0	70,2	63,8	65,9	70,0	64,7
<i>2.střední bez mat.</i>	149,8	156,4	150,0	150,4	145,7	142,4
<i>3.střední s mat.</i>	113,9	112,5	121,1	110,6	110,4	108,9
<i>4.vysokoškolské</i>	28,3	33,4	38,3	44,5	44,8	54,6
Královehradecký						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	85,3	78,5	71,2	73,1	66,7	60,7
<i>2.střední bez mat.</i>	178,5	184,9	182,1	177,2	178,6	183,6
<i>3.střední s mat.</i>	160,2	157,7	165,2	166,2	165,4	161,2
<i>4.vysokoškolské</i>	50,5	54,5	55,6	56,4	61,1	64,8

Pardubický						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	76,1	74,3	70,4	71,5	70,2	65,5
<i>2.střední bez mat.</i>	181,7	178,6	174,7	169,3	172,7	161,2
<i>3.střední s mat.</i>	137,2	139,6	148,2	144,8	145,3	153,6
<i>4.vysokoškolské</i>	42,6	48,4	47,7	53,9	50,9	58,1
Vysočina						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	79,3	75,1	74,1	71,1	67,8	67,5
<i>2.střední bez mat.</i>	178,5	174,9	173,6	172,6	171,5	176,6
<i>3.střední s mat.</i>	140,1	148,8	148,4	144,2	143,0	141,1
<i>4.vysokoškolské</i>	41,7	42,5	43,9	48,8	53,8	49,8
Jihomoravský						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	181,8	166,8	159,2	156,4	147,6	138,8
<i>2.střední bez mat.</i>	330,0	338,3	340,5	327,7	326,1	316,2
<i>3.střední s mat.</i>	338,2	331,8	328,9	336,3	332,2	331,2
<i>4.vysokoškolské</i>	135,4	153,2	162,3	177,5	191,9	211,1
Zlínský						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	102,6	97,7	92,8	88,8	83,4	79,5
<i>2.střední bez mat.</i>	192,5	185,8	190,2	196,2	192,4	192,2
<i>3.střední s mat.</i>	158,3	167,3	164,1	159,1	162,9	161,0
<i>4.vysokoškolské</i>	55,5	57,8	60,1	61,4	65,4	68,3
Olomoucký						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	108,8	99,2	103,6	96,2	91,3	91,6
<i>2.střední bez mat.</i>	212,6	213,7	206,2	198,8	209,3	204,4
<i>3.střední s mat.</i>	176,5	186,8	183,0	179,3	176,2	179,4
<i>4.vysokoškolské</i>	54,0	51,9	57,4	71,8	67,8	67,5
Moravskoslezský						
<i>1.základní a bez vzdělání</i>	229,2	214,8	201,5	200,7	192,4	182,1
<i>2.střední bez mat.</i>	414,2	396,6	395,9	404,9	388,4	381,3
<i>3.střední s mat.</i>	325,9	338,4	337,7	321,7	332,5	329,1
<i>4.vysokoškolské</i>	102,0	121,7	132,0	126,3	135,6	152,1

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V tabulce č. 22 jsou uvedena data o skupinách obyvatel, kteří dosáhli základního vzdělání nebo byli bez vzdělání, středního vzdělání bez maturity, středního vzdělání s maturitou a vysokoškolského vzdělání. Každý kraj byl analyzován jednotlivě.

Středočeský kraj – v kraji převažovaly osoby se středním vzděláním bez maturity a se středním vzděláním s maturitou, ve sledovaném období se prudce snížily osoby se základním vzděláním nebo bez vzdělání a naopak růst vývoje byl zaznamenán u osob s vysokoškolským vzděláním. Podle Českého statistického úřadu vykazoval Středočeský kraj vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>).

Karlovarský kraj – kraj má nejméně ekonomicky aktivních obyvatel, jak bylo zmíněno výše, převažovaly zde osoby se středním vzděláním bez maturity a následovali je obyvatelé se středním vzděláním s maturitou. Značné procento obyvatel mělo pouze základní vzdělání nebo byli bez vzdělání, ale v posledních letech došlo k navýšení vysokoškolsky vzdělaných lidí a vzdělanostní struktura se tak v regionu začala zlepšovat.

Ústecký kraj – v regionu je situace obdobná, jako v Karlovarském kraji. Největší skupinu tvořili obyvatelé se středním vzděláním bez maturity a s maturitou, velké procento osob dosahovalo základního vzdělání nebo bylo bez vzdělání. Dle Českého statistického úřadu byl kraj jedním s nejnižším podílem osob s vysokoškolským vzděláním (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>).

Plzeňský kraj – největší skupinu v regionu tvořili opět obyvatelé se středním vzděláním bez maturity, následovala je skupina obyvatelstva se středním vzděláním s maturitou, poté obyvatelé se základním vzděláním nebo bez vzdělání a poslední skupinou byli obyvatelé s vysokoškolským vzděláním. I zde v posledních letech dochází k postupnému zlepšování vzdělanostní struktury obyvatel, snižoval se počet obyvatel bez vzdělání nebo se základním a naopak se zvyšoval počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

Jihočeský kraj – největší podíl tvořili obyvatelé se středním vzděláním bez maturity a se středním vzděláním s maturitou, postupně se snižoval počet obyvatel se základním

vzděláním nebo bez vzdělání a poslední skupinu tvořili obyvatelé s vysokoškolským vzděláním. U posledně jmenované skupiny došlo k příznivému navýšení počtu osob s tímto vzděláním.

Liberecký kraj - úroveň vzdělání v Libereckém kraji je poměrně vyhovující. V regionu převažovaly osoby s ukončeným středním vzděláním bez maturity a středním vzděláním s maturitou. Pozitivní jev zaznamenal Český statistický úřad, kdy došlo ke zvýšení kvalifikace a tím poklesl podíl zaměstnaných osob se základním vzděláním a bez vzdělání a rostoucí podíl byl zaznamenán u osob s vysokoškolským vzděláním (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>).

Královehradecký kraj – situace zde byla obdobná, jako ve většině krajích České republiky. V Královehradeckém kraji se dlouhodobě snižoval podíl obyvatel se základním vzděláním nebo bez vzdělání a naopak se zvýšil podíl osob s vysokoškolským vzděláním.

Pardubický kraj – ve sledovaném období došlo ke zvýšení úrovně vzdělanosti v kraji. Největší podíl ukončeného vzdělání dosahovaly osoby se středním vzděláním bez maturity, poté se středním vzděláním s maturitou a osoby se základním vzděláním a bez vzděláním. Vzrostl počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním.

Kraj Vysočina - nejčastěji měli obyvatelé ve věku 15 a více let ukončené střední vzdělání bez maturity, dále pak střední s maturitou, další podíl tvoří obyvatelé se základním vzděláním nebo bez vzdělání a poslední místo zaujímají vysokoškolsky vzdělaní lidé. Nutno dodat, že počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním rostl ve sledovaném období velmi pomalu a v roce 2013 zde byl zaznamenán pokles vysokoškoláků.

Jihomoravský kraj - v kraji žijí obyvatelé s nadprůměrnou vzdělaností úrovní a na tomto faktu má významný podíl zejména systém kvalitního vysokého školství. V regionu se nachází, oproti jiným krajům, větší množství vysokých škol. Ve sledovaném období zde převažovaly osoby se středním vzděláním bez maturity a s maturitou, významně klesl podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání a naopak zajímavě se zvýšil počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel.

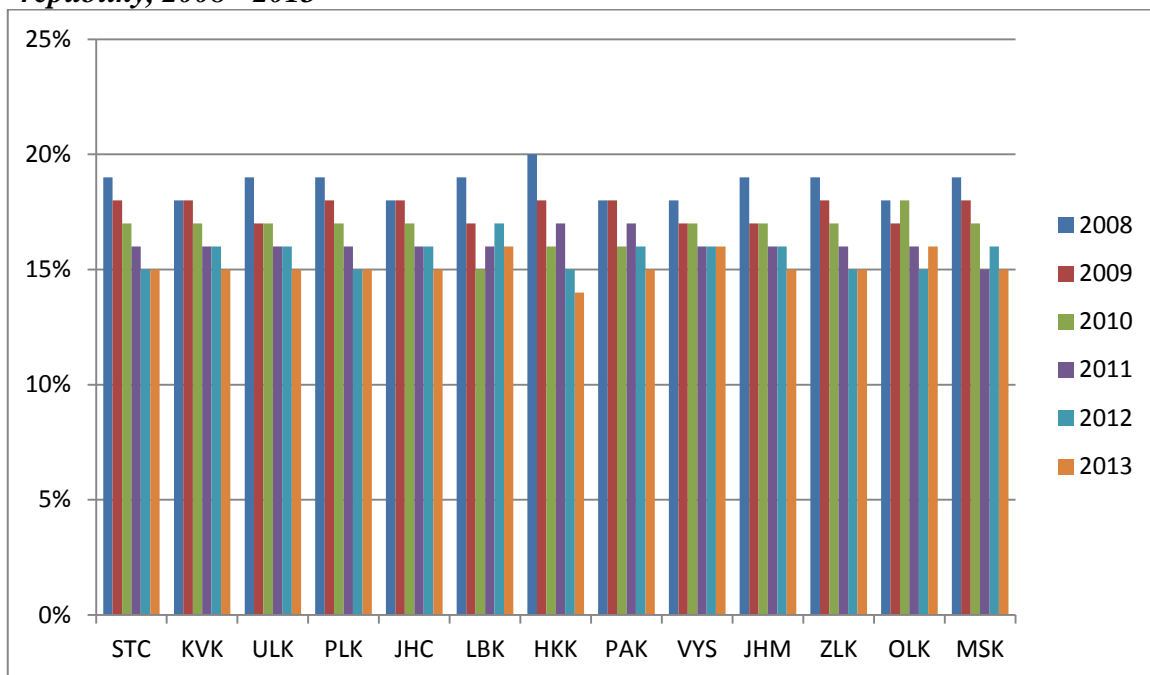
Zlínský kraj - z hlediska vzdělanostní struktury byl v kraji největší podíl osob s ukončením středním vzděláním bez maturity, dále pak se středním vzděláním s maturitou, vyšší podíl byl také zaznamenán u osob se základním vzděláním a bez vzdělání. Nejméně je ve Zlínském kraji počet vysokoškolsky vzdělaných osob, ale ve sledovaném období byl zaznamenán vyšší počet studujících na vysokých školách (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>).

Olomoucký kraj – v kraji převažovali obyvatelé se středním vzděláním bez maturity a se středním vzděláním s maturitou. Skupina bez vzdělání nebo se základním vzděláním zaznamenala sice pokles, ale v roce 2012 a 2013 došlo opět k mírnému procentuelnímu nárůstu počtu obyvatel s tímto vzděláním. Obdobně tento jev byl zaznamenán u obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Přes počáteční růst počtu obyvatel s tímto vzděláním, došlo v roce 2012 a 2013 ke snížení počtu obyvatel s vysokoškolským titulem. Je možné to vysvětlit tím, že Olomoucký kraj se potýká s vyšší nezaměstnaností a pouze jednou vysokou školou a tak obyvatelé ve věku 15 a více let odchází studovat do jiných regionů, kde poté zůstávají a nechávají se zde zaměstnat.

Moravskoslezský kraj - nejvyšší podíl obyvatelstva mělo ukončené střední vzdělání bez maturity, další skupinu tvořili obyvatelé se středním vzděláním s maturitou a osoby se základním vzděláním a bez vzdělání. Nižší vzdělanostní úroveň obyvatelstva byla zaznamenána zejména v oblasti Jeseníků (Dostupný na WWW: <https://www.czso.cz>). Nejmenší podíl byl evidován u osob s vysokoškolským vzděláním.

Graf15: Obyvatelé se základním vzděláním a bez vzdělání/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013

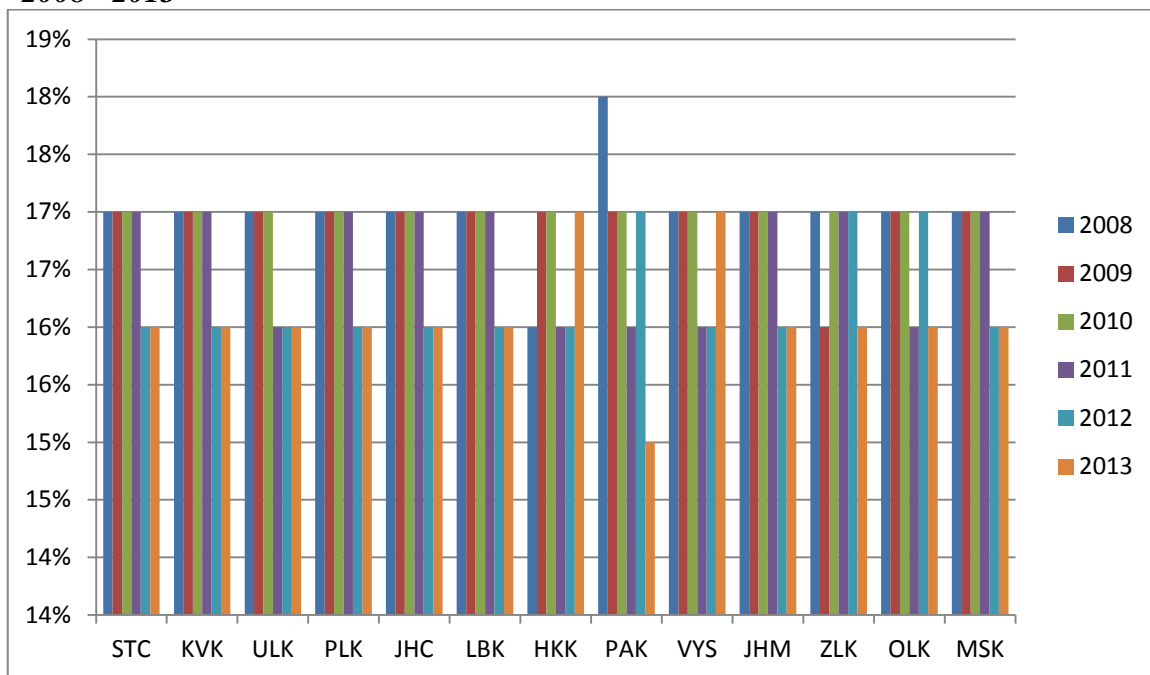

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 15 znázorňuje procentuelní podíl obyvatel se základním vzděláním nebo bez vzdělání v jednotlivých regionech.

Jak lze vidět, vzdělanostní struktura této skupiny obyvatel se ve všech krajích od roku 2008 - 2013 zlepšila, kdy došlo ke snížení obyvatel s tímto vzděláním.

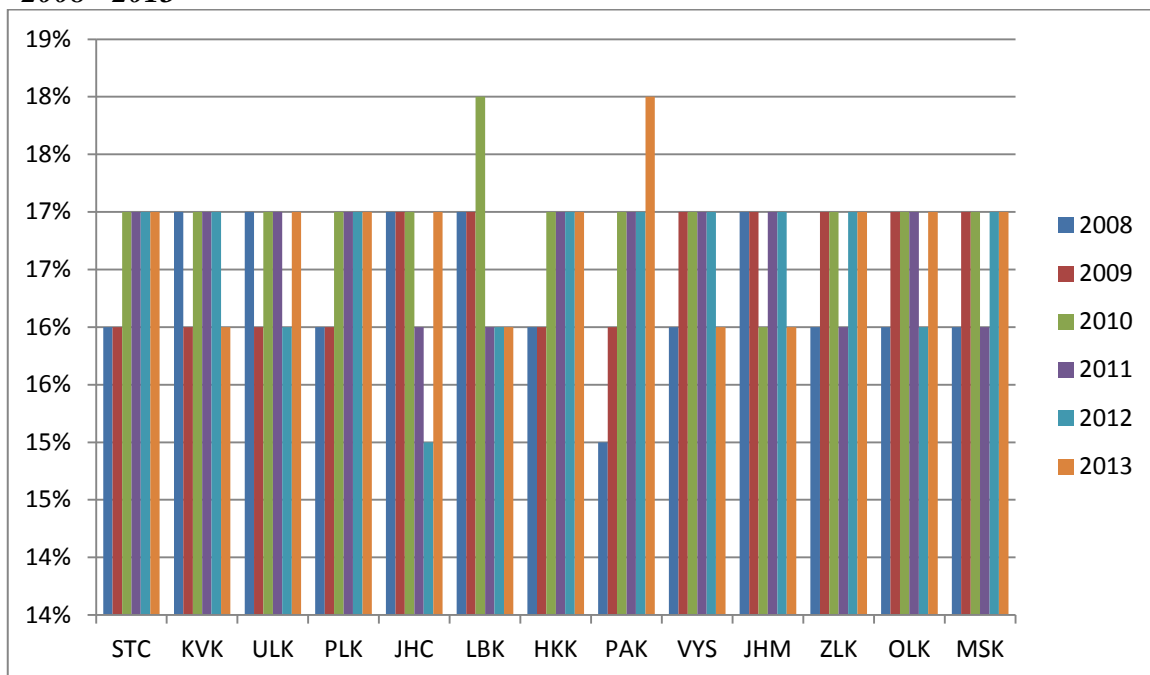
Graf16: Obyvatelé se středním vzděláním bez maturity/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 16 je graficky znázorněn procentuelní podíl osob se středním vzděláním bez maturity v krajích České republiky. Kromě Pardubického kraje, vývoj od roku 2008 – 2011 ukázal stagnaci této skupiny obyvatel, od roku 2012 – 2013 dochází ke snížení počtu obyvatel s tímto vzděláním.

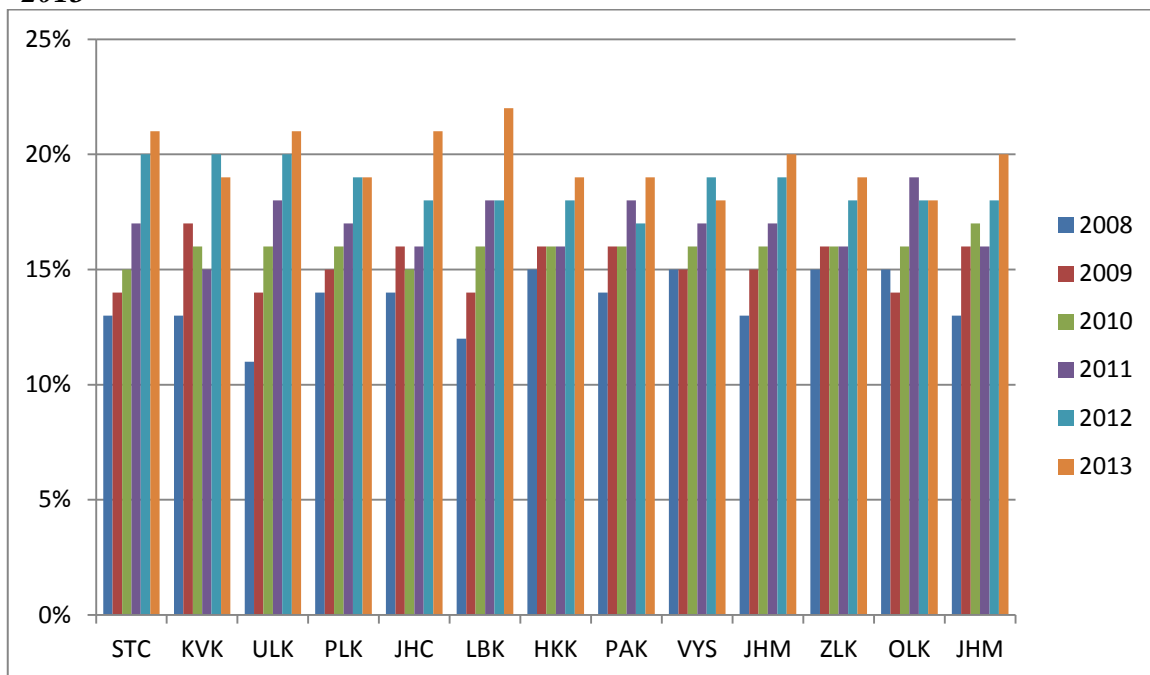
Graf17: Obyvatelé se středním vzděláním s maturitou/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Graf č. 17 ilustruje procentuelní podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou v regionech České republiky. Podíly se v jednotlivých letech a krajích liší, nelze tedy jednoznačně vypořadovat, zda byl vývoj pozitivní, negativní nebo zda stagnoval.

Graf18: Obyvatelé s vysokoškolským vzděláním/ % podíl, kraje České republiky, 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 18 je znázorněn procentuelní podíl osob s vysokoškolským vzděláním v krajích České republiky. Vývoj této skupiny zaznamenal ve sledovaném období pozitivní růst a to ve všech regionech.

Obecně lze vzdělanostní strukturu v krajích České republiky shrnout tak, že situace v oblasti vzdělání obyvatel je příznivá. Snižují se počty osob bez vzdělání a naopak přibývá obyvatelstva s vysokoškolským titulem. Je možné to například vysvětlit tím, že mladá generace má snahu o co nejvyšší vzdělání a naopak starší ročníky s nižším vzděláním odchází do důchodu.

6.2.5.3. Zdravotní péče v regionech

Mezi poslední ukazatele bylo vybráno *zdravotnictví*. Konkrétně byl sledován a porovnán počet lékařů na 1000 obyvatel a pro zajímavost počet zdravotnických zařízení v jednotlivých regionech.

Tabulka 23: Lékaři na 1000 obyvatel, kraje České republiky v letech 2008 - 2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Středočeský	3,1	3,2	3,2	3,1	3,2	3,2
Karlovarský	3,9	3,9	3,9	4,2	4,3	4,2
Ústecký	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5
Plzeňský	4,4	4,5	4,5	4,6	4,6	4,7
Jihočeský	3,9	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Liberecký	3,6	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8
Královehradecký	4,4	4,5	4,5	4,5	4,6	4,6
Pardubický	3,7	3,8	3,8	3,9	3,9	4,0
Vysočina	3,5	3,5	3,5	3,6	3,7	3,7
Jihomoravský	4,7	4,8	4,8	4,9	4,9	5,0
Zlínský	3,6	3,7	3,7	3,9	3,9	3,9
Olomoucký	4,2	4,3	4,4	4,5	4,6	4,6
Moravskoslezský	3,8	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1

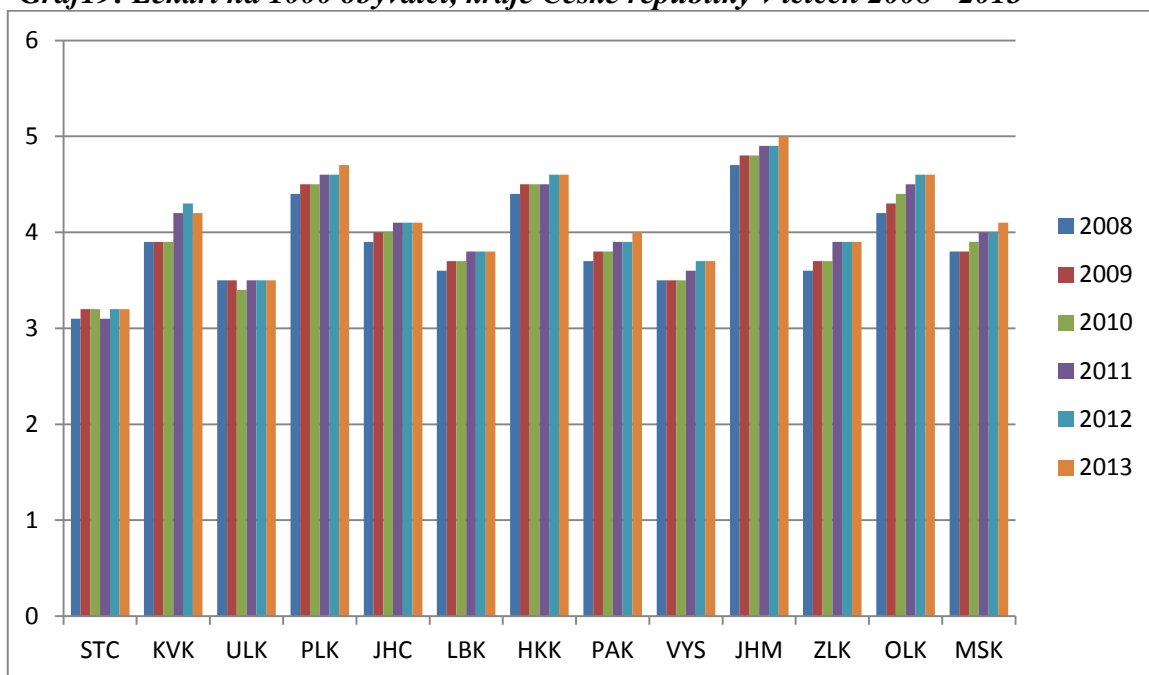
Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka č. 23 vypovídá o počtu lékařů na 1000 obyvatel v jednotlivých krajích ve sledovaném období.

Nejvíce lékařů - nad 4 - zaznamenal kraj Plzeňský, Jihočeský, Královehradecký, Jihomoravský a Olomoucký.

Nejméně lékařů – pod 4 - se nacházelo v Karlovarském kraji, Libereckém kraji, Kraji Vysočina, Středočeském kraji, Ústeckém kraji, Pardubickém kraji, Zlínském kraji a Moravskoslezském kraji.

Graf19: Lékaři na 1000 obyvatel, kraje České republiky v letech 2008 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 19 jsou ilustrovány počty lékařů na 1000 obyvatel v regionech České republiky. Ve většině regionech došlo ve sledovaném období k růstu počtu lékařů na 1000 obyvatel. Je zajímavé, že ve Středočeském kraji, který patří k jedním s největším počtem obyvatel, se nachází nejméně lékařů. Je možné si to vysvětlit tím, že velké množství lékařů sídlí v hlavním městě Praha a převážná část obyvatel dojíždí právě tam.

Regiony s nadprůměrným počtem lékařů na 1000 obyvatel, které vykazují rostoucí hodnoty: Plzeňský kraj, Královehradecký kraj, Jihočeský kraj, Jihomoravský a Olomoucký kraj .

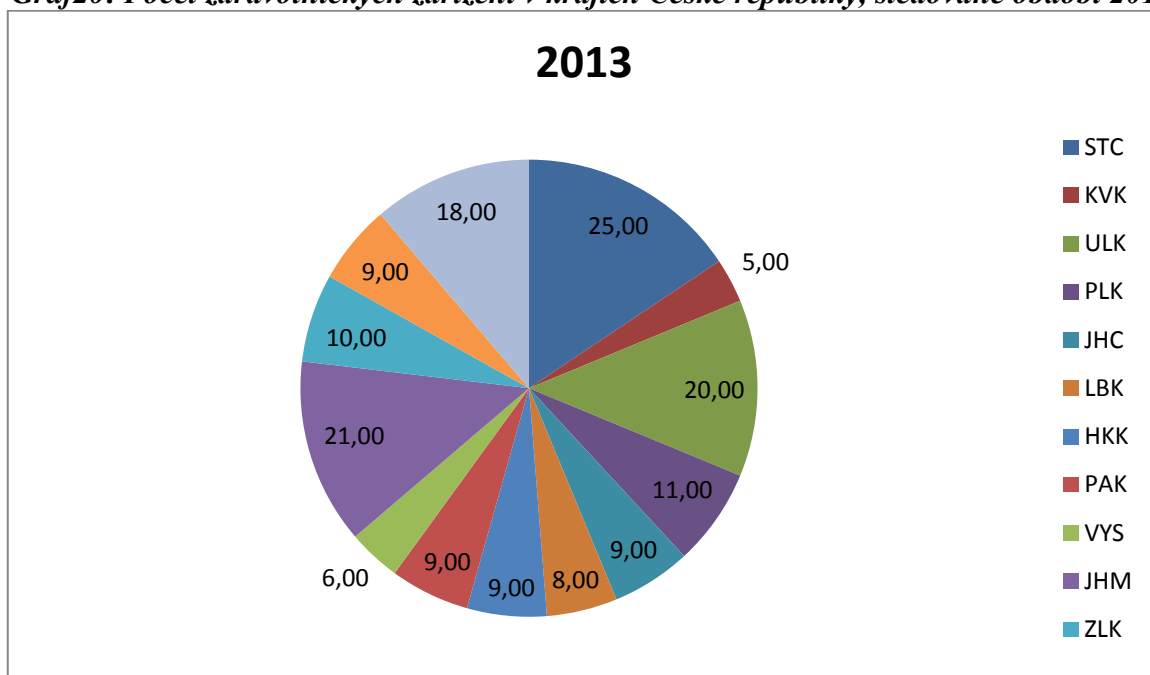
Regiony s nadprůměrným počtem lékařů se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: žádný

Regiony s podprůměrným počtem lékařů, které vykazují rostoucí hodnoty: Karlovarský kraj, Liberecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj.

Regiony s podprůměrným počtem lékařů se stagnujícími nebo klesajícími hodnotami: Středočeský kraj a Ústecký kraj.

Zdravotnická zařízení byla sledována pouze za rok 2013, neboť jejich počet se ve sledovaném období významně nelišil.

Graf20: Počet zdravotnických zařízení v krajích České republiky, sledované období 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 20 jsou uvedeny podíly zdravotnických zařízení v jednotlivých regionech. Největší podíl nemocnic zaujímal ve sledovaném období Středočeský kraj, následoval ho Jihomoravský kraj, Ústecký kraj, Moravskoslezský kraj, Plzeňský kraj, Zlínský kraj, Jihočeský kraj, Královohradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, Liberecký kraj, Kraj Vysočina a poslední místo zaujímá Karlovarský kraj.

7. Souhrn ekonomické a sociální dimenze

V této kapitole je vyhodnoceno a uvedeno pořadí regionů ekonomické a sociální oblasti. Krajům byla přiřazena pomyslná místa od 1. – 13.

1. místo - Jihomoravský kraj - tento region patří mezi ekonomicky velmi výkonný – HDP nejvyšší, THFK nejvyšší a je zde zastoupen primární, sekundární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje nejvíce malých a velkých ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k nadprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde nejvíce zdravotnických zařízení a je zde nejvíce lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi dobrá.

2. místo - Středočeský kraj – tento region je ekonomicky značně výkonný – patří k regionům s vyšším HDP a THFK a je zde zastoupen primární i sekundární sektor. V kraji se vyskytuje více malých ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností a nadprůměrné mzdy, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení, ale je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi dobrá.

3. místo - Plzeňský kraj - tento region patří mezi ekonomicky výkonné – HDP vykazuje vyšší hodnoty, naopak THFK zaznamenává nižší. Je zde zastoupen primární, sekundární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Pozitivní růst byl zaznamenán u velkých podniků Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k nadprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Region patří k nejlevnějším. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi dobrá.

4. místo - Moravskoslezský kraj - tento region se řadí ke krajům, které mají ekonomiku výkonnou – HDP vykazuje vyšší hodnoty, THFK patří také k vyšším a je zde zastoupen pouze sekundární sektor. V kraji se vyskytuje více malých a velkých ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k nadprůměrným,

nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

5. a 6. místo obsadil kraj Jihočeský a Zlínský. Výsledek sledovaných indikátorů se ukázal jako shodný.

Jihočeský kraj - tento region se řadí ke krajům, které jsou ekonomicky výkonnější – HDP patří k vyšším, THFK naopak nižší. Zastoupen je zde pouze primární sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde spíše méně zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

Zlínský kraj - tento kraj vykazuje takové hodnoty, které region řadí mezi ekonomicky výkonnější regiony – HDP vyšší, THFK nižší a je zde zastoupen pouze sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

7. místo - Kraj Vysočina - tento region patří mezi ekonomicky výkonnější – HDP vyšší, THFK nižší a je zde zastoupen primární a sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je průměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde i méně lékařů na 1 000 obyvatel. Region patří k nejlevnějším. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

8. místo - Královehradecký kraj - tento region patří mezi ekonomicky výkonnější – HDP vyšší, THFK nižší a je zde zastoupen primární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je průměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Region patří k nejdražším. Proto je kvalita života obyvatel hodnocena jako nižší.

9. místo - Pardubický kraj - tento region patří mezi ekonomicky slabé – HDP vyšší, ale THFK nižší. Je zde zastoupen pouze sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně malých ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k podprůměrným, nezaměstnanost je průměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako nižší.

10. místo - Liberecký kraj - tento region patří mezi ekonomicky slabé – HDP nižší, THFK také nižší. Je zde zastoupen sekundární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně malých ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako nízká.

11. místo - Ústecký kraj - tento region mezi ekonomicky slabé – HDP nižší, THFK nižší. Je zde zastoupen primární a sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně malých ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Region patří mezi nejlevnější. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi nízká.

12. místo - Karlovarský kraj - tento region patří mezi ekonomicky slabé – HDP nižší, THFK nižší a je zde zastoupen primární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně malých a velkých ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde nejméně zdravotnických zařízení a je zde nejméně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi nízká.

13. místo - Olomoucký kraj - tento region patří mezi ekonomicky nejslabší – HDP nejnižší, THFK nejnižší a je zde zastoupen primární, sekundární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde méně

zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi nízká.

Závěrem této kapitoly je možné říci, že diference regionů existují, nejvíce je lze pozorovat v ekonomické oblasti (např. rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou HDP a THFK nebo odvětvová struktura hospodářství jednotlivého kraje) a v sociální oblasti (např. nadprůměrné a podprůměrné příjmy domácností a nadprůměrné a podprůměrné hodnoty nezaměstnanosti). Tyto diference lze poměrně obtížně vyrovnat, i když cílem politiky hospodářské a sociální soudržnosti (dále jen HSS) je zajistit, aby se regiony dostaly na stejnou úroveň. Tento cíl může být prakticky až nereálný.

8. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat, zda disparity v jednotlivých regionech České republiky „existují“, kvantifikovat je a zhodnotit, jaké nástroje je možné využít k jejich zmírnění či odstranění. Disparity byly sledovány na úrovni NUTS 3 v oblasti ekonomické a sociální. Tyto dvě oblasti byly vybrány z důvodu, že regionální diference jsou především důsledkem socioekonomického vývoje. Sledované období bylo vybráno od roku 2008 – 2013.

Výše uvedené kapitoly dokazují, že disparity „existují“ a to jak v reálném světě, tak i zákonitě. Je nemožné předpokládat, že „všichni budou stejní.“

V ekonomické dimenzi byly sledovány tyto indikátory: hrubý domácí produkt na obyvatele, hrubý fixní kapitál, hrubá přidaná hodnota/ % podíl odvětví, ekonomicky aktivní subjekty a příjmy a výdaje jednotlivých krajů. Jak se ukázalo, na diference mezi jednotlivými regiony má především vliv HDP, THFK, HPH a počet registrovaných podnikatelských subjektů. Tyto ukazatele představují značný vliv na výkonnostní postavení ekonomiky regionů v rámci České republiky. Mezi těmito faktory vyplynula následující souvislost: pro HDP, THFK a také zaměstnanost je významné, zda se v regionu vyskytují malé či velké podniky. Na ekonomiku krajů má značný vliv struktura odvětví a její změny.

Indikátory v sociální oblasti byly stanoveny tyto: nezaměstnanost, věková a vzdělanostní struktura obyvatel, průměrné mzdy, příjmy domácností, spotřebitelské ceny a zdravotnictví. Zde se jako nejvýznamnější faktory z hlediska regionálních diferencí ukázaly příjmy domácností, mzdy, spotřebitelské ceny, nezaměstnanost a sociální vybavenost v oblasti zdravotnictví. Zde poměrně zajímavě ukázal průzkum skutečnost, že v některých regionech jsou podprůměrné mzdy, ale příjmy domácností jsou nadprůměrné nebo naopak. S příjmovou úrovní domácností úzce souvisí spotřebitelské ceny. Náhodně vybrané zboží a služby ukázaly, v kterých krajích je levno a draho.

Po zhodnocení všech výše uvedených indikátorů bylo vyhotoveno následující pořadí regionů:

První místo zaujal **Jihomoravský kraj**, který se ukázal jako ekonomicky nejvýkonnější. HDP a THFK byly vyhodnoceny jako nejvyšší. Je zde zastoupen primární, sekundární a terciální sektor. V Jihomoravském regionu je registrováno nejvíce malých a velkých ekonomických subjektů a nezaměstnanost je podprůměrná. Příjmy domácností a mzdy jsou nadprůměrné. Úroveň zdravotnictví je velmi dobrá, nachází se zde velké procento zdravotnických zařízení a počet lékařů na 1000 obyvatel dosahuje nejvyšších hodnot ze všech krajů v České republice. Životní úroveň je zde považována za nejlepší.

Na druhém místě se umístil **Středočeský kraj**. Jeho ekonomika se jeví jako velmi dobrá. HDP a THFK vykazují vyšší hodnoty, v regionu má zastoupení primární a sekundární sektor. V regionu se vyskytuje více malých podniků, poměrně velký počet zaujímají i velké podniky. Obyvatelé kraje mají nadprůměrné příjmy domácností, nadprůměrné mzdy. Nezaměstnanost je podprůměrná. V regionu se nachází více zdravotnických zařízení, ale lékařů zde ordinuje spíše méně. I přes tuto diferenci je životní úroveň klasifikována jako velice dobrá.

Plzeňský kraj obsadil pomyslné třetí místo. Jeho ekonomika patří mezi výkonné. HDP vykazují vyšší hodnoty, ale THFK zaznamenává nižší. Výhodou kraje je zastoupení v primárním, sekundárním a terciálním sektoru. V regionu se vyskytuje méně ekonomických subjektů, ale pozitivní růst byl zaznamenán u velkých podniků. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k nadprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Další velkým pozitivem tohoto regionu je, že patří k nejlevnějším. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi dobrá.

Čtvrtá pozice patří **Moravskoslezskému kraji**. Jeho ekonomika patří k výkonným – HDP vykazuje vyšší hodnoty, THFK patří také k vyšším, ale je zde zastoupen pouze sekundární sektor. V kraji se vyskytuje více malých a velkých ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k nadprůměrným. Za negativum je

povážována nadprůměrná nezaměstnanost v kraji. Nachází se zde více zdravotnických zařízení, ale je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

Pátou a šestou pozici obsadil kraj Jihočeský a Zlínský. Výsledek sledovaných indikátorů se ukázal jako shodný.

Jihočeský kraj - tento region se řadí ke krajům, které jsou ekonomicky výkonnější – HDP patří k vyšším, ale THFK nižší. Zastoupen je zde pouze primární sektor. V kraji se vyskytuje spíše méně ekonomických subjektů. Zde je možno poukázat na fakt, že lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde spíše menší procento zdravotnických zařízení, ale je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

Zlínský kraj - tento region vykazuje hodnoty, které ho řadí mezi ekonomicky výkonnější regiony – HDP vyšší, THFK nižší a je zde zastoupen pouze sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Opět zde obyvatelé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je podprůměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

Kraj Vysočina obsadil sedmou příčku. Region patří mezi ekonomicky výkonnější – HDP vyšší, THFK nižší a je zde zastoupen primární a sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným. Nezaměstnanost je průměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde i méně lékařů na 1 000 obyvatel. Region patří k nejlevnějším. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako dobrá.

Na osmém místě se umístil **Královehradecký kraj**. Tento region se řadí mezi ekonomicky výkonnější – HDP vyšší, THFK nižší a je zde zastoupen primární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je průměrná. Nachází se zde

více zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Negativním jevem je, že region se ukázal jako nejdražší. Proto je kvalita života obyvatel hodnocena jako nižší.

Na deváté místo se zařadil **Pardubický kraj**. Region patří mezi ekonomicky slabé. HDP vyšší, ale THFK nižší. Je zde zastoupen pouze sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně malých ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k podprůměrným, nezaměstnanost je průměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako nižší.

Liberecký kraj je na desátém místě. Region patří mezi ekonomicky slabé – HDP nižší, THFK také nižší. Je zde zastoupen sekundární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně malých ekonomických subjektů. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako nízká.

Jedenácté místo obsadil **Ústecký kraj**. Tento region je zařazen mezi ekonomicky slabé. HDP nižší, THFK nižší. Je zde zastoupen primární a sekundární sektor. V kraji se vyskytuje méně malých ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde více zdravotnických zařízení a je zde méně lékařů na 1 000 obyvatel. Pozitivem pro obyvatele je, že region patří mezi nejlevnější. Kvalita života obyvatel je ale hodnocena jako velmi nízká.

Na dvanáctém místě je **Karlovarský kraj**. Region patří mezi ekonomicky slabé – HDP nižší, THFK nižší a je zde zastoupen primární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně malých a nejméně velkých ekonomických subjektů. Za pozitivum lze považovat, že během sledovaného období došlo k růstu velkých podniků v regionu. Lidé mají nadprůměrné příjmy domácností, ale mzdy patří k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde nejméně zdravotnických zařízení a je zde nejméně lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi nízká.

Poslední třinácté místo zaujal **Olomoucký kraj**. Region se ukázal jako ekonomicky nejslabší – HDP nejnižší, THFK nejnižší. Je zde zastoupen primární, sekundární a terciální sektor. V kraji se vyskytuje méně ekonomických subjektů. Lidé mají podprůměrné příjmy domácností a mzdy patří také k podprůměrným, nezaměstnanost je nadprůměrná. Nachází se zde méně zdravotnických zařízení a je zde více lékařů na 1 000 obyvatel. Kvalita života obyvatel je hodnocena jako velmi nízká.

Je potřeba se také zmínit, že na ekonomický úspěch kraje mají bezesporu vliv lidské zdroje a to především znalosti obyvatel regionů. Průzkum vzdělanostní struktury ukázal, že u všech regionů dochází k postupnému zlepšení, klesá počet obyvatel se základním vzděláním nebo bez vzdělání a naopak narůstá počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Je důležité vytvořit pro obyvatele s vyšším vzděláním pracovní místa, aby nedocházelo k tzv. „odlivu mozků“ z ekonomicky slabých regionů do metropolitních oblastí.

Opatření, které je možno nastavit k řešení regionálních diferencí je mnoho.

Obecně je lze hodnotit jako ***nefinanční a finanční nástroje***.

Za ***nefinanční nástroje*** lze považovat administrativní nástroje (především legislativa), institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování), věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace).

Finanční nástroje mohou být neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry), kapitálové podílctví, daňová zvýhodnění (daňové prázdny, slevy na daních) či rozpočtová zvýhodnění (dotace).

Velkou roli k vyrovnání disparit zde hraje politika hospodářské a sociální soudržnosti. Jejím úkolem je zejména disparity zmírnit a zajistit tak celkový harmonický rozvoj regionů. Politika HSS je naplňována prostřednictvím dvou Strukturálních fondů (Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond) a Fondu soudržnosti.

Kromě finančních prostředků je podpora směřována na zvýšení kvality a flexibility sociálních služeb, rozšiřování nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti či uplatňování preventivních programů v lokalitách ohrožených sociálními exkluzí.

V České republice je hlavním koordinátorem pro využívání fondů Evropské unie Ministerstvo pro místní rozvoj. Základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje je Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 (dále jen SRR). SRR je nástrojem realizace regionální politiky. Mezi prioritní oblasti konceptu SRR patří regionální konkurenceschopnost (zahrnuje mimo jiné zvýšení kvality vysokoškolského vzdělání či flexibility pracovního trhu reagujícího na místní potřeby) a územní soudržnost (má zejména pomoci zmírňovat disparity v oblasti sociální či podporovat regionální ekonomiku).

Z pohledu do minulosti regionální politiky v České republice lze říci, že velmi obtížné bylo řešení především klíčových priorit regionálního rozvoje (např. trh práce, infrastruktura nebo podpora podnikání). Finanční prostředky z evropských fondů směřovaly spíše k plošné orientaci podpory, která nebyla cílena na specifické problémy a potřeby jednotlivých regionů.

Důležitým trendem do budoucna tak zůstává především udržitelnost v redistribuci finančních prostředků nejvíce postiženým regionům na základě co nejpřesnějšího vymezení. Není však možné spoléhat se jen na finanční tok peněz ze strany státu či Evropské unie. Za významnou je také považována participace ze strany občanů, kteří svým aktivním přístupem přispějí ke zmírnění nežádoucích disparit zejména v oblasti sociální. Jedině tak bude mít uplatňovaná HSS smysl.

9. Seznam použitých zdrojů

Knížní publikace

ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie. Teorie a aplikace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 152, ISBN 978-80-7400-191-8.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Regiony NUTS v Evropské unii*. Praha, 2006, s. 141, ISBN 80-250-1212-3.

FASSMANN A KOLEKTIV, Martin. *Sociální a ekonomické souvislosti integrace České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Rada vlády ČR pro sociální a ekonomickou strategii, 2002, s. 375, ISBN 80-238-8699-1.

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vyd. Reprocentrum Blansko, 2003, s. 743, ISBN 80-7325-015-2.

HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistika, Regionální rozvoj a Rozvoj venkova*. 1. vyd. Praha: Reprografické studio PEF ČZU, 2010, s. 193, ISBN 978-80-213-1413-9.

JÁČ A KOLEKTIV, Ivan. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Příbram: Pbtisk, 2010, s. 203, ISBN 978-80-7431-038-6.

KALA A KOLEKTIV, Tomáš. *Management pro řešení disparit mezi obcemi a regiony*. 1. vyd. Praha Professional Publishing, 2011, s. 248, ISBN 978-80-7431-073-7.

LANGER, Tomáš, VETEŠKA, Jaroslav. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského v Praze, 2009, s. 104, ISBN 978-80-86723-70-9.

MATOUŠKOVÁ A KOLEKTIV, Zdeňka. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, s. 15, ISBN 80-245-0052-3.

RYDVALOVÁ, Petra, ZBRÁNKOVÁ, Magdalena, ŽIŽKA, Miroslav. *Regionální disparity a jejich řešení*. 1. vyd. Brno: Tribun EU s.r.o., 2009, s. 113, ISBN 978-80-87184-08-0.

WOKOUN A KOLEKTIV, René. *Regionální rozvoj, východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. 1.vyd. Praha: Linde, 2008, s. 475, ISBN 978-80-7201-699-0.

WOKOUN A KOLEKTIV, René. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 351, ISBN 80-7201-608-3.

ŽIŽKA A KOLEKTIV, Miroslav. *Hospodářský rozvoj regionů*. 1. vyd. Příbram: Pbtisk, 2013, s. 224, ISBN 978-80-7431-131-4.

Elektronické dokumenty

BUSINESSINFO.CZ. *Nomenklatura územně statistických jednotek NUTS* [online]. [cit. 2015-09-12]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nomenklatura-uzemnich-statistickych-1855.html>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistiky* [online]. [cit. 2015-09-05]. Dostupný z WWW: <https://www.czso.cz/csu/xp/1-xp>

GAREP, spol. s r. o.. *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. [cit. 2015-10-08]. Dostupný z WWW: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>

KUTSCHERAUER, Alois. *Disparity a jejich vliv na územní rozvoj země* [online]. (PDF) [cit. 2015-06-11]. Dostupný z WWW: http://disparity.vsb.cz/dokumenty2/RD_0904.pdf

KUTSCHERAUER A KOLEKTIV, Alois. *Regionální disparity* [online]. (PDF) [cit. 2015-05-23]. Dostupný z WWW: http://disparity.idealnihosting.cz/regdis_2010/pdf/02_regdis_%202010.pdf

LIBERECKÝ KRAJ. *Tvorba hrubého fixního kapitálu* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupný z WWW: <http://www.portal-inovace.cz/cz/technologicky-profil-ik/makroekonomika/tvorba-hrubeho-fixniho-kapitalu/>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Regiony regionální politiky* [online]. [cit. 2015-05-15]. Dostupný z WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU>

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ. *Vliv socio-ekonomických faktorů na spotřebu potravin* [online]. (PDF) [cit. 2016-01-23]. Dostupný z WWW http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/studie095.pdf